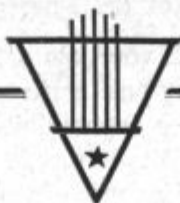

CERKVENI GLASBENIK

GLASILO CECILIJINEGA

DRUŠTVA V LJUBLJANI

Št. 5., 6. - Leto 50.

Maj, junij, 1927

„CERKVENEMU GLASBENIKU“ OB NJEGOVEM ZLATEM JUBILEJU.

Srčno pozdravljen bodi, vrli »Glasbenik«,
odičen z vencem zlatim krasnih lavorik!
Let petdeset korak Te vodi v širni svet,
povsodi siplješ glasbe svete pestri cvet.
Kjer Ti zavladaš, glasbi nova zarja vzhaja,
v nebeški harmoniji duh se naš napaja.
Pregnal posvetno glasbo Ti si iz cerkva,
saj sveto le je vredno svetega Boga.
Da petje resno v hiši božji zdaj odmeva,
od Tvoje zlate krone biser ta odseva.
Da sestrsko se glasba z liturgijo druži,
to Tebi v čast, to v zasluženje Tvoje služi. —
Let petdeset! Kdo ne pozna te dobe zlate,
ko vodil Ti na svete glasbe si nas trate?
A kje je čopič, da naslika trude, boje,
ki že od zibke spremljajo življenje Tvoje?
Če skozi Cis-dur Te usoda je vodila,
Ti križev sedem na hrbét je naložila,
naj ljubki C-dur se nadalje Ti smeji,
ki v njega spremstvu križa sploh zaznati ni! —
Let petdeset! — Možak še vedno si krepak,
naj čvrsta delavnost Ti spremlja vsak korak!
Visoko se povzpél iz prve si nižave,
a pot naprej Ti kaže v sinje še višave.
Zato le budi, dvigaj pevske naše zборе,
dá kmalu v angelske izpremene se kore,
da božja čast glasi se širom domovine
ter ljudstvu petje milo rahla srca gine! —
A mi poklanjamo Ti, zlati jubilar,
hvaležnih svojih src ljubezen zlato v dar.
Ožarja solnce milosti naj Te odslej,
da Ti i biserni zašvita jubilej!

Fran Ferjančič.

DVE ŠKOFOVSKI PISMI „CERKVENEMU GLASBENIKU“ OB 50 LETNICI.

I. Goriški g. knezonadškof dr. Frančišek Borgia Sedej piše:

Prečastiti gosp. urednik! Z veseljem ustrežem Vaši želji, naj napišem par vzpodbudnih besed v prilog naši cerkveni glasbi za jubilejno številko »Cerkvenega Glasbenika«. Sicer vzpodbudnih besed po mojem mnenju ni treba, ker »Cerkveni Glasbenik« deluje 50 let odločno in zelo uspešno za pravilno cerkveno glasbo in jaz pri tej visoki starosti nimam več tistega mladeniškega navdušenja in podrobnega zanimanja za cecilijansko idejo, še manj pa za moderno cerkveno glasbo, ki je ne razumem. Starost črpa svoje ideje in spomine iz preteklosti, zato tudi jaz opišem v par vrsticah tista leta, ko smo na Goriškem začeli na cerkvenoglasbenem polju »ledino orati«.

Z rajnim Adolfom Harmeljem, župnikom v Šebreljah, sem se kot kaplan v Cirknem podal v Ljubljano k II. občnemu zboru Cecilijinega društva dne 25. julija leta 1878., pri katerem je prefekt č. g. A. Dolinar v jako temeljitem in prepričevalnem govoru pobijal ugovore proti rabi latinskega jezika pri slovesnih mašah in predlagal, naj se sestavi cerkvena pesmarica. Še bolj pa nas je navdušilo popoldne v stolnici dovršeno izvajanje točk raznih skladateljev in slovenske pesmi o Devici Mariji iz XVII. stoletja pod mojsterskim vodstvom nepozabnega nam učenika in skladatelja Antona Foersterja.

Ognja smo iz Ljubljane na Goriško prinesli dovolj, a vžgati se nekaj let le ni hotelo. Cecilijansko gibanje je bilo omejeno na cerkljanski okraj (Cirkno, Šebrelje, Jagršče, Št. Viška gora) in na Čepovan. Cecilijancev nas je bilo malo in še ti smo bili nevešči v glasbeni umetnosti, izvzemši Danila Fajgelja, Janeza Kokošarja in Janeza Laharnarja. V cerkvah je tedaj vladal še vedno jožefinski duh, cerkvenoglasbeni okus je bil pokvarjen, organisti brez muzikalne in liturgične izobrazbe. Na Goriškem je poleg tega vplivala na Slovence italijanska teatralna cerkvena glasba (Candotti, Mercadante, Rotta). Pri takih razmerah je bil preustroj cerkvene glasbe po predpisih katoliške Cerkve zelo težaven. Želi smo za svoje plemenite napore ugovore, podtikanja, posmehe in zasmeh, napade in polemike v časnikih in celo škandalozni dogodek na občnem zboru cecilijanskega društva v Dornbergu (dne 15. septembra 1887.).

Ko sem se po štirih letih vrnil z Dunaja v solčno Gorico, smo 17. maja leta 1883. o priliki nekega shoda na Sv. Gori pri Gorici ustanovili Cecilijino društvo za obe narodnosti goriške nadškofije. S tem je bila ustvarjena podlaga skupnemu in načelnemu delovanju za cecilijansko idejo. Ustanovile sta se kmalu dve podružnici v Šebreljah in Čepovanu; začelo se je pisati o pravi cerkveni glasbi (v goriškem škofijskem listu); prirejali so se poučevalni tečaji v Gorici, muzikalne produkcije, posebno

o priliki občnih zborov, postavljale so se liturgične orgle; dopisovalo se je prav pridno »Cerkvenemu Glasbeniku«. Vrh tega je izdalo naše Cecilijino društvo 4 zvezke »Cerkvenih pesmi«, nabranih med slovenskim narodom, D. Fajgeljnovе preludije za orgle, cerkveno pesmarico za ljudske šole, I. Laharnarjevo latinsko mašo, in druge skladbē domačih skladateljev.

Žalibog, da goriško Cecilijino društvo danes spi spanje pravičnega, potem ko je doseglo svoj prvi namen: prepород cerkvene glasbe na Goriškem, in so njegovi ustanovniki skoro vsi pomrli. Ker pa ima Cecilijino društvo še druge namene, bo treba to društvo zopet oživiti, kadar se ustanovi toli potrebna orglarska šola v Gorici.

Omenim še, da je cecilijanska ideja prodrla tudi v laške cerkve goriške nadškofije, odkar smo bili v osrednjem bogoslovnem semenišču in v prvostolnici pomedli raz kora — staro šaro, in da je župnik Janez Kokošar zasebno učil in izobrazil mnogo organistov na deželi.

»Cerkveni Glasbenik« je pod vodstvom Antona Foersterja, urednika glasbenih prilog in vodje orglarske šole v Ljubljani, vzbudil in izobrazil lepo vrsto orglavcev in skladateljev. Tudi goriški Slovenci so mu pošiljali svoje cerkvene skladbe za »Cerkveni Glasbenik« n. pr.: Danilo Fajgelj, Jan. Laharnar, I. Carli, Jan. Kokošar, Avgust Leban, Mih. Zega, Metod Kumar, Vinko Vodopivec.

Vsak začetek je težak! V začetku cecilijanskega gibanja smo na deželi začeli z lahkimi a vendar liturgičnimi skladbami, ki so bile sprejete v »Vereinskatalog« nemškega cecilijanskega društva n. pr. z mašami Molitorjevimi, Schweitzerjevimi, Ang. Hribarjevimi, Hallerjevimi, potem napredovali s Kaimom, A. Foersterjem, Stehletom, Wittom itd.; do Palestrinove maše se je bil povzpел samo I. Laharnar na Št. Viški gori. Koliko poučnih obravnav in člankov o cerkveni glasbeni umetnosti, o liturgiki in liturgičnih predpisih, o zgodovini glasbe, kaliko izbornih lahkih in težkih cerkvenih skladb je prinesel »Cerkveni Glasbenik« v teku petdesetih let! Cecilijansko seme je padlo sicer tuintam na skalo in med trnje, a večji del na rodovitna tla, je vzkllilo, in obrodilo bogat sad, ki se ga mi »stara garda« veselimo in smo nanj ponosni. Saj so se s tem očistile naše cerkve od gnjusobe na svetem mestu; osvobodila se je cerkvena glasba, ta nebeška hči, sužnjih spon, ki jo je bil vanje vklenil liberalni duh časa; povzdignila glasbena umetnost do moderne hromatike in disonanc; ublažil okus do lepega in umetnega petja; obnovile stare slovenske cerkvene pesmi; vzbudilo toliko cerkvenih pevcev, pevkinj in korov, orglarskih šol, da se Slovenci dandanes lahko merijo v cerkveni glasbi z drugimi izobraženimi narodi!

In ker je cerkvena glasba predvsem bistveni del slovesne službe božje, najtesneje sklenjena z liturgijo, ker je najlepša in učinkujoča molitev, povzdigujoča duha k Bogu in širi božjo čast, zato imajo sodelovalci pri »Cerkvenem Glasbeniku« tudi v tem nadnaravnem oziru velike zasluge.

Če se ozremo ob prvem zlatem jubileju našega glasila na preteklo dobo bojov in znojev in vidimo danes tako lepe uspehe na cerkveno-glasbenem polju, moramo priznati, da je božji blagoslov rosil na cecilijansko delovanje. Želimo in voščimo iskreno, da bi naš list doživel še marsikateri jubilej, delujoč zvest svojim načelom in družec vse slovenske glasbenike pod zastavo sv. Cecilije!

V Gorici, dne 24. aprila 1927.

† Frančišek Borgia,
nadškof.

II. Ljubljanski gosp. knezoškof dr. Anton Bonaventura Jeglič piše:

V Ljubljani, dne 27. aprila 1927.

Gospodu Stanku Premrlu

v Ljubljani.

Hitro je minulo 50 let, odkar je ustanovljeno Cecilijino društvo za ljubljansko škofijo, se je odprla orglarska šola in se je osnoval »Cerkveni Glasbenik«.

Prvi in dolgoletni vodja vseh teh naprav je bil neumorno delujoči gosp. Anton Foerster, Vi pa ste njegov vredni naslednik. Z veliko hvaležnostjo do Boga se morete ozirati na zares uspešno in blagoslovljeno delo.

Koliko poučnih in spodbudnih člankov o glasbi in petju, ter koliko v cerkvenem duhu sestavljenih skladb je priobčil »Cerkveni Glasbenik«! Koliko spretnih organistov je izšlo iz orglarske šole!

Ko radi birmovanja hodim po škofiji, se prepogostokrat naravnost čudim lepemu, ubranemu cerkvenemu petju na naših korih! In to ne le po mestih in po velikih župnijah, ampak v malih gorskih vasicah! Peveci in pevke so navdušeni, organisti večinoma jako sposobni in delavni, verniki veseli in zadovoljni.

Le škoda, da je gmotno stanje nekaterih organistov slabo. Dotična prizadevanja škofijstva in župnikov so na več krajih radi nepremagljivih časovnih in krajevnih razmer ostala brez uspeha. No, hvala Bogu, je vendarle precej organistov v dosti zadovoljivem položaju.

Žal, da tudi orglarska šola komaj še diha in to radi pomanjkanja zadostnih prispevkov. Upam, da se bodo izboljšali in bo mogla šola svoje kulturno delo nepretrgano nadaljevati.

Vam in Vašim sotrudnikom pa prosim od Boga ono notranjo moč in ono vnetost za lepo cerkveno petje, ki jo potrebujete, da ne omagate na trnjevem potu, po katerem morate hoditi. S škofom Hrenom zakličem: Si terret labor, aspice finem! Ako Te plaši trud, poglej na konec!

Pozdrav in blagoslov!

† Anton Bonaventura,
škof.

ZGODOVINSKI PREGLED DELOVANJA CECILIJINEGA DRUŠTVA V LJUBLJANI OD 1902—1927.

Kulturna važnost Cecilijinega društva bi zahtevala obširno knjigo, ki bi podajala izčrpno in podrobno zgodovino našega društva. Gospodarske neprilike zabranjujejo izvršitev te misli in zato se moramo ukloniti ter se zadovoljiti samo z osnovnim orisom društvenega delovanja.

Za prvo četrletje podaja prav dober pregled razvoja »Spominska knjižica«, ki jo je ob 25 letnici sestavil tedanji društveni tajnik, sedanji prevz. vladika lavantinske škofije, msgr. dr. Andrej Karlin. Zato se ne bomo bavili več z dogodki prvih 25 let, ampak se moramo omejiti samo na dobo drugega četrstoletja.

I.

Ko se je ustanavljalo Cecilijino društvo v Ljubljani, je bilo precej zaprek: poleg gospodarskih težav je imelo društvo tudi mnogo protivnikov za svojo idejo. Poslednji so danes brez pomena in moči, dočim se je gospodarski položaj poslabšal. A to ne moti društvenega razvoja, ker se je ideja za vsestransko izboljšanje cerkvene glasbe udomačila, to pa ne samo med

duhovništvom, ampak med inteligenco sploh. Celo med preproste sloje posega že zavest, da zahteva služba božja poleg liturgične pravilnosti tudi umetniški znak pri petju. »Cecilijanska ideja« se med slovenskim ljudstvom ne da zatreti nikdar več, dokler bomo imeli našo božjo službo.

Društveni pokrovitelj presvetli gospod knez in škof dr. Anton Bonaventura Jeglič, ki vodi že 30. leto ljubljansko škofijo, je obračal svojo pozornost vedno tudi na delovanje Cecilijinega društva in pospeševal njegove smotre. Odkar je nastopil osebno pri obnem zboru dne 22. novembra leta 1899. in posegel v razpravo ter načel vprašanje o izboljšanju gmotnih odnašajev pri naših organistih, je stal neprestano v ospredju na straži in podpiral s svojo avtoriteto delovanje društva. Na drugi škofijski sinodi je odmeril cerkveni glasbi odlično mesto (Synodus dioeciesana Labacensis II., str. 53—64) in je leta 1913. po zahtevi te sinode (str. 60) ustanovil cerkveno-glasbeno komisijo za svojo škofijo. Leto 1914. je dal

† Knezoškof dr. Jan. Kr. Pogačar,
prvi društveni pokrovitelj.

na svetlo še posebno okrožnico o cerkveni glasbi, ki jo je prinesel »Škofijski list« pa tudi »Cerkveni Glasbenik« kot prilogo. (Leto 1914., št. 3. in 4.)

Društvo je imelo dvakrat priliko, čestitati Presvetlemu ob pomembnih dneh; prvokrat leta 1918., ko je obhajal dvajsetletnico in leta 1923., ko je praznovala vsa škofija petindvajsetletnico njegovega škofovanja na ljubljanski prestolici.

Pod njegovo vlado se je vršil leta 1913. katoliški shod, ki se je bavil tudi z glasbo, vključivši cerkveno glasbo in sprejel več resolucij (»Cerkveni Glasbenik«, 1912, str. 78.).

† Kardinal dr. Jakob Missia, drugi društveni pokrovitelj.

V njegovi prečastiti osebi ima cerkvena glasba močno oporo in gotovost, da se bo — v kolikor je na prevzvišenem vladiki — izpopolnjevala i nadalje v liturgični korektnosti in stremila po umetniški popolnosti.

Društveni odbor, ki je izvršujoči organ cecilijanskih, oziroma cerkvenoglasbenih idej in načrtov, kaže, ako ga primerjamo z giblivo raznoličnostjo marsikaterih drugih društev, blagodejno stanovitnost, ustvarjajočo koristno tradicijo, a brez okorelosti in zaostalosti.

Predsednike je imelo društvo od svojega začetka do danes samo štiri; 1. prošta dr. Antona Jarca (1877—1896), 2. konzist. svetnika Janeza Gnjezdo (1896—1904), 3. dr. Andr. Karlina, sedanjega

škofa lavantinskega (1904—1911), 4. o. Hugolina Sattnerja, konzist. svetnika (1911 do danes) — same može, ki so se odlikovali in se odlikujejo danes po svoji strokovni naobrazbi in resni smernosti. Nekoliko več izprememb je bilo med odborniki. Mnogo jih je povzročila vojna doba. Leta 1905. je bil izvoljen preč. gosp. o. Hugolin Sattner, konzist. svetnik, podpredsednikom in je vztrajal na tem mestu do leta 1911., ko je po odhodu prevz. g. msgr. dr. And. Karlina na škofijski prestol v Trst prevzel predsedstvo; vodi torej društvo že 16. leto. T a j n i š k e posle so vodili nastopni gospodje: Od leta 1896. do 1904. sedanji presv. škof lavantinski, msgr. dr. And. Karlin.

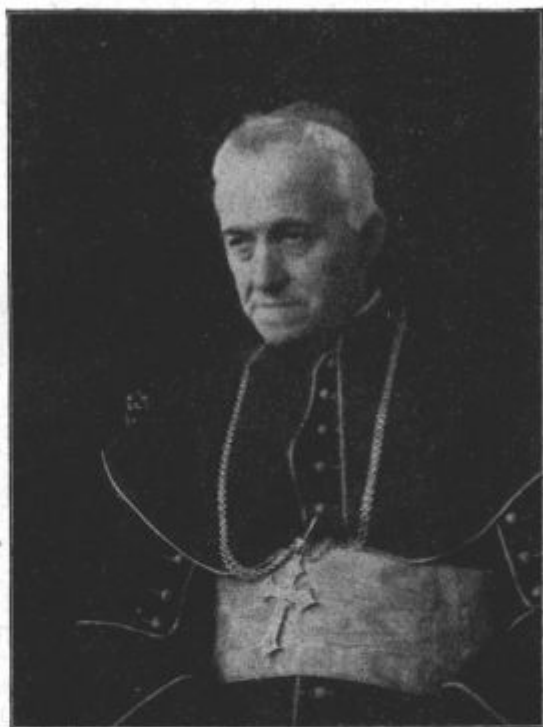
Od leta 1905. do 1908. preč. g. konzist. svetnik o. Hugolin Sattner (zaeno podpredsednik). Na 14. občnem zboru (leta 1908.) je prevzel sedanji č. g. župnik v Vodicach, Peter J a n c, tajništvo. Ko se je preselil leta 1915. v Vodice na svojo župnijo, je odbor kooptiral začasno preč. g. kanonika dr. Franč. Kimovca na to mesto, a leta 1916. č. g. stolnega vikarja Frana Z a b r e t a; ta je vodil tajništvo do leta 1924., ko je izvolil 19. občni zbor tajnikom č. g. kateheta Antona Anžiča.

Neprijetni posel blagajnika je vodil od l. 1894. sem pa do leta 1908. preč. g. kanonik Josip Š i š k a. Za njim ga je prevzel ravnatelj kn.-šk. pisarne, preč. msgr. Viktor Steska do l. 1921. — Nasled-

nik mu je bil sedanji ravnatelj ordinariatne pisarne, preč. g. msgr. Josip D o s t a l, dotlej, ko je moral leta 1924. na žalost odbora — odložiti to breme radi preobilice drugih obveznosti. Občni zbor je poveril tega leta blagajništvo č. g. ravnatelju stolnega kora Stanku P r e m r l u.

Director natus orglarske šole je bil in je še danes ravnatelj stolnega kora; od leta 1878. do leta 1911. je bil to † g. prof. Anton F o e r s t e r, naslednik mu je od tedaj do danes č. g. Stanko P r e m r l.

Od ostalih odbornikov so delovali v društvenem odboru nastopni može. — 1. Preč. g. msgr. Josip D o s t a l, ki je ostal še v odboru, dasi je radi pomanjkanja časa moral odložiti blagajništvo. 2. Preč. g. kanonik Fran F e r j a n č i č od leta 1896. do 1918. 3. † Gosp. Fran G e r b i č,

Knezoškof dr. Ant. Bon. Jeglič, sedanji pokrovitelj.

ravnatelj šole pri Glasbeni Matici, od leta 1899. do leta 1917. 4. Preč. gosp. $\dagger$ o. Angelik Hribar, o. f. m., od leta 1877. do leta 1907. 5. Preč. gosp. kanonik dr. Frančišek Kimovec, od leta 1908. do danes; vodil je nekaj časa tudi tajništvo. 6. Preč. g. msgr. dr. Evgen Lampè, od leta 1905. do l. 1908. 7. G. Ant. Lavrič, regenschori v Križankah, od l. 1911. do danes. 8. G. dv. svet. prof. dr. Jos. Mantuani, od l. 1911. do danes. 9. G. Ivan Zdešar, regenschori pri Sv. Petru, od l. 1918. do danes.

Z novim tokom v kulturi naše dobe so nastopile tudi za Cecilijino društvo nove zahteve, na katere se je bilo treba ozirati. Da odbor ni šel

Prošt dr. A. Jare,
prvi društveni predsednik.

Prof. Anton Gajezda,
drugi društveni predsednik.

slepo mimo njih, je znano vsakomur, ki se zanima za njegovo delo in ki prebira društveno glasilo »Cerkveni Glasbenik«.

Prva pozornost je veljala in velja danes idealnim smotrom: izboljšanju liturgične glasbe sploh, posebno greg. koralu, polifoniji, inštrumentirani cerkveni glasbi, domačemu slovenskemu petju in orgelskim kompozicijam. Poleg tega so bila odboru vselej pri srcu tudi dostojna in umetniško neoporečna besedila, posebno v slovenščini. Brigal se je neprestano za dobro vzgojo organistovskega naraščaja, ne samo z umetniške strani, ki je seveda vselej bila in je danes na prvem mestu, ampak tudi za socialni položaj gojencev, ko pridejo iz orglarske šole. Organistovski kandidatje so dobivali pouk v lepomislu, računstvu, trgovski korespondenci, knjigovodstvu in zadružništvu. Tako je orglarskemu učencu mogoče, da koristi socialnim napravam in se sam primerno in

lažje preživlja, ker pri nas organistovska služba redkokdaj omogoča sama stanu primerno življenje.

Stan je članov je — kakor se zdi — na točki, da ne bo zlahka priti preko nje, ako se ne prijavi več zasebnih interesentov. To bi bilo sicer močno želeti, a žal ni verjetno, da bi prišlo iz privatnih vrst kaj prida naročnikov na »Cerkveni Glasbenik«; taki naročniki so zaeno tudi člani društva. Odbor je storil gotovo vse, da pridobi čim več naročnikov; uspehi stoje s trudom v obratnem razmerju.¹

Poročila in račune o svojem delovanju je predlagal odbor redno vsako tretje leto v to poklicanim občnim zborom. Od začetka (1877) do danes je imelo Cecilijino društvo za ljubljansko škofijo 19 občnih zborov; letošnji bo 20. v vrsti. Dočim je bilo v prvem petindvajsetletju (1877—1902) 12 občnih zborov, jih štejemo v drugem četrstoletju (1902—1927) samo osem. Vršili so se tako: Leta 1877. je bil I. občni zbor; leta 1878. II.; leta 1879. III.; leta 1880. IV.; leta 1883. V.; leta 1885. VI.; leta 1886. VII.; leta 1889. VIII.; leta 1892. IX.; leta 1896. X.; leta 1899. XI.; leta 1902. XII. (ob 25 letnici); leta 1905. XIII.; leta 1908. XIV.; leta 1911. XV.; leta 1914. XVI.; leta 1918. XVII.; l. 1921. XVIII.; leta 1924. XIX. in letos (1927.) pričakujemo XX. občni zbor v zvezi s petdesetletnico Cecilijinega društva v Ljubljani.

Knezoškof msgr. dr. Andrej Karlin
tretji društveni predsednik.

Kdor hoče vedeti, kaj se je obravnavalo na dosedanjih občnih zborih, koliko misli v prilog izboljšanju cerkvene glasbe v liturgičnem in umetniškem smislu je bilo izrečenih, koliko dobrega semena je bilo posejanega, koliko pobude so dobili zborovalci, koliko uvaževanja vrednih smernic je prišlo na površje, koliko raznovrstnih ugotovitev dolgujemo tem občnim zborom, kdor hoče to vedeti, prebiraj poročila o zborovanjih, ki jih je prinašalo naše društveno glasilo.

Z občnimi zbori so bile vedno zvezane tudi praktične cerkvenoglasbene prireditve, deloma z liturgijo, deloma ob privatnih pobožnostih

¹ Naročnikov je okrog 800.

(počesčenje presv. R. T.) ali pa kot koncerti. Udeleženci so imeli vselej priliko, biti priče dobro pripravljenih izvajanj in so odnesli s seboj navodila, kako je treba izvajati cerkvene umotvore, da dosežejo liturgično pravilnost in umetniško višino. Programe nudijo vabila na občne zборе, ponatisnjene v »Cerkvenem Glasbeniku« zadevnih let.

Orglarska šola je cecilijanstvu najvažnejša njiva, na kateri se goji naraščaj za praktično izvajanje načel in idej. Tudi tukaj so postale zahteve strožje in obširnejše, ker se tvarina, ki je potrebna v organi-

P. Hugolin Sattner,
sedanji društveni predsednik.

stovskem poklicu, pogloblja od leta do leta. Zato zapušča sedaj šolo vsako leto manjše število usposobljenih gojencev, nego v prvi dobi. Dočim jo je zapustilo v prvem petindvajsetletju 153 gojencev (t. j. od leta 1878. do 1902.), jih je dal naš zavod od leta 1902. do vključenega leta 1926. samo 120; dve leti, t. j. 1916./1917. in 1917./1918. ni bilo nobenega usposobljenca iz šole; kajti l. 1916./1917. ni bilo pouka v šoli zaradi vojnih razmer, a leta 1917./1918. ni pridobil noben gojenec one mere znanja in spretnosti, ki je potrebna za izvrševanje organistovske službe. Ta pojav je lahko umeven spričo tedanjih vojnih neprilik. V drugem petindvajsetletju svojega obstanka je poslalo Cecilijino društvo 120 gojencev med svet in to:

Leta 1902./03. = 6 organistov;
 „ 1903./04. = 3 organiste;
 „ 1904./05. = 9 organistov;
 „ 1905./06. = 7 „
 „ 1906./07. = 4 organiste;
 „ 1907./08. = 6 organistov;
 „ 1908./09. = 6 „
 „ 1909./10. = 8 „
 „ 1910./11. = 6 „
 „ 1911./12. = 6 „
 „ 1912./13. = 7 „
 „ 1913./14. = 6 „

Leta 1914./15. = 6 organistov;
 „ 1915./16. = 3 organiste;
 „ 1916./17. = ni bilo pouka;
 „ 1917./18. = ni dovršil noben
 gojenec šole;
 „ 1918./19. = 3 organiste;
 „ 1919./20. = 8 organistov;
 „ 1920./21. = 5 „
 „ 1921./22. = 4 organiste;
 „ 1922./23. = 3 „
 „ 1923./24. = 5 organistov;
 „ 1924./25. = 4 organiste;
 „ 1925./26. = 5 organistov.

»Cerkveni Glasbenik«, naše društveno glasilo, je za širjenje idej in sredstev, s katerimi je moč doseči cerkvenoglasbene smotre, prevažen pripomoček. Kolika je razlika med prvimi in sedanjimi letniki! Oglejmo si časopis samo po obsegu. Prvi letnik (1878) je imel 72 strani

besedila in osem prilog; XLIX. letnik (1926) ima 176 strani in 12 prilog z 22 skladbami. V prvih 25 letih je imel list navadno po 96 strani, izjemoma 98 (8., 20., 22. in 23. letn.), in štirikrat nad 98: letn. 2. in 3. po 100, letn. 7 že 102, a letn. 25. 104 strani. Po 25 letnici je ostal obseg do 33. letnika približno enak: po 96, 98, 99, 100 in 108 strani; od 34. letnika dalje se dvigne obseg posameznih letnikov; najskromnejši je oni zadnjega vojnega (42.) letnika (leta 1919.); vsi ostali imajo najmanj po 100, pretežno pa več kakor 100 strani.

A ni se dvignilo samo število strani, ampak tudi vsebina. Z zadovoljstvom ugotavljamo, da smo se polagoma osamosvojili in se nismo več opirali tako zelo na nemško-cecilijanske spise, uvidevši, da ni vse za naše kraje in razmere, kar velja n. pr. za nemško podonavje in porenje. Sprva smo se morali držati nemških listov, ker drugih nismo imeli; kar so pisali tam nemški in švicarski cecilijanci, je veljalo nekako za odločilno avtoritativno, kakor smo smatrali medicejski koral za edino pravi in cerkveno dopuščeni. Sčasom se je to predrugačilo, posebno, ko smo začeli dobivati v roke tudi francosko slovstvo. Polagoma je »Cerkveni Glasbenik« začel

† Anton Foerster.

opuščati posnetke in prinašati čim dalje tem več izvirnih člankov. List se je tako čedalje bolj vsebinsko in oblikovno popolnjeval.

Tem potom se je vsebina seveda poglobila. Postala je strokovna in se spuščala vedno dalje na razna poprišča; tudi umetniških, tehniških, pedagoških in organizacijskih vprašanj se je lotevala. Obzorje se je širilo, prišla so zgodovinska vprašanja, socialne zahteve organistov in začasno celo cerkvnikov. — Spričo neugodnih odnošajev po cerkvenih korih nekaterih cerkev se je pojavilo staro vprašanje ljudskega petja na novo in »Cerkveni Glasbenik« se je takoj lotil tudi tega vprašanja. — Dalje je zavzemala kritika čim dalje tem več prostora in pozornosti v našem glasilu. Nove muzikalije, novi listi, orgle, nove knjige in izdaje, spisi in članki, govori, dopisi z vseh strani, osobito pa koncertna poročila niso samo dvignila list na višjo stopnjo popolnosti, ampak ga tudi dokaj modernizirala; skratka: »Cerkveni Glasbenik« je postal splošno poraben

strokovni list, ne da bi bil kdaj zatajil svojo osnovno in najvažnejšo nalogo: negovanje cerkvene glasbe le za trenutek.

Ta razširjeni program je zahteval seveda drugo razporedbo tvarine. Ta se vedno bolj jasno skuplja in ga pač ni čitatelja »Cerkvenega Glasbenika«, da bi ne bil opazil tega napredovanja. Skušnja pač uči — in »Cerkveni Glasbenik« tega pouka ni preslišal.

Glede glasbenih prilog je list šel naprej s časom. In — s posebnim zadovoljstvom moramo ugotavljati — da so vsi, tudi starejši

skladatelji, uravnali svoje korake bolj in bolj v smislu in po zahtevah časa. Vsekako pa so postale priloge umetniško višje stoječe od prvih; niso samo liturgično pravilne, ampak občutene. Naj se to čuvstvovanje tolmači, kakor drago, naj se pri najmodernejših odobrava ali odklanja, to ne izpremeni njihove notranje vrednosti; kar je dobro, se bo obdržalo na površju, kar je šibkejše, bo stopilo v ozadje, kar je slabo, bo zapadlo pozabnosti. Tako se je godilo vedno in se bo tudi v našem slučaju — samo počakati je vsekakor treba in nikakor ne smemo prehitovati s prerano kakršnokoli sodbo, ne v pozitivnem, ne v negativnem smislu.

† P. Angelik Hribar.

Seznam prilog od leta 1878.—vključnega 1910. leta je sestavil sedanji gosp. urednik že leta 1911. pod naslovom: »Kazalo prilog ‚Cerkvenega Glasbenika‘ od leta 1878. do leta 1910.« Prinesel je ta seznam »Cerkveni Glasbenik« leta 1911. kot 8. in 9. dodatno prilogo. Za dobo od leta 1911. do 1926. je prinesel kazalo »Cerkveni Glasbenik« 1927, štev. 3. in 4.

Ako pregledamo zastopane komponiste, nahajamo med našimi domačimi skladatelji tudi tuja imena, znana širom Evrope; n. pr. Aiblinger, Aichinger, J. S. Bach, Canniciari, Casciolini, Draghi, J. J. Fux, J. Haydn, Liszt, Martini, Mozart, Palestrina, Pearsall, Pittoni, Spohr, Viadana, Vittoria, Vogler. V tem pogledu je »Cerkveni Glasbenik« skrbel vedno za to, da je nudil po možnosti — od začetka svojega delovanja do danes — dobre skladbe našim zborom, skladbe, ki so učinkovite in ne presegajo

moči naših pevcev. Tudi v tem oziru so »Glasbenikove« priloge pravo zrcalo in merilo naših odnošajev. Od leta do leta zahtevajo več od cerkvenih zborov — in ti izpolnjujejo te zahteve celo že na korih srednjih cerkva po deželi. Tako je »Cerkveni Glasbenik« neumrljiv dokument našega 50 letnega dela in — napredovanja.

Pa tudi sotrudniki-pisatelji, ki prispevajo spise, poročila, ocene i. dr. za društveno glasilo, so se pomnožili in strokovno poglobili. Pisec teh vrstic se živo spominja one dobe, ko je ležalo skoraj vse delo na ramah prvega gosp. urednika. Čakal je tuptam do zadnjega trenutka na obljubljeni prispevke, a ker jih ni bilo, se je usedel sam za pisalnik in delal noč in dan, da je napolnil »Glasbenikove« predale s primerno in potrebno vsebino. Polagoma se je obrnilo na bolje, dobil je zanesljivejših dopisnikov. Nedostatek je bil večinoma ta, da so se dopisniki skrivali za anonimnost, psevdonimnost, za šifre ali potvorjena imena, toponimika in podobno — deloma iz pohlevnosti, deloma pa iz strahu, poslednje posebno, pri kritikah. To dejstvo nam danes otežuje pregled in vpogled v vrste naših delavcev. Tudi to se je izboljšalo in dandanes poznamo skoro vse sotrudnike po imenih in pogosto tudi po panogah muzikološkega znanja.

† Fran Gerbič.

Urednike je imel »Cerkveni Glasbenik« v 50 letih samo tri.¹ Prvi je bil preč. gosp. Janez G n j e z d a, ki je urejeval list od leta 1878. do svoje smrti, dne 10. septembra 1904. Uredil je torej 26 popolnih letnikov in 8 mesečnih številko 27. letnika.

Za njim je prevzel uredništvo — z 9. številko 27. letnika — tedanji kanonik dr. Andrej K a r l i n, sedanji škof lavantinski in nosil to breme do konca leta 1910., torej je uredil zadnje 4 številke 27. letnika in naslednjih 6 letnikov (letn. 28.—33.), torej od septembra leta 1904. do decembra leta 1910.

S 1. januarjem leta 1911. je začel urejevati naš list čast. gosp. Stanko P r e m r l, ravnatelj stolnega kora, in ga vodi do danes. Uredil je torej dosedaj 16 popolnih letnikov, 17. urejuje letos.

»Cerkveni Glasbenik« si osvaja vedno več priznanja in pridobiva stalno na ugledu. Nočem se sklicevati na sodbo pristašev in prijateljev

¹ Oz. štiri z Ant. Foerstejem, ki je uredil prvih 31 letnikov glasbenih prilog.

njegovih; to bi ne bila prava pot. Pač pa znači njegov ugled dejstvo, da ga napadajo mali, nedvomno tudi omejeni zavistniki: tem je »Cerkveni Glasbenik« na potu in ker ga ne morejo odstraniti, ga poizkušajo vsaj osmešiti in zmanjševati njegove zasluge. To so poizkusi, ki morajo ostati brezuspešni. List, čigar korenj segajo globoko, ker so se zarasli v teku pol stoletja daleč v rodovitno plast cerkvenoglasbene kulture, se ne bo dal odstraniti prej, kakor bo nehal povod, ki ga je poklical v življenje.

Konca tega povoda pa ni pričakovati, vsaj v doglednem času ne. Vsaj se ideja — da ne rečem potreba — izboljševanja cerkvene glasbe

Fran Ferjančič.

vedno bolj širi in tudi pogloblja venomer. Kdor primerja stanje cerkvene glasbe, kakršno je bilo, posebno po deželi, še pred 25 leti, z današnjim, ve, kaj je izzorilo to četrstoletje. Kjer so danes že nekoliko bolj napredovali, tam se hočejo izpopolnjevati, kjer so bolj štacionirani, hite za izvežbanejšimi, Oboji pa se opirajo na »Cerkveni Glasbenik«: prvi, da vidijo, kako je treba stremiti dalje po sigurni poti do večje popolnosti in težavnejših nalog, drugi, da vidijo, kaj se da doseči tudi s skromnejšimi sredstvi ob odločni volji in resnem delu in da jim ne upade srce spričo zaprek in težav, ki se jim stavijo na trnjevi poti vežbanja. Priloge nudijo i tem i onim primerne skladbe, ob katerih morejo

skušati svoje moči. Ako primerjamo sedanje stanje cerkvene glasbe po slovenskih deželah z razmerami starokulturnih dežel, moramo biti pomirjeni. Ni vse dobro pri nas — tega se zavedamo — pač pa je mnogo dobre volje in tudi že precej veselja do resnega dela. Velik del zaslug gre »Cerkvenemu Glasbeniku«, ki budi dalje, podpira omahljivce in drži na primerni višini tiste, ki so nadkrilili ostale. Tega trojnega dela ne zmanjka nikdar, dokler bo živel človeški rod s svojimi vrlinami in šibkostmi. Zato je »Cerkveni Glasbenik« potreben in bo ostal neizogiben list tudi v bodoče.

Društvenemu glasilu je prišla pred 14. leti na pomoč še posebna korporacija: škofijska cerkvenoglasbena komisija in škofijski nadzorniki organistov (prim. gori, kjer se omenja delovanje prevz. gosp. pokrovitelja).

V cerkvenoglasbeno komisijo je bilo poklicanih 11 gospodov (prim. »Cerkveni Glasbenik«, 1913, str. 85). Istodobno je imenoval presvetli vladika 22 veščakov za nadzornike organistov v svoji škofiji (prim. »Cerkveni Glasbenik«, 1913, str. 85 nsl.). Med njimi je bilo 10 članov cerkveno-

Odbor Cecilijinega društva v Ljubljani. Sedijo od leve proti desni: Premrl, Steska, p. H. Sattner, dr. Mantuani, Dostal; stojijo: Lavrič, Anžič, Zdešar, dr. Kimovec.

glasbene komisije in 12 drugih veščakov, večinoma duhovnikov, ki se bavijo z glasbo, a tudi 3 organisti. Po dva nadzornika sta bila določena za ljubljansko, cirkuško, loško, moravško, radovljiško, ribniško in za vrhniško dekanijo. Novoimenovana cerkvenoglasbena komisija se je se-

stala prvič dne 25. avgusta leta 1913. v knezoškof. knjižnici; navzoči so bili tudi presv. vladika tržaški (sedaj lavantinski) msgr. dr. Andrej Karlin, preč. g. kanonik Janko Barlè iz Zagreba ter oč. gg. duh. svetnika Mervec in Sajè. Debata o delokrogu in načinu postopanja pri nadzorovanju je opozorila na marsikatero važno točko, a samo teoretično. Ko so začeli nadzorniki svoje delo, se je pokazalo, da so idealno zamišljena postopanja pač neizvedljiva do pičice; noben nadzornik bi ne mogel po večkrat na leto posečati iste župne cerkve, posebno tistih ne, ki leže ob periferiji dekanatov, daleč od železniških postaj ali v visokih hribih. Preč. gosp. kanonik Ferjančič je sestavil vprašalno polo, kar

Knez nadškof Dr. Fr. B. Sedej in Ivan Laharnar,
zaslužna primorska cecilijanca.

je priporočal preč. gosp. kanonik dr. K i m o v e c in na podstavu te pole so se vršile inspekcije na ta način, da je nadzornik odgovoril na tamkaj stavljen vprašanja (ponatisnjen je ta vprašalnik tudi v »Cerkvenem Glasbeniku« leta 1914., str. 8. nsl.). Nadzorovanje se je vršilo redno ob nedeljah in zapovedanih praznikih predpoldne pri glavni službi božji in popoldne pri krščanskem nauku ali molitveni uri in litanijah. Navadno so se nadzorniki zanimali tudi za vaje in priprave pevskega zbora; tu je bilo mogoče marsikaj pripomniti, priznati, nasvetovati in posebno pevcem prigovarjati, da ostanejo zvesti kuru in se pobrinijo za čast božjo tudi iz čisto kulturnih oziriv.

Nadzorniki doživljajo v svojem delovanju seveda tudi razočaranja, nasproti pa istotako jako razveseljiva presenečenja. Pisec tega poročila je našel neverjetno požrtvovalne zborovodje in zборе, ki so res veliko dosegli,

ako se upoštevajo pičla sredstva, ki so jim na razpolago v to svrhu. Večnoma vlada še dobra volja in dokler smemo računati s to, je vedno upati uspehov, četudi le polagoma. Slabo je za cerkveno glasbo samo tam in tedaj, ako vlada pri organistu samo ozkogrudno, branjarsko stališče in ako pevci računajo samo s tem, da tudi nedelja ali praznik ne bodi — v gmotnem oziru — dies sine linea.

Splošno pa smemo trditi, da stanje cerkvene glasbe pri nas ne zaostaja za onim naših sosednih pokrajin in tudi ne za onim v češko-slovaških in nemških pokrajinah bivše Avstrije; v nemški državi je pa v veliki meri drugače, tako, da imamo še vedno razvitejše odnošaje pred seboj, ki nam morejo služiti za vzorce, za katerimi naj stremimo.

Da se posveži znanje in metode naših organistov, je odbor prirejal od časa do časa poučne tečaje, pri katerih se v prvi vrsti ponavlja tvarina in se uporabljajo novi vidiki, nova načela, nove ugotovitve, tako, da je organistom in zborovodjem mogoče, da ne zaostanejo, vsaj za osnovnimi zahtevami naše dobe ne. Samo da je časovna razdalja med posameznimi tečaji do sedaj še prevelika. Res je, da smo imeli uprav v zadnjih 25 letih posebne težave in ovire, osobito v vojni dobi; a v bodočnosti bo kazalo, da se prirejajo taki tečaji v krajših presledkih, tako, da se jih bo lahko udeležilo več interesentov. V drugem četrtstoletju obstanka našega Cecilijinega društva je priredil odbor tri poučne tečaje; prvi se je vršil l. 1908.

Skladatelj Ignacij Hladnik.

od 1. do 4. sept. ob udeležbi 100 gospodov. Drugi l. 1911. od 7. do 11. avg. pred 120 udeleženci. Tretji l. 1921. od 13. do 14. sept.; posetilo ga je nad 70 duhovnikov, organistov in učiteljev. — L. 1914. je bila v programu tudi prireditev tečaja v dneh od 3. do 7. avg; »Cerkv. Glasbenik« je prinesel v svoji 6. številki naznanilo in splošni spored, v 7. številki (str. 57) natančni načrt predavanj. A na str. 102 ima beležko: »Naš tečaj, ki se ni vršil«; v tej daje duška upanju, da bo mogoče prirediti tečaj leta 1915. Vojne grozote so pa naraščale od leta do leta in tako je bil mogoč tak tečaj šele leta 1921. Ponovno smo obravnavali med seboj vprašanje, da-li imajo, ozir. da-li je mogoče, da imajo udeleženci takih tečajev kakšno praktično korist. Da je odgovoriti na to vprašanje pritrdilno, ne more biti dvoma — pač pa bo mera različna. Pri udeležnikih brez sistemske naobrazbe, ki pridejo nepripravljeni, bo majhna; pri onih, ki

prineso dobro osnovo, ki hočejo posvežiti svoje znanje in poklicati pred prag zavesti starejšemu spominu izročene nauke, bo pa korist zelo velika. Ni prazno delo, ki se vrši na poučnih kurzih; želeti je le, da bi imelo društvo kmalu moralno in materialno možnost, prirejati take kurze kmalu in bolj pogosto, nego dosedaj, n. pr. vsaj vsako peto leto; kajti koristno bi bilo, da imamo vedno dobro pripravljene rezerve, ki nastopijo lahko v vsakem slučaju, tudi ako bi se pozvali nenadno na plan.

Smrt ne prizanaša; iz kroga cecilijancev jih pogrešamo dokaj. Samo Slovencev smo izgubili nad sto. Razen teh pa tudi drugih dokaj; med njimi so trije papeži: Leon XIII., Pij X. in Benedikt XV.; dva metropolita:

† Duh. svétnik **Jakob Aljaž** in duh. svétnik **Josip Lavtizar**, naša zaslužna cecilijanca.

kardinal Missia in nadškof Jordan; dalje dolga vrsta glasbenikov raznih narodnosti, ki so pa stremili za istim smotrom, kakor mi. Seznam spisov vseh 50 letnikov »Cerkvenega Glasbenika« bo navedel vse nekrologe in beležke ob smrti cerkvenih glasbenikov, v kolikor se jih je spomnil naš list.

To bi bil kratek obrišič delovanja Cecilijinega društva v Ljubljani. Kakor kažejo izvajanja, se odbor ni strašil nobenega napora, da ne vzdrži samo delovanja na doseženi stopnji, ampak da je dviga vedno višje.

Iz tega stremljenja je razvidno, da se po polstoletnem poštenem prizadevanju in delu popolnoma jasno zavedamo, da nismo dosegli še vsega, temveč, da imamo pred seboj še velike komplekse nerešenih vprašanj idejne, liturgične, umetniške, praktične, sociološke in organizacijske vrste; treba je še dokaj dela, časa in strokovnih sil, da jih rešimo. To bo mogoče samo v okrilju društva z velikim samozatajevanjem, kakor pristoja in je edino mogoča pot v solidnem kulturnem delu.

ORGLARSKA ŠOLA V LJUBLJANI (1877—1927).

S Cecilijinim društvom za ljubljansko škofijo obhaja letos 50 letnico tudi orglarska šola v Ljubljani kot njegova naprava in last, del njegovega delokroga, eno izmed njegovih sredstev za povzdigo in pospeševanje katoliške cerkvene glasbe v ljubljanski škofiji med Slovenci v duhu in smislu cerkvenoglasbenih določil.

V sledečem podajamo nekaj glavnih podatkov o poteku in razvoju šole.

Orglarska šola v Ljubljani je bila otvorjena leta 1877. Nastanila se je v Alojzijevišču v pritličju, kjer ji je prostor velikodušno prepustil knezoškof dr. Janez Krizostom Pogačar. S šolskim letom 1882./83. se je preselila na Stari trg v dr. Ahačičevo hišo. Od tu je prišla leta 1894. v erarno poslopje na Vodnikovem trgu št. 5 in sicer v zadnji del te hiše, ki meji na Študentovsko ulico. Končno je leta 1911. dobila boljše, svetlejše in čednejše prostore v Alojzijevišču v II. nadstropju nad kapelo. Tu je še danes. Izmed štirih sob je morala tukaj leta 1914. prepustiti eno za vojne namene, pozneje pa si jo je privzela v porabo teološka fakulteta.

Takoj v začetku ustanovitve šole leta 1877. se je priglasilo 19 učencev. Razred je bil prvo leto samo eden, drugo leto dva, tretje leto trije. Pri tem je ostalo. Koncem leta 1878./79. je bilo v šoli 28 učencev, po navadi pa se je število gibalo okrog 20. Učenci so se ves čas sprejemali iz vseh slovenskih škofij, največ seveda iz ljubljanske, nekoliko tudi iz goriške, lavantinske, krške, tržaške, pozneje tudi Hrvatje.

Šola je imela v začetku tri instrumente: orgle (mehanične), ki jih je delal ljubljanski orglarski mojster Fr. Malahovsky, dovršil pa Fr. Goršič, harmonij in klavir. Prve orgle so se rabile do leta 1912. V tem letu je za šolo napravil nove pnevmatične orgle ljubljanski orglarski mojster Ivan Milavec. Stale so 3900 kron. Plačane so bile deloma z darovi, ki se jih je nabralo 2381 kron, ostalo je plačalo Cecilijino društvo. Šola je dobila tudi nov klavir in nov harmonij. Pozneje se je stari klavir prodal in nabavil v šolskem letu 1921/22 še en boljši klavir, tako da ima šola sedaj dva klavirja. Oba dosti trpita, ker se učenci ves prosti čas na njih vadijo. Prav redki imajo klavir na stanovanju. Leta 1926. je šola dobila v dar lep nov harmonij.

Prva leta so se na šoli poučevali sledeči predmeti: liturgika, zgodovina glasbe, koralno in figuralno petje, teorija, harmonija, kontrapunkt, klavir in orgle. Poučevali so: ravnatelj Anton Foerster, prof. Ivan Gnjezda in p. Angelik Hribar; nekaj let tudi Anton Dolinar (starejši). Po prof. Gnjezdovi smrti je prevzel pouk verouka, ki se je pridružil prej naštetim predmetom, liturgike in zgodovine, stolni kanonik dr. Andrej Karlin. Hkrati se je sklenilo vpeljati v šolo tudi lepopisje, računstvo in knjigovodstvo.¹ Prva dva predmeta je v letu 1904. in 1905. poučeval p. Severin Fabiani, knjigovodstvo leta 1904. gosp. Rožman, uradnik Zadrudne zveze, leta 1905. gosp. Ivan Kovačič, knjigovodja Ljudske posojilnice. P. Angelik Hribar je do svoje smrti leta 1907. poučeval klavir, koralno in figuralno petje. Za njim je poučeval koralno petje prof. Anton Koritnik, figuralno gosp. Vojteh Hybašek, šentjakovski kaplan. Leta 1908. so prišle na zavod tri nove moči: Fran Ferjančič, sem. podvodja, ki je poučeval

¹ Misel, naj bi se orglarski učenci učili poleg glasbe še kak drug potrební predmet, je prvi izrekel gosp. Foerster na občnem zboru 1889. Druga ljubljanska škofijska sinoda pa je v tem oziru dala še posebej izrečna navodila.

liturgiko, Franc Kimovec, alojzniški prefekt, koralno petje in Stanko Premrl, alojzniški prefekt, figuralno petje in orgle. Leta 1909. se je po 32 letnem poučevanju in vodstvu šole poslovil in odšel v pokoj zaslužni ravnatelj Anton Foerster. Poučeval je vsa leta klavir, orgle in teoretične predmete. Po Foersterjevem odhodu je prevzel vodstvo šole ravnatelj stolnega kora Stanko Premrl, poučevali pa so: Ferjančič liturgiko in glasbeno zgodovino, Kimovec koral, Premrl harmonijo, kontrapunkt, klavir in orgle. Leta 1911./12. po odhodu gosp. Kimovca na višje študije v Rim sta glasbene predmete poučevala Ferjančič in Premrl, za knjigovodstvo in združništvo je šola dobila gosp. Ivana Travnja, ravnatelja Zadrúžne zveze. Tudi so učenci nekaj let gojili telovadbo. L. 1912./13. so se sestavila pravila za orglarsko šolo in se je po prekinitvi nekaj let uvedlo zopet računstvo in lepopisje. Ta dva predmeta je poučeval učit. pripravnik Ivan Kunst. Poleg Ferjančiča in Premrla je poučeval učitelj Glasbene Matice Josip Vedral. Prevzel je teorijo in klavir. Leta 1914. poleti je dež. poslanec Alojzij Mihelčič za časa zasedanja kranjskega deželnega zbora poučeval občinsko tajništvo. L. 1914./15. so učili Ferjančič, Premrl (nanovo pevovodstvo), Vedral klavir in dr. Kimovec, ki se je po dovršenem doktoratu iz bogoslovja vrnil iz Rima. Prevzel je pouk teorije, koralnega in figuralnega petja, orgel in orglarstva. Nova predmeta sta bila to leto pevovodstvo in orglarstvo, ki sta ostala dalje ves čas v učnem načrtu. L. 1916./17. ni bilo na šoli pouka. Bilo je med vojno, učencev se je oglasilo premalo. L. 1917./18. so poučevali Premrl, Fran Zabret in Ivan Zdešar. Gosp. stolni vikar Zabret je prevzel liturgiko za gosp. Ferjančičem, ki je dobil novomeški kanonikat in odšel iz Ljubljane. Gosp. Zdešar, regenschori pri sv. Petru, je poučeval nekaj časa klavir, pozneje teorijo in orgle. Cerkvenoglasbena zgodovina se 1917/18 ni poučevala, zadnja leta tudi lepopisje, računstvo in knjigovodstvo ne. L. 1918./19. so poučevali glasbene predmete: dr. Kimovec, dr. Josip Mantuani, ravnatelj dež. muzeja, je prevzel glasbeno zgodovino, Premrl, Vedral in Zabret; ostala predmeta pa: revizor Zadrúžne zveze Josip Ferjančič, knjigovodstvo in združništvo, Anton Komlanec, tajnik SKSZ, verouk, p. Tadija Leko (gojenec šole) srbohrvaščino in učit. pripravnik Peter Potočnik, računstvo. Leta 1919. so učenci na povabilo Orlovske zveze stopili v stik z Orli, se udeleževali fantovskih večerov ozir. predavanj in hodili k telovadbi. Nekaj časa so tudi igrali na tamburice. 1920/21 in še par let potem je poučeval prof. Emil Adamič teorijo in petje. Klavir je poleg gosp. Vedrala poučeval to in še eno leto konservatorist Anton Ravnik, za njim eno leto učitelj-konservatorist Peter Potočnik. Po izstopu gosp. Zabreta iz učiteljskega zbora je prevzel pouk verouka in liturgike katehet Anton Anžič. Uvedlo se je vežbanje glasu. Poučeval je dr. Kimovec. L. 1925./26. se je izdelal nov podroben učni načrt, ki ga je objavil »Cerkveni Glasbenik« leta 1926. v 3., 4., 5. in 6. številki. Učni načrt obsega sedaj: verouk, cerkvenoglasbeno liturgiko, zgodovino cerkvene glasbe, gregorijanski koral, glasbeno teorijo, harmonijo, kontrapunkt, klavirsko igro, orgelsko igro, vežbanje glasu, cerkveno petje (figuralno), orglarstvo in nauk o ostalih instrumentih, pevovodstvo, lepopisje, računstvo, trgovsko spisje, knjigovodstvo in združništvo. Leta 1925./26. je poučeval klavir poleg prof. Vedrala tudi operni kapelnik dr. Danilo Švara, izobrazbo glasu prof. drž. učiteljšča Adolf Gröbming, v letu 1926./27. tudi pevovodstvo, lepopisje šolski vodja v pok. Ivan Levec, računstvo, knjigovodstvo in združništvo pa revizor Zadrúžne zveze Karel Krištofič, ki je vstopil v učiteljski zbor po odhodu gosp. Josipa Ferjančiča leta 1920. V letu 1926./27. poučujejo: ravnatelj Premrl in gg. Anžič, Gröbming, dr. Kimovec, Krištofič, Levec, dr. Mantuani, Vedral, Zdešar. Namesto obolelega kanonika dr. Kimovca je pomagal par mesecev gosp. mestni kaplan Anton Dolinar (koral, orgle in nauk o instrumentih). Pouk v klavirju se od l. 1920./21. vrši v prostorih Glasbene Matice. Učitelja za knjigovodstvo in združništvo je Zadrúžna zveza dajala brezplačno.

Šola se ves čas vzdržuje v prvi vrsti s prispevki župnih cerkva ljubljanske škofije. Prvi zadevni predlog je na I. občnem zboru leta 1878. stavil g. župnik Jakob Aljaž. V prvih letih so cerkve dajale neki primeren znesek. Nato se je določilo, da so cerkve prispevale od 200 duš po 1 krono. Od leta 1915. dalje

Orglarska šola v Ljubljani z učenci in učitelji v jubilejnem letu 1926/27.

od 100 duš 1 krono, polovico prispevkov pa je dobivalo podporno organistovsko društvo. Od leta 1921. od 100 duš po 1 Din, leta 1922. 2 Din; od leta 1924. dalje pa po 4 Din; vendar se je določila kot največja vsota 200 Din. Od l. 1924. je zopet šola porabila sama vse prispevke, oziroma je v naslednjih letih pre-

pustila org. društvu neko manjšo vsoto; to pa zato, ker je sama prišla v take gmotne zadrege, da ni bilo nobenega drugega lažjega izhoda. Tudi je bilo treba poravnati precejšen dolg, ki se je tekom let nabral. Sedaj šola za silo izhaja, mora pa se seveda zelo omejiti. Za vzdrževanje šole učenci do leta 1888./89. niso ničesar prispevali. Od tega šolskega leta dalje so morali učenci tujih škofij plačevati po 10 glđ. na leto. Leta 1912./13. se je uvedla za vse učence vpisnina 2 kroni, šolnina letno 20 kron, za učence drugih škofij 30 kron. Revni, a pridni učenci so bili pogosto šolnine popolnoma ali deloma oproščeni. Leta 1920./21. se je vpisnina zvišala na 10 kron, šolnina pa na 10 kron mesečno. Leta 1921./22. je bila vpisnina 10 kron, šolnina mesečno 40 kron. Nato se je šolnina z rastočo draginjo še vedno dvigala in je zadnja leta vpisnina 20 Din, šolnina 50 Din mesečno. — Vladno podporo je šola dobila leta 1909. v znesku 800 kron, nekaj kratov tudi Cecilijino društvo samo kot tako. Tudi Kranjska hranilnica je Cecilijenemu društvu in tako tudi šoli pomagala z mnogoletnimi podporami. Zadnje čase pa podpira šolo z letno podporo Ljudska posojilnica v Ljubljani, od časa do časa dajo tudi mesto in drugi dobrotniki kako podporo.

Učenci povečini nimajo zadostnih sredstev, da bi se sami vzdrževali. V tem pogledu so jih podpirali zlasti glede hrane: Ljudska kuhinja v Ljubljani, frančiškanski in uršulinski samostan, semenišče, tudi Leonišče, Hiralnica sv. Jožefa, Lichtenturnov zavod, Invalidski dom (tudi stanovanje) in razni privatni dobrotniki. Vsem dobrotnikom in podpornikom šole in posameznih učencev izrekata Cecilijino društvo in šolsko vodstvo najtoplejšo zahvalo.

Do leta 1914. so se koncem šolskega leta vršili javni izpiti učencev in produkcije na klavirju in orglah. Pozneje se je to opustilo. Abiturijentje so semterje dobivali darila: razne primerne muzikalije.

Šola ima malo knjižnico, ki je nastala deloma iz darovanih, deloma nakupljenih knjig in muzikalij. Največ so za knjižnico prispevali: sedanji mariborski knezoškof dr. Andrej Karlin, ki je pri odhodu v Trst, kot tržaškokoperski škof, daroval šoli 33 vezanih letnikov »Cerkvenega Glasbenika« in več zvezkov matične izdaje, gosp. ravnatelj Anton Foerster, gosp. Ignacij Hladnik in sedanji ravnatelj. Še posebej omenjam Družbo sv. Mohorja v Prevaljah, ki je dala šoli brezplačno po 20 izvodov vseh treh zvezkov dr. Anton Bon. Jegličeve knjige »Na noge v sveti boj!« Tudi so posamezni slovenski skladatelji semtertje odstopili šoli kak prost izvod svojih nanovo izišlih skladb. Župna cerkev na Bledu pa je odstopila Cecilijinemu društvu ozir. šoli mnogo rokopisnih in drugih skladb iz zapuščine gosp. učitelja Jan. Trojarja.

Posamezni učenci, boljši pevci, so že od začetka šole sodelovali na stolnem koru. Zadnja leta poje pri slovenskem petju v stolnici skoro večina učencev, večji in zmožnejši pa tudi pri latinskih mašah.

Leta 1904. so se učenci z organisti vred udeleževali prvih duhovnih vaj za organiste v Marijanišču v Ljubljani. Zadnja leta se udeležujejo z drugimi mladeniči vsakoletnih duhovnih vaj v Alojzijevišču.

Šolo je tekom 50 let dovršilo 273 učencev, med temi od leta 1877. do 1902. 144 s spričevalom usposobljenosti in 9 z letnim spričevalom, od leta 1903. do 1926. pa 116 s spričevalom usposobljenosti in štirje z letnim spričevalom. Razen teh je obiskovalo našo šolo tekom 50 let še nad 50 učencev, ki so pohajali šolo le po eno do dve leti in jo pred dovršitvijo zapustili. Tudi od teh jih večina deluje v organistovskem stanu. Letos bo dovršilo — če Bog da — 6 učencev. Učenci, ki so šolo obiskovali ozir. jo dovršili, so bili večinoma redni, le 8 učencev jih je bilo med absolventi privatistov, in med zadnjimi ena ženska. Uspehi so bili v splošnem v prvih 25 letih manj povoljni, v drugem bolj razveseljivi. — Natančen imenik vseh učencev s podatki o njih poznejšem glasbenem delovanju prinesemo v »Cerkvenem Glasbeniku« — če Bog da — v eni prihodnjih številčk kot posebno prilogo.

Vabilo k 50letnemu jubileju in XX. občnemu zboru Cecilijinega društva ljublj. škofije v Ljubljani, 13. in 14. junija 1927.

Spored :

I. Ponedeljek 13. junija ob 8 zvečer v frančiškanski cerkvi **cerkven koncert**, ki ga bo izvajal Sattnerjev pevski zbor.

1. Premrl: *Eoharistična pesem šte. 7.*
2. Kauf: *Balada sv. Frančiška.*
3. Beethoven: *Sanctus in Benedictus iz maše v C.*
4. Dr. Kimovec: *Večerni zvon.*
5. Dr. Bunc: *Spomni se.*
6. Sattner: *Marija, kako si lepa.*
7. I. B. Foerster: *Stabat Mater, s slov. besedilom.*

Vstop prost.

Prostovoljni prispevki v korist Cec. društvu se hvaležno sprejemajo.

II. Torek 14. junija ob 9 v stolnici **pontifikalna sv. maša**. Stolni pevski zbor bo izvajal:

1. Dr. Mlinar-Cigale: *Pesem v čast sv. Ceciliji.*
2. Koralni introit: *»In medio Ecclesiae«.*
3. Premrl: *Missa s. Josephi.*
4. Foerster: *Gradual »Os justi«.*
5. Rud. Wagner: *Jubilare Deo.*
6. Dr. Kimovec: *Tebe Boga hvalimo.*
7. Premrl: *Sem kakor oljka.*

Sodelovala bo godba Dravske divizijske oblasti.

III. Po sv. maši **slavnostno zborovanje** v knezoškofijski palači, v dvorani II. nadstr. s sledečim sporedom:

1. *Nagovor predsednika.*
2. *Pozdrav gostov.*
3. *Slavnostni govor. Govoril bo stol. kan. dr. Kimovec.*
4. *Društveni občni zbor: poročilo tajnika, blagajnika in ravnatelja orglarske šole; slučajnosti; volitev novega odbora.*

IV. Ob 15 **skupen obed** v Ljubljanskem dvoru, Pražakova ulica.

Priklase sprejema knezoškofijski ordinariat do 10. junija.

NAŠA CERKVENA GLASBA IN CECILIJANSTVO.

Zanimivo je zasledovati slovensko cerkveno glasbo v njenem razvoju tekom zadnjega pol stoletja in opazovati, kako je vplivalo na ta razvoj cecilijanstvo. Sedaj, ko smo dobe tako zvanega cecilijanstva prav za prav preživeli, je že mogoče večalimanj objektivno presoditi to gibanje.

Cecilijanstvo danes iz daleka ni več to, kakor pred 50. leti; takrat je bilo cecilijanstvo program — cerkvenoglasbeni program — kar danes najbrž več ni, ali vsaj v kratkem ne bo.

Ob početku cecilijanskega gibanja je šlo za to, da se cerkvena glasba otrese necerkvenih, posvetnih, puhlih in trivijalnih primesi, ki si jih je v daljši dobi, zlasti pod vplivom svetne glasbe, pridobila. Bila je to ideja oživljenja in prerodenja: dati novih impulzov, odstraniti staro navlako in najti cerkvenemu dostojanstvu in veličini božje službe odgovarjajoč izraz.

S cecilijanskim gibanjem je zašel v slovensko cerkveno glasbo nehote tuj anacionalen element. Skladalo se je po vzorih nemških cecilijancev, ki so zopet bazirali na formalizmu nemškega koral in Germanom bistvenem sicer solidnem pa nekam težkem in skopem načinu podajanja duševnih emocij. Sattnerjevo in zlasti Premrlovo (in še nekaterih drugih) komponiranje v polupreteklelem času pomenja že nenavaden boj s cecilijansko tradicijo, ki je bila ponekod tako silna, da je ubijala individualnost, in ki je pri manj talentiranih dovedla prepogosto le do golega posnemanja boljših in slabših vzorov — postala torej šablona.

Ne bi imeli zabeležiti uspehov na cerkveno-glasbenem polju, da se niso nekateri naši, zlasti mlajši cerkveni skladatelji, začeli približavati moderni. Občutili so okorenlost in se začeli zavedati nedostatnosti v izrazu povprečnih v masah produciranih »cecilijanskih«
skladb in se začeli svobodneje gibati. Način komponiranja se izpremeni; stari formalizem odpade, harmonije postanejo bujnejše. Vendar se tudi to ne zgodi brez težav; odpor raznih pravovernih cecilijancev povprečne vrste ni sicer tako hud kakor so bila svoječasna nasprotovanja cecilijanskemu pokretu, ko so n. pr. Foersterja javno zasmehovali, vendar so bila nasprotstva tudi sedaj dovolj velika. Bili so združeni pevci, organisti, skladatelji in občinstvo, ki so deloma nepoučeni, deloma zapeljani obsojali to novo gibanje, češ da ni cerkveno, da nasprotuje duhu cecilijanstva itd. Z zadnjim očitkom so imeli morda deloma prav; novo gibanje se s povprečnim cecilijanstvom v resnici ni skladalo. (Morda je osnovni nedostatek cecilijanstva bil v tem, da se ni uravnavalo smeri cerkveni glasbi v prvi vrsti iz umetnostnih vidikov ampak — skoraj bi rekel — iz liturgičnih predpisov. Glasbo predecilijanske dobe so obsojali, ker je bila necerkvena, ne pa toliko zato, ker ji je bilo iz glasbenega stališča samega oporekati.)

Tudi ta odpor je ščasoma premagan. Novi pevski zbori z agilnimi in požrtvovalnimi pevovodji zmagujejo težkoče novih skladb, ki zablešče

napram starim v mogočnem sijaju, učinkujejo s svojo neposrednostjo in izvirnostjo. Začne se lepo in plemenito tekmovanje pevskih zborov; skladatelji (pojavijo se nove osebnosti) ustvarjajo celo vrsto dobrih in prav dobrih skladb; more se reči, da dobivamo Slovenci svojo lastno cerkveno glasbo.

Med takozvanimi »modernimi« se najdejo skladbe, ki kažejo na idejno zvezo izza časa Riharja in nekaterih njegovih sodobnikov. Doba Riharja in on sam je sicer ustvarjala v nekem sentimentalnem stilu z italijansko barvanim melosom, vendar se pa marsikaterim teh melodij ne more odrekati narodn ton, narodni pesmi sorodno občutje. To je znamenje in dokaz, ki mu nekateri po krivici ne dajo veljati, da so bili Rihar in nekateri njegovi sodobniki v principu na popolnoma pravi poti, samo da jim je manjkala praktična in teoretična izobrazba predvsem pa kaka izrazita individualnost. V tem slučaju bi bil glasbeni razvoj šel gotovo drugo smer kakor sicer: dobili bi bili z lahkoto in po najkrajši poti oni z narodnim občutjem prožeti način muziciranja, ki ga uporablja danes tuptam zlasti Premrl. (Njegova že slavna »Božična« je žela pri publiku in kritiki splošno odobravanje.)

Iz tega je razvidno, da se je program cerkvene glasbe tekom 50 let izpreminjal in da se danes v neki meri, seveda zavedno in v popolnejši obliki, zopet približuje dobi pred 50 in več leti. Cecilijanska glasba je bila od začetka nekako absolutna, abstraktna, vseh svetnih primesi očiščena — izidealizirana glasba. Danes taka cerkvena glasba ni več ideal, pač pa naroden ali vsaj narodnemu občutju najbližji način podajanja glasbenega izraza, pri čemur skoraj ni treba omenjati, da je ta glasba namenjena cerkvi in bogoslužju in da mora v muzikalnem oziru temu namenu ustrezati.

Vojna in njen izid je narodni značaj cerkvene glasbe poudaril. Vsak čuti, da je dolžan dati svojemu narodu vse in sebe celega, pa v tem prosteje zadiha in zapoje. Naše politično doživetje in izživetje kot narod se izraža tudi v glasbi, svetni in cerkveni. Tudi glasbeniku je afirmacija naroda kot takega neposreden impulz, da se intenzivneje poglubi v narodovo dušo. Zdi se, da je celo v pojmovanju specialno liturgičnih predpisov, v kolikor se cerkvene glasbe tičejo, nastal preokret. Vsaj vedne vzpodbude, da naj se pri slovesnih petih mašah poje latinsko, ne čujemo več. (Ali se morda ti predpisi v resnici točno izvajajo?!) Tudi skladbe na latinska besedila ostajajo v manjšini. Pojmovanje, da bi se tudi pri slovesnih mašah in božjih službah moglo peti v narodnem jeziku, si celo pri nekdanjih izrazitih cecilijancih pridobiva tla.

Vidimo, da danes cecilijanstvo ni to, kar je bilo pred 30 in več leti. Vendar mu zato ne gre odrekati važnosti in upravičenosti. Bil je to potreben proces in si smemo samo čestitati, če je iz tega razvoja izšla sodobna slovenska cerkvena glasba prej in v marsičem razmeroma lepša kakor pri naših prvotnih vzornikih samih. Danes nam Nemci sami pri-

znavaajo, da imamo v naši cerkveni glasbi nekaj čisto samosvojega, izrazi-tega in plemenskega.

Pustili smo formo in zgrabili izraz; v tem, mislim, je v prvi vrsti uspeh sodobne (večina reče »moderne«) glasbe. Forma naj se poraja iz vsebine skladbe (n. pr. teksta), čeprav s tem še ni rečeno, da smemo formalno stran zanemariti. To ne! Forma je končno le tudi bistven del umetnine, čeprav ni najvažnejši. In ravno v tem je bil velik nedostatek cecilijanske šole, da so gojili preveč formo, ostali so preradi formalisti in zanemarili vsebino — duševnost.

Kam gre naša pot v bodočnosti? Še bolj se približati narodni dikciji, živi besedi, uporabiti vse pridobitve moderne dobe in jih smotreno aplicirati na naše narodno pojmovanje in čuvstvovanje. Tako dobimo izkristalizirani narodni stil, ki bo sodoben v splošno glasbenem smislu in ki bo poleg tega naš, naše občutje, naša kri.

Pijonirjem cecilijanstva (samo Sattner mislim da še živi) pa kljub vsemu čast in neomejeno priznanje, ki ga zaslužijo. Koliko dela, koliko truda je vložena v to dobo, koliko nesebičnosti in idealizma ter trdne vere je bilo treba, da so vztrajali, vzdržali v vednem boju in še napredovali. (Sattner sam izvaja kljub 75. letom moderna dela, vstvarja neutrudljivo in je star samo po letih. Mislim, da se sam čudi dobi, ki jo je preživel in razmahu, ki je za nas v tej dobi dosežen in pri katerem ima on sam tako velike zasluge.)

Kakor je muzika sama neprestano gibanje, vprašanje in odgovor, tako se tudi slogi in načini muzikalnega izražanja izpreminjajo in menjavajo; eden zastari, drugi postaja moderen. Ne gre obsojati ali zavreči enega v prid drugemu. Tudi trditve o absolutni vrednosti ene ali druge dobe so problematične. Vsaka doba, vsak stil izpolnjuje svojo nalogo in je nekje na mestu, celota pa je le gibanje, valovanje in presnavljanje. Grški filozof je rekel: *Πάντα ρεῖ.*

Stanko Premrl:

K JUBILEJU CECILIJINEGA DRUŠTVA V LJUBLJANI.

Najstarejši še živeči člani Cecilijinega društva v Ljubljani so sledeči:

1. P. Hugolin Sattner, konzistorijalni svetnik v Ljubljani.
2. Dr. Frančišek Borgija Sedej, knez nadškof v Gorici.
3. Dr. Anton Bonaventura Jeglič, knezoškof v Ljubljani.
4. Blaž Grča, konzistorijalni svetnik v Senčurju pri Kranju.
5. Msgr. Mihael Arko, dekan v Idriji.
6. Anton Dolinar, župnik v pokoju v Repnjah pri Vodicaх.
7. Josip Lavtižar, duhovni svetnik in župnik v Ratečah.
8. Dr. Josip Lesar, prelat, profesor bogoslovja v pokoju v Ljubljani.
9. Josip Majer, šolski vodja v pokoju, Ljubljana.
10. Anton Nemeč, zlatomašnik, župnik v Kokri.

Cecilijina društva na Slovenskem.

1. Cecilijino društvo za ljubljansko škofijo, ustanovljeno l. 1877.
2. Cecilijino društvo za goriško nadškofijo, ustanovljeno l. 1883.
3. Cecilijino društvo za lavantinsko škofijo, ustanovljeno l. 1887.
4. Cecilijino društvo za krško škofijo, ustanovljeno l. 1897.
5. Cecilijino društvo za frančiškansko župnijo v Ljubljani, ust. l. 1903.
6. Cecilijino društvo za stolno župnijo v Ljubljani, ustanovljeno l. 1903.
7. Cecilijino društvo za župnijo v Kamniku, ustanovljeno l. 1904.
8. Cecilijino društvo za šentjakobsko župnijo v Ljubljani, ust. l. 1919.
9. Cecilijino društvo za župnijo na Vrhniki, ustanovljeno l. 1926.

Cerkvenoglasbeni tečaji.

Tekom zadnjih 50 let se je na Slovenskem vršilo več cerkvenoglasbenih tečajev, deloma so se posamezniki udeleževali cerkvenoglasbenih tečajev po drugih deželah in državah. Misel cerkvenoglasbenih tečajev je pri nas prvi sprožil p. Hugolin Sattner. Na I. občnem zboru ljubljanskega Cec. društva je predlagal, naj bi se poleg orglarske šole vršili počitniški 12—14 dnevni tečaji za tiste učitelje in organiste, ki ne morejo redno posečati orglarske šole.

Prvi tak tečaj se je vršil od 12. do 17. septembra 1880 v Ljubljani v orglarski šoli. Drugi od 24. do 29. julija 1882. Dva tečaja sta se vršila v Celovcu. Sledilo so poučevalni tečaji na Dunaju, Regensburgu, Gorici. 18. julija 1901 se je vršil sestanek Cec. društev, združen z malim tečajem, v Stični. Od 27. do 30. septembra 1904 je bil tečaj Cec. društva za lavantinsko škofijo v Mariboru. 1905 koralni tečaj v Sekovi. 1906 cerkvenoglasbeni tečaj na Dunaju. 1907 v Gorici. Od 1. do 4. septembra 1908 v Ljubljani. 1909 v Zagrebu, 1910 v Pragi, od 7. do 11. avgusta 1911 v Ljubljani; isto leto tudi v Innsbrucku. 1912 v Celovcu in Zagrebu. 1914 v Salzburgu. 13. in 14. septembra 1921 v Ljubljani. Od 3. do 7. avgusta 1914 bi se bil imel vršiti tečaj tudi v Ljubljani, pa je moral radi vojne izostati.

Še nekateri pevci, ki so pod A. Foersterjem peli na stolnem koru.

Drago Rožanc, učitelj (sedaj železniški uradnik v pokoju), basist od leta 1896.—99.; Franc Schiffrer, mestni učitelj, večletni basist, umrl leta 1923. (bil je tudi organist pri sv. Petru in v cerkvi Srca Jezusovega); Vilko Praprotnik, večletni pevec (sedaj davčni nadpravitelj); Joško Sever, večletni basist (bivši sodnijski uradnik, sedaj trgovec); Alojzij Skrem, narednik 17. pešpolka, basist od leta 1907.—10.; I. Roštan, davčni nadsvetnik, večletni tenorist; Frančiška Peterlin (sopranistinja); Ema Šega, poštna oficiantinja, večletna sopranistinja (umrla 13. aprila 1912. v Ljubljani); † Angela Malič, altistinja; Marija Pfeifer, roj. Sloner, sopranistinja; Štefanka Schubert, altistinja (sedaj učiteljica, sorodnica nemškega skladatelja Fr. Schuberta); Ludovik Bajde, tenorist, sedaj operni pevec v Lipskem; Anica Jeran, altistinja (umrla 1907); gdč. Junowicz (hčerka bivšega ravnatelja ljubljanske realke), sopranistinja; več let je pela sopran na stolniškem koru tudi neka Marija (umrla v Jozefišču). Imela je krasen sopran in je pela še pod Riharjem. Mimi Pfeifer, altistka; Markucci (sopranistinja), soproga † violinista Markučija; Fany Bilina (sopranistinja), sedaj operna pevka na Nemškem; Amalija, Kecelj (altistinja), sedaj učiteljica v Ljubljani; Zalokar, altistinja.

¹ Poleg v 3. in 4. številki »Cerkvenega Glasbenika« omenjenih nam je gosp. Anton Lavrič sporočil še te.

ANTON FOERSTER KOT ČLOVEK.

(Konec.)

Drugi sin, Vladimir, se je Foersterju rodil dne 17. maja 1868. Tudi njega je Foerster glasbeno izobrazil. Ko je odrasel, je kot pevec sodeloval na stolnem cerkvenem koru, pogostoma pa je nadomestoval očeta tudi pri orglah. Vladimir se je posvetil pravniškemu študiju, ki ga je srečno dovršil na Dunaju. Bil je promoviran za doktorja prava ter je prebil tudi odvetniški izpit. Vendar je na prigovarjanje drugih prestopil k sodišču ter služboval najprvo v Ljubljani, nato osem let v Metliki, od meseca novembra l. 1916. nadalje pa v Novem mestu. Udeleževal se je tudi na literarnem polju: V »Ljubljanskem Zvonu« je pisal glasbene kritike, v »Domu in Svetu« je priobčil biografijo svojega očeta; kot turist in prijatelj narave je pisal tudi v »Planinski Vestnik«. Je še vedno aktiven ter deluje v Novem mestu kot višji sodni svetnik. Pri njem biva njegova mati, gospa Petronila.

Ravno za god, dne 13. junija 1870, je Foersterju njegova gospa soproga povila ljubeznivo hčerko Ljudmilo, ki je pozneje kot cerkvena pevka tudi pridno sodelovala na stolnem koru, dokler se ni za stalno preselila iz Ljubljane. Sedaj živi v Trstu, omožena Mankoč.

Najmlajši Foersterjev sin pa je Jaroslav, ki mu je bil rojen dne 15. septembra 1875. Z veliko pridnostjo je dovršil ljubljansko realko. Zanimivo je, da je nameraval tudi on popolnoma posvetiti se glasbi in sicer kapelniški službi, a je končno opustil to misel ter se odločil za tehniko. L. 1901. je dovršil tehnično visoko šolo na Dunaju ter se usposobil za stavbnega inženjerja. Sedaj poučuje kot redni profesor na gradbenem oddelku tehnične fakultete v Ljubljani. Spisal je knjigo o »ojačenem betonu« in drugo o »stavbni mehaniki«.

Tako je Foerster kot dober oče skrbel za svoje otroke ter jim dal priliko, da so se mogli povzpeti do onih odličnih mest, ki jih zavzemajo v človeški družbi; otroci pa so svojemu očetu v čast.

Toda oglejmo si nadaljnjo lepo čednost, ki je dičila našega Foersterja, to je njegovo potrpežljivost in vdanost, s katero je prenašal križe in težave svoje starosti.

Psalmišt pravi v 89. psalmu: »Dnevi našega življenja so sedemdeset let, če jih je obilo, osemdeset let, in kar je več, je težava in bolečina« (»labor et dolor«). To je moral okušati tudi Foerster. Težko mu je bilo, ko je moral — prej tako vsestransko delaven — polagoma posloviti se od tako priljubljenih mu opravil. Najprvo je odložil pevski pouk v ljubljanskem semenišču, nato na gimnaziji, potem se je poslovil od »Cerkvenega Glasbenika«, čigar glasbene priloge je urejeval 31 let, naposled je ostavil tudi stolnico, kjer je s svojim krasnim orgljanjem in s svojim vrlo izvežbanim pevskim zborom tolikokrat poviševal čast božjo ter dvigal srca pobožnih poslušalcev kvišku v nebeške višave. Ta ločitev mu gotovo ni

bila lahka. Slednjič je zapustil še Ljubljano, na katero ga je vezalo toliko prijetnih spominov in kjer je preživel okroglih petdeset let. Dne 7. maja 1917 se je s svojo gospo soprogo Petronilo za stalno preselil v Novo mesto k svojemu sinu Vladimiru.

Od začetka so stanovali v Mikoličevi hiši na Velikem trgu šte. 90. Ker pa je bilo to stanovanje premajhno, so se v mesecu septembru 1918 preselili v mestno uradniško hišo, kjer jim je bilo na razpolago mnogo prostornejše in udobnejše stanovanje. V tej hiši je Foerster živel do svoje smrti ter živi njegov sin Vladimir s svojo gospo materjo tudi še sedaj.

Ob prihodu v Novo mesto je bil Foerster primeroma še zelo čvrst in tudi slišal še ni tako slabo. Ker ima Novo mesto jako prijazno okolico, je rad hodil na izprehod v okolico. Trdil je, da pozna vse hišne številke in nameraval je celo izdelati nekak načrt ali krajepisno mapo za izprehode v novomeškem okrožju.

Polagoma pa je postajal čedalje bolj gluh. In ne le, da je vedno manj slišal, temveč v glasbenem oziru je slišal popolnoma napačno. Naj je kdo n. pr. še tako pravilno igral klavir, njemu se je zdelo, da sliši same disharmonije. Za glasbenika, kakršen je bil Foerster, je bila ta gluhotu hud udarec in silno težak križ, ki pa ga je potrpežljivo nosil do smrti. V tem oziru je delil Foerster žalostno usodo z Beethovnom in Smetano, ki sta tudi oglušela.

Ko je pred leti ljubljanska »Glasbena Matica« priredila v Novem mestu koncert, je g. koncertni vodja Hubad že prej določeni spored v toliko izpremenil, da je Foersterju na ljubo sprejel v program tudi njegovo »Ljubico«. Koncerta se je udeležil tudi Foerster, toda po koncertu mi je sam pripovedoval, da se mu je zdelo, kakor bi pri koncertu slišal same gorostasne disonance. Za glasbenika po poklicu si skoro ni mogoče misliti večje nesreče, kakor je taka gluhost. Toda Foerster je tudi ob tej nesreči ostal popolnoma miren in ga tudi tedaj ni zapustil oni humor, ki se mu je tako lepo prilegal ter mu je bil lasten vse žive dni. V tej njegovi potrpežljivosti in vdanosti moramo Foersterja v resnici občudovati.

Odkod pa je zajemal Foerster ta notranji mir? Brezdvomno iz svojega vernega, pobožnega srca. In tako prihajamo sedaj do njegove zadnje lepe čednosti, ki si jo v svojo vzpodbudo hočemo še ogledati, namreč do njegovega verskega prepričanja. Že samo ta okoliščina, da je Foerster toliko let tako požrtvovalno kot organist in pevovodja deloval v čast božjo, da je toliko krasnih skladb posvetil ravno sv. Cerkvi, in zlasti še, da se je vsekdar tako skrupulozno vestno oziral na voljo in željo sv. Cerkve, da ni bilo pri njem nikdar opaziti niti najmanjšega prestopka zoper liturgične predpise, že samo to — pravim — dokumentuje več kot dovolj njegovo verno, pobožno srce. Imamo pa za to še drugih tehtnih dokazov.

Kot absolviran gimnazijec je Foerster resno mislil odmakniti se svetu ter posvetiti se redovniškemu življenju. V Višebrodu ali Hohenfurthu pri Budejovicah je sloveč samostan cistercijanov. V tem samostanu je nekaj

časa deloval kot organist Foersterjev starejši brat Jožef, ki je bil rojen 22. februarja 1833.¹ V istem samostanu pa je živel kot redovnik tudi stric našega Foersterja. Ta stric je Foersterja podpiral za časa njegovih gimnazijskih študij in po stričevi smrti je samostan naklanjal Foersterju še nadaljnjo podporo. Vsled tega je Foersterja že hvaležnost vezala na ta samostan, da je še toliko bolj mislil vstopiti v cistercijanski red. Vstopil je, toda v samostanu ni našel onega ideala, ki si ga je prej predstavljal. Namesto ljubezni je našel med posameznimi redovniki v samostanu celo veliko sovrašтво. Zato mu v takem ozračju ni bilo obstanka ter je po enajstih mesecih noviciata zopet zapustil samostan ter se podal v Prago, kjer je študiral pravo in obenem tudi glasbo. Če je pa Foerster — kakor je sam zatrjeval — resno mislil na redovniško življenje, ali ne dokazuje to njegovega verskega prepričanja in pobožnega srca? Svoje verske dolžnosti je Foerster vestno izpolnjeval. V zadnji boleznì mu je bilo posebno hudo, da ob nedeljah ni mogel več v cerkev. Lepa poteza v njegovem življenju je tudi ta, da je v svojih molitvah molil izrečno tudi za svoje sovražnike, kakor so ga njegovi domači sami slučajno slišali. Kako redki so, ki bi mu bili v tem podobni.

Kakor pa je Foerster verno živel, tako je tudi verno umrl. V veliko zadoščenje mi je bilo, da sem mogel njemu, svojemu nekdanjemu glasbenemu učitelju in trajnemu, dobremu prijatelju nuditi v zadnjih trenutkih duhovno tolažbo ter ga 12. aprila 1926 prevideti z vsemi sv. zakramenti za umirajoče. Živel je na to še do 17. aprila, ko je ob 7. uri zjutraj istega dne mirno izdihnil svojo blago dušo.

Cerkven skladatelj brez cerkvenega, verskega duha je »non sens«. Vsi pravi cerkveni skladatelji so bili in so še verni, pobožni, tako slavni »knez glasbe«, Janez Pierluigi Palestrinec, Haydn, Stehle, Dvořak, Hochreiter in brez števila drugih, da sploh niti ne omenjam skladateljev in glasbenikov duhovskega stanu. Bogu vdana, versko nadahnjena sreča so najpripravnejša, da ustvarijo na cerkvenoglasbenem polju kaj velikega, trajnega. In tej vrli četi se častno pridružuje tudi naš Foerster, iz čigar vernega srca je vzkliko toliko krasnih glasbenih cvetk, ki jih je podaril sv. Cerkvi in milemu slovenskemu narodu.

Ko je na dan pogreba prihitela iz daljne Ljubljane tudi vrta »Glasbena Matica«, da se dostojno poslovì od njega, čigar veličastne skladbe je tolikrat z navdušenjem prepevala pri svojih koncertih, ni mogel g. Hubad izbrati primernejše »nagrobnice«, kot je bila Foersterjeva lastna skladba: »Umrl je mož.« Dà, takrat ob odprtem grobu smo se posebno zavedali, da je s Foersterjem legel v grob mož, velik ne le po svojih glasbenih

¹ Mimogredé omenjam, da je bil Jožef po svoji telesni postavi do pičice podoben svojemu bratu Antonu. Leta 1894. o priliki Palestrinove smrtne tristoletnice sem se slučajno sestal z njim v Regensburgu. Ne da bi mi ga bil kdo predstavil, sem ga takoj spoznal kot brata Antona Foersterja in kot takega sem ga tudi pozdravil. On mi je zatrdil, da so ga pri raznih prilikah že bogvedi kolikokrat zamenjali z bratom Antonom. Iz Višebroda se je preselil v Prago, kjer je bil zaporedoma organist v raznih praških cerkvah, nazadnje je bil stolni organist v cerkvi sv. Vída. Umrl je 3. januarja 1907 v Pragi.

delih, temveč tudi po svojem značaju, velik ne samo kot skladatelj, temveč tudi kot — človek. Foerster s svojim življenjem in delovanjem bodi nam vsem prekrasen vzor!

Zato sklepam svoj spis z besedami, s katerimi je tudi pesnik Gregorčič zaključil svoj spev, dasi Foerster sam tega sklepa ni sprejel v svojo kantato, z besedami namreč:

»A mi? Pomnik postavimo mu tak,
da slednji skuša biti mu enak!«

Josip Klemenčič:

OB PREMIJERI „TAJDE“.

(Nekaj prostih misli z ozirom na Sattnerjeva glasbena dela in o njegovem delu sploh.)¹

Drugo postno nedeljo 1927 je bil za slovenski narod zopet velik dan. Izvedla se je Sattnerjeva opera »Tajda«, ki ji je dal literarno vsebino pisatelj dr. Pregelj, in dosegla velik uspeh. Čim manj nam je usojenih kulturno pomembnih dogodkov, tem bolj nas mora navdajati radost ob onih, ki po svojem zunanem sijaju to tudi so. Nova opera med Slovenci se mora smatrati za izreden kulturno naroden uspeh.

Sattner pomeni v glasbenem snovanju pri nas velik efekt, to izpričujejo številna njegova dela večjega obsega. S pogumnim korakom in gotovo zavestjo je stopil naprej, v ospredje, in prijel za najtežje naloge. Ker so take naloge pri nas ob skoraj popolnem pomanjkanju zgledov in vzorov dvakrat težke, mu gre večja čast. A neglede na to, tudi sicer se je kritika vselej ugodno izražala o njegovih delih, izmed katerih postajajo nekatera, kakor govore poročila zadnjega časa, naravnost popularna, prodirajoča in tako za nas glasbeno aktualna.

Zanimivo je, da se je lotil takega dela redovnik, ki se je že prej cerkveno-glasbeno udeleževal, in stopil zdaj na svobodnejše polje. Čutil se je notranje poklicanega. Med njegovimi večjimi opusi (napisal je še veliko manjših stvari za religiozno rabo, zborov za koncertne in druge prilike, solospjevov itd.) se nahaja edina maša Seraphica po namenu kot strogo cerkveno delo,² čeprav nosijo tudi vsi drugi nekak oratorijski značaj resnosti in umerjenosti, skladnosti in ravnovesja. Najveselejšim pisanim zvokom je vtisnil pečat eremske serijoznosti, umetniške samoopovedi. Malokatera njegovih melodij je izrazito necerkvena, religiozne pa so vse. Zato se nam zdi bi bil mogel napisati ravno on več liturgične glasbe širših oblik, zlasti ker so mu kot izrazitemu instrumentalistu v modernejši cerkveni glasbi tudi vsa ta sredstva — orgle, orkester — na razpolago. Vseeno je z izročeni mu talenti dobro gospodaril.

S praznimi stvarmi in malenkostnimi zadevami se njegova muza ne ukvarja, pa tudi kar je morda podobnega moral zapisati, pač v večji zvezi, je vse podrejeno višjemu etičnemu smotru. Posebno zato so njegova dela slovenskemu narodu simpatična, a po katoliški estetiki umetnostno izpričana.

Po tej estetiki in sholastičnih principih v dobrem, resničnem in lepem bi bil mogel iti p. Sattner še dlje, s popolno varnostjo. Če že ne v cerkvenih delih, iz umljive obzirnosti, vsaj v koncertnih.

Moderna kritika ali če hočete hiperkriticizem, nikdar ni imela namena rušiti stare temelje ali poniževati predstavitelje katerekoli starejše umetnosti. Ne more biti, v načelu ne, umetnost proti umetnosti, najsi bosta po slogu in duhu časa do nasprotstva različni. Toda v kraljestvu svobode in idealov sta premnogokrat zagospodovali politika

¹ Da označujem vsebino tako splošno, me k temu sili zavest, da S. dela od blizu premalo poznam, »V pepelnici noči« le iz klavirske partiture, »Tajdo« samo iz časopisnih poročil.

² In Te Deum. Op. ur.

in tiranija. To dvoje, poleg osebnih simpatij in individualnega okusa, je rodilo nasprotja in gnalo umetnost proti umetnosti. Zato moramo v jedru označiti vsa nasprotja raznih dob in umetniških struj pravilno kot boj za lastne interese, kot prizadevanje uveljaviti tudi to umetnost. Palestrino in Bacha priznavajo vsi, a med seboj se ne razumejo: Ni spora o starih. Dejstvo, da so se ohranili, je dokaz, da veljajo. Nasprotstvo budi nova, porajajoča se umetnost, ki si mora, kakor nekdanj tako danes, ugled šele priboriti. To pravico seveda ima. Ali se ji posreči ali ne, je z načelnega stališča — resnična umetnina gotovo zmaga — postranskega in sploh brez pomena. Ne gre za oporekanje zaslug drugih, gre za pridobivanje lastnih, ne gre za zmanjševanje ugleda drugih, gre za pridobivanje lastnega, kar je v brezmejnem carstvu harmonij, spričo orjaških uspehov in nesmrtnih vzorov sicer težko, samo po sebi pa ne nemogoče. Tudi konkurenca se to ne more imenovati. Hujši v takih bojih so se redno izkazali pripadniki in propagatorji, kakor pa so bili idejni voditelji in ustvarjajoči umetniki sami. Ravnotako se ustvarjajoči subjektivizem v brezobzirnosti ne more meriti s presojajočim »objektivnim« subjektivizmom. Hvalevredno je braniti vsako umetnost in zaslužna je pijeteta napram časovno preživelim se umetninam, da se ohrani kulturnorazvojna kontinuiteta univerzalnega človekovega umetniškega ustvarjanja, pa da se od starejših učijo mlajši. Idejna restavracija v strogem pomenu je nemogoča. — Občudovanja vredna shematika in sistematika starih nista brez življenja in kljub univerzalnemu objektivizmu ne tako brez individualno subjektivnega občutenja, kakor jim to očita moderna, oziroma kot se podtika moderni, da to očita starejšim umetninam. V tisti slavni dobi nahajamo stvari, ki so nastale popolnoma po naši glasbeni miselnosti, v poizkušanju prodreti meje običajne vsakdanjosti, razširiti tla za svobodnejše, osebnejše izražanje. Če mi trije, štirje glasovi — v vokalnem delu — zadostujejo za popoln izraz, lahko smatramo kompozicije z velikanskimi aparati od 8, 12 in 24 in morda še več glasov za nekakšno posebnost in težnjo tedanjega časa ter posameznih glasbenikov, na nenačuden, modern način učinkovati. Če ne ravno to, vsaj to je iz tega razvidno, da so tudi takrat, dasi na neoporečnem temelju blagoglasja, pogrešali in iskali sredstev za čim večjo glasbeno moč in sijaj. Takšni 24 glasni zbori, bolje zbori z 24 glasovi, so bili že samj na sebi zelo nepraktični, pa tudi zato, ker je bilo večjih glasbenih centrov, ki so za taka dela mogli priti v poštev, v primeri z danes menj. Takrat je bila umetnost često srečna prilika res le za nekatere, za višjih deset tisoč. Iz tega se vidi mogoče še to, da tedanjim skladateljem ni šlo predvsem za popularnost, da se njihovi proizvodi razširijo, marveč jim je šlo predvsem za umetnost. Slabosti in napake našega časa so potemtakem že zelo stare. Nil novi — nič novega pod solncem! Sredstva so sicer različna, vsaki dobi svojstvena, tehnika popolnejša in menj popolna, misli in nazori v posameznih stoletjih in krajih zelo različni, — človek pa je vedno isti in njegovo spoznanje vedno nepopolno. In nič ni bolj naravno kot to, da se javlja ta negotovost in nepopolnost zlasti v umetnosti in še posebej v glasbeni umetnosti: absolutnih norm, razen filozofskih in praktičnih, tukaj namreč ni. — Še v drugačnem, bolj našem smislu, so bili včasih moderni, čeravno ne impresionisti po naše. Bach n. pr. je moral biti zelo modern, svojem ni zapustil drugega kot množico skladb. Da, v njem najdeš note, o katerih se ne da reči niti da so zapisane po pravilih stare konservativnosti niti po samovolji moderne prevratnosti, marveč so postavljene čisto umetniško suvereno iz individualnega občutenja ali celo hipnega razpoloženja, ki zanje jamči absolutni mojster.

Sattner ni šel dalje kot mu je narekovalo srce, prirojeni lepotni čut. Njegove stvari niso ponesrečeni eksperimenti. Očitkom se je znal izogniti. Njegova umetnost ne more doživeti fiaska, kakor so ga bili mnogokrat deležni, čeprav samo časovno ali sicer relativno, tudi pravi umetniki. Mestom, ki bi jim utegnili oporekati hipermoderni kritičar, pritrđi poslušalec.

Njegova umetnost ne poteka iz »kalnih virov« (prim. tozadevno njegove besede v zagrebški »Sv. Ceciliji«; slično sodi Max Springer o A. Schönbergu), kakor pri modernih in hipermodernih, niti se ne dotika čisto formalno estetičnih problemov, dobro vedoč, da so taki uspehi, ker se dosežajo mnogokrat le na pol, tudi samo efemerni in negotovi.

Vendar mu ni tuja moderna niti po miselnosti niti po uvaževanju, samo visoki morajo biti taki vzori. Znano je, da je že pred leti z ljubeznijo in mladeniškim navdušenjem proučeval Wagnerjeve glasbene drame, dela, ki so veljala nekoč za hipermoderna in še več, danes pa se o njih vprašujejo estetiki niso-li klasična? Tako postane moderna klasična! In Sattner ima smisla in ljubezni za tako moderno! Celo v drobnih njegovih pesmih, tudi cerkvenih, naletiš na reminiscenco iz Wagnerja, in tako neprikrivano, da takoj veš, to je zapisano hote in vedoma. Taka akomodacija se mu dobro posreči. Včasih zazveni kakšna njegova nota prav kakor v Mendelssohnu ali Schumannu. Vendar je samosvoj. Njegova »Tajda« (ime samo sliči na zunaj Verdijevi Aidi) oblikovno ni zaključena v glasbeno nujno organsko enoto, kakor vidimo pri Wagnerju, marveč tvori sestavino dobro spojenih delov (dr. K. v »Slovenec«). Za romantično lirično opero je taka organizacija naravnost umljiva, je pa po besedah istega poročevalca tudi sodobna, ker da se »številčne« opere že napovedujejo. Za Wagnerja seveda, dramaturza nemškega mitičnega demonizma, pesnika in pevca obenem, je bila njegova oblika gotovo najboljša. Celo lirični prizori v njegovih delih so tako rekoč obteženi z dramatičnim patosom. Vsekakor je bil veliki Wagner, kakor mnogim drugim, tudi našemu Sattnerju v mnogočem posnemanja vreden vzor.¹

Da je morala doseči Sattnerjeva melodija tolikšno plemenito moč, ni čuda, saj je vrela iz idealno čistih globin. — Nekoč mi je prijatelj pravil, da dela Sattner vse sub specie aeterni in sicer ne le po splošnem svojem stanovskem razpoloženju, marveč praktično aplikativno, kakor da se njegove glasbene zamisli izvrše v molitvi in meditaciji. Vzemimo torej vse troje: muzično muzikalno navdahnjenje, religiozno občutenje, najvišji vzori — in imamo, vkolikor je mogoče prodrati v tajne umetnikovega dela in notranjih nagibov, približno genezo njegove umetnosti.

Po izraznih sredstvih je Sattner predvsem melodik in čist harmonik. Ljubitelj plemenitih harmonij banalne (to je prazne, običajne; včasih se ta izraz pojmovno slabo rabi in zato slabo umeva) odklanja. Pri njem je melodija nekaj absolutnega in jo pogosto noče podrediti drugim ozirom. Zdi se celo, da mu enotna, široka, polna melodija, označujoča celotni glasbeni tok in harmonijo bolj prija, kakor kontrapunktično razgibana ter zamotana po posameznih glasovih. To da njegovi glasbeni misli posebno jasnost in umljivost, poslušalcu pa lahkoto umevanja in neposrednega uživanja. Simfonični mojster je popularen v najširših plasteh publike. Toda če smo poudarili njegovo melodijo, ki predstavlja tolikšno enovitost, da učinkuje ves mnogobrojni glasovni val kot slavnostna monodija, nekakšna polifona homofonija, moramo pravtako poudariti njegovo spretnost in uspeh v rabi kontrapunktičnih oblik. Še tako močan melodik nazadnje omaga, če se ne poslužuje teh sredstev, še tako prikupna melodija končno obnemore, če nima sebi sorodnih tovarišic, ki njeno pesem ponavljajo, posnemajo, stopnjujejo in nadaljujejo, kar se zgodi ravno s kontrapunktično obdelavo, ali melodije same, ali njenega temelja (v spremljavi). Življenski pogoj je skupnost, družabnost. Osamljenost mori. Vitalni princip v glasbi je kontrapunkt, smotrna skupnost enakih, sličnih in različnih sestavin. Višek enotnosti in raznolikosti obenem je dosežen v fugiranem stavku. Sattner izrablja to sredstvo v solidni obliki. Presenetljiv in vendar tako dosleden v zamisli in izvršitvi takšnih oblik je bil in je Janez Sebastijan Bach (1685—1750). Njegova neposredna intuicija je čudovita, dasiravno sloni v veliki meri na popolnem obvladanju kontrapunktične kompozicije, v kateri se je ta mojster počutil in gibal kot riba v vodi — karkoli je napisal, je bilo fuga. Špekulacija mu je povsem tuja, pa tudi nepotrebna. Muzikalna drama, kakor jo poznamo izza Wagnerja, njemu ni bila znana. Ali so njegove fuge do dramatičnosti plastične! Pesnik Heine z njegovo glasbo ni bil zadovoljen in

¹ Zanimivo n. pr. bi bilo vedeti, je-li v podobnem smislu kakor se zdi da je Wagner (Pilgerchor, Matrosenlied, an den Abendstern) vplival na komponista, tudi ta literarno vsebinski določal libretista (zbor romarjev, mornarjev, Morska zvezda)? Ali pa je podobnost samo v tem in se prizori samo zato zde slični, ker je »Tajda« nam nekakšna spontana paralela Wagnerjevega Holandca?

se je bal najhuje tega, da bi mu obsojenemu v pekel vragovi svirali Bachove fuge. (Današnjim zagovornikom glasbenega objektivizma bi bila morda ravno v tem majhna uteha.) Toda šalo proč! Po našem Heine ni imel prav, pa je bil vendar velik praktičen estetik. Na Bachove fuge so na Dunaju uprizarjali tematične plesse in rad verjamem, da so bile te koreografske scene zelo lepe. Sattner si je dal z Bachom veliko opraviti. Pripominjam, da je na svojem koru izvajal njegov Pasijon¹. Sattnerjev kontrapunkt ni strog v bachovskem in pobachovskem smislu (Schumann, Reger, Brahms), ko se je družil s strogo teorijo; velepraktični učinek. Naš mojster je v tem oziru bolj praktik kot teoretik, praktik, ki da motivu tudi dramatično moč, najrajši v lirični in romantični obliki, n. pr. fuga v »Oljki«, kjer v orkestru slika vihar. Podobnega sredstva v isto svrhu se poslužil Grieg v Peer-Gynt suiti II v 3. stavku (Peer Gynts Heimkehr — Stürmischer Abend an der Küste), zlasti v drugi polovici: kromatični tema, brez pravega comesa, dosledno izmenjavajoč ga na toniki in dominantni, nazadnje stopnjujoč ga v sekvenci čez par lestvinih tonov, tudi živo kromatično, primora do velikega efekta. Zanimivo je, neglede na tehniško stran izvršitve, primerjati Sattnerjev in Griegov prizor, kako sta si, zunanje vsebinski enaka, tudi po izboru izraznega sredstva in po načinu zamisli enaka. Nisem imel prilike presoditi razliko po zunanjem efektu. Formalno estetsko stran bi mogoče smeli prezreti, ko govorimo o golem zunanjem učinku.

Kot harmonik se giblje Sattner v zmerno naprednih mejah, ne po izhोजenih, a po dobro preizkušenih potih. Okretni, melodično invenciozni gibi, najsi so samo diatonični, dajo njegovim zvokom veliko pestrost in izvirnost. Njegovi akordi so homogeni, heterogenih elementov njegova harmonija ne trpi, razen v prehodnih hipih in po splošnih sredstvih melodije in figuracije. Tako stilno in določno opredeljen, še celo ne v smislu izrazitega pripadnika kake posamezne struje, posebno ne take, ki se še ni ali se še ni dosti splošno uveljavila. Vendar bolj a priori predsodkov in ne vnaprej odklonilnega stališča. Kar je rabnega, sprejme. Tedaj v nekem oziru umetnostni eklektik, ki pa na tako dobljeni podlagi tvori sam iz sebe, novo. Iz tega ne sledi, da bi bil indiferenten. Kar ni po njegovem okusu, ne samo da z mirno gesto odkloni, marveč z najodločnejšo energijo pobija. Na vprašanje, kakšna je njegova glasba, ali impresionistična (!), ekspresionistična, futuristična (!), klasicistična, ali romanska, nemška, orijentalška (precej krepkih izrazov!), bi bil možen pravilen odgovor morda res samo ta: nobena izmed teh, ampak sama svoja, specifično Sattnerjeva (glej »Slovenec« 4. marca 1927). Kako drugače kot negativnim potom ga je res težko opredeliti, predvsem zato, ker se, kakor smo pripomnili, tudi sam ni hotel opredeliti. Očividno je to čutil sam g. K. v omenjenem dnevniku. Zato, ker nobene naravnost ne odklanja, marveč mu je dobrodošla vsaka, da le odgovarja njegovemu namenu, zato, pravim, ga mogoče niti njegovi bližji somišljeniki ne umevajo prav, ko se sklicujejo tako izključno na njegovo melodično stvarilno moč. Ker melodija, tudi efektna in umetniška, je končno mogoča prav tako impresionistična, ekspresionistična, futuristična, kakor klasična, romanska, nemška, orijentalška. Dostavimo še, da se vrsta izpopolni, slovanska, slovenska.

Sattnerjeva dela pomenijo velik efekt v glasbi na našem teritoriju. Še več! Važna so še v drugem pogledu! Izza njegovega oratorija beležimo pri nas velik smisel za večje glasbene oblike, osobito operne, kakršnih dotlej lastnih skoraj nismo poznali izvzemši predvsem Gorenjskega slavčka, Parmove in Savinove opere. Afekt, impulz k novemu delu, vzpon stvariteljskih sil, to je morda še najvažnejše, kar so povzročili in dosegli Sattnerjevi veliki poizkusi, dasi pač res v pretežnih slučajih izven okvira njegovega umetnostnega pojmovanja,² kar pa je za bistvo stvari in daleko-

¹ Izvajal ga je dr. Čerin. — Op. urednika.

² Sattner, kakor vse kaže, ne bo zapustil epigonov, ker nikdar in škoda da ni imel ali celo hotel imeti namena vplivati na produktivne zmožnosti glasbene generacije. Izmed pristašev, ki se skladateljsko udejstvujejo, ga nihče zdaleka ne dosega. Emil Hochreiter ne pride v poštev, je preveč samosvoj, ravnotako ne iz istega razloga dr. Kimovec. Najbrž namen pri tem niti ne bi bil merodajen, ravno vsled omenjene

sežnost njenega pomena brez važnosti. Ta resnično velik in objektivni uspeh mu mi prisojamo, iskreno prepričani, da ga je treba ceniti višje kot pusto vlogo dolgočasnega mentorstva in malouspešnega uravnavanja skladateljske generacije na pravo pot. Slovenci menda tudi poznamo nekaj dobrih skladateljev, poleg malo domačih kajpada večinoma tuje, a vsi skupaj nam ne morejo pokazati prave poti, ako je srečni poklicani ne bodo našli sami. Vse, kar moremo od njih dobiti, je malo in kratko: notranji impulz in navdušenje. Veliko tega navdušenja je zanetil tudi Sattner. Zato je treba smatrati njegovo delo končno kot veliko slovenskim glasbenikom, ne v rivalističnem, marveč v čisto naravno razvojnem smislu. — Naša glasbena kritika danes z naravnost nervozno in intolerantno besedo izziva veliko delo. Mogoče dado vse komponente povoljno rezultanto.

*

Ne z udano skromnostjo, z upravičenim ponosom naj kaže petinsedemdesetletni Sattner na svoje delo. Še bolj pa morajo to storiti njegovi ocenjevalci.

Cerkvenoglasbena občina¹ izpolnjuje svojo dolžnost, ko ob slovesni priliki opozarja na jubilarjevo življensko delo. Naj ji bo dovoljeno izraziti priznanje zaslugam dolgoletnega člana, predsednika, sodelavca in prijatelja Cecilijinega društva.

Mnogozasluznemu stvaritelju in buditelju glasbe med Slovenci velika hvala!

Janko Žagar:

JANEZ POGAČNIK².

(Ob petdesetletnici njegovega glasbenega delovanja.)

Ne bi bilo prav, če bi slovenska javnost prezrla jubilej zaslužnega skladatelja, organista in pevovodje Janeza Pogačnika.

Rojen je bil Janez Pogačnik 26. julija 1855. na Posavcu (župnija Ljubno na Gorenjskem), kjer je bil njegov oče Ignacij gostilničar in posestnik. Ljudsko šolo je dovršil v Ljubnem. Že kot deček se je začel zanimati za glasbo. Sam je pripovedoval, kako so zvečer doma prepevali: on sopran, njegov brat alt, oče pa je oba z basom podprl. Vse, kar so peli na koru v župni cerkvi, vse so znali kar na pamet.

Prvi pouk v glasbi mu je dal učitelj Janez Pezdič, ki je učil malega Pogačnika tudi igranja na klavir, harmonijo je poslušal pri dobrem učitelju in organistu P. Cebedinu v Kranju, a vse to mlademu glasbeno nadarjenemu fantu ni bilo zadosti. Hotel je strokovne naobrazbe, zato je začel zahajati v Ljubljano k voditelju in reformatorju slovenske cerkvene glasbe Foersterju in plodovitemu skladatelju Hribarju. Ta dva sta mu dala navodil za nadaljnji študij glasbene umetnosti. Leta 1882. je napravil zrelostni izpit na orglarski šoli v Ljubljani. V poznejših letih je potoval po Italiji in tam poslušal lepoto cerkvene glasbe. Rad je proučeval razne nemške in italijanske glasbene revije in se udeleževal cerkvenoglasbenih tečajev.

Dne 18. marca 1877. je nastopil prvo službo v Kamni gorici, kjer je ostal dve leti, nato je bil organist eno leto v domači župni cerkvi, potem pa v St. Georgnu am Sandhof in pri Sv. Križu pri Beljaku, kjer je moral prepevati večinoma nemški.

njegove univerzalnosti in eklektičnega pojmovanja posameznih umetniških struj. Lažje in bolj naravno se je orijentirati v eno smer, individualno subjektivno, kakor splošno, kozmopolitski indiferentno. Vrhtega je treba pomisliti še najodločilnejše, to, da se bo težko našel melodik njegove plodovitosti.

¹ Ta dr. Vurnikov izraz meni ni simpatičen. — Op. pis.

² Članek je izšel prvotno v »Goriški Straži« z dne 16. marca 1927. Z dovoljenjem gospoda pisatelja ga tu z malimi spremembami ponatiskujemo. Uredništvo.

Leta 1882. je prišel v Vipavo in tam ostal 10 let. Imel je dober moški in mešani cerkveni zbor, pa tudi narodno petje v Čitalnici, ki ji je bil takrat predsednik dekan Erjavec, je izborno vodil. Leta 1890. se je poročil z dobro pevko Marijo Smrekarjevo, ki mu je najboljša družica do naših dni.

Iz solnčne vipavske doline ga je zvalo za dve leti Celje, kjer je vestno vodil cerkveno petje v župni in v nemški cerkvi.

Celju je sledil Tržič, ki se ga skladatelj najrajši spominja.

Ko je bil leta 1900. upokojen idrijski organist gosp. Bezeg in je rudniško ravnateljstvo razpisalo službo mestnega organista, je Pogačnik zaprosil za to službo in jo dobil. Poleg cerkvenega petja je poučeval tudi petje na bivši

c. kr. realki. V Idriji je dobil že starejši precej močan cerkveni zbor in je bil po razmerah prisiljen voziti po starih kolesnicah, zato zbora ni mogel spraviti na višek. Na Silvestrovo leta 1923. so ga kot državnega uslužbenca IX. činov. razreda upokojili in nasledniku nakazali le remuneracijo 180 lir mesečno. Idrija za tak denar ni mogla dobiti strokovno-naobraženega naslednika, mogočne idrijske orgle morajo čakati lepših dni¹. Tako upokojeni zaslužni organist Pogačnik še orgla v Idriji in je tam praznoval 18. marca 50 letnico svojega organistovskega delovanja.

Organista in pevovodjo Pogačnika krasi živa vera, vnema za službo božjo, izredna točnost, velika skromnost in potrpežljivost.

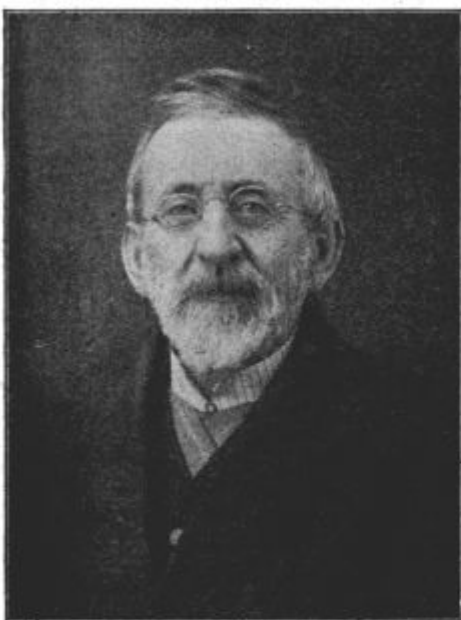
Kako dobro je razumel cerkveno leto. Kako lepi so bili njegovi preludiji, kako so dušo zdaj božali, zdaj grabili, zdaj dvigali in bodrili, kakor sta zahtevala čas in sveta pesem.

Štiri leta sem poslušal njegovo orglanje, a vedno mi je bil nov, svež in bogat.

Organist in pevovodja prideta in gresta in njuna slava komaj učaka drugega rodu. Trajen pa bo spomin na Pogačnika skladatelja. Niso velika po obsegu in številu njegova dela, a so lepa. Pet latinskih maš, dvoje lavretanskih litanij, 12 Marijinih, slovenska troglasna maša z orglami za ženski zbor, 10 pesmi presv. S. J., 4 Marijine, Češčenje Jezusovo (5 pesmi), 4 himne sv. rožnega venca, 6 Tantum ergo, Napevi cerkvenih pesem, 33 svetih pesmi v »Cerkvenem Glasbeniku«, nekaj svetnih v »Pevcu« in precej cerkvenih v rokopisih.

Kimovec, Premrl, Sattner štejejo Pogačnika v kritiki njegovih del med najboljše skladatelje in hvalijo njegov zares cerkven, dostojno melodijozen, korekten, lapidaren in našim zlasti podeželnim razmeram zelo primeren ter spreten slog.

¹ Morda bo prišel (ali je že prišel) na krmilo rudnika mož, ki bo spoznal, da sta idrijski rudar in njegov uradnik vredna tudi srce tako bogateče cerkvene glasbe in se bo na pristojnem mestu zavzel, da se mesto organista obnovi. (Op. p.)

Janez Pogačnik.

Žal, da je skladatelju zadnja leta začel pešati vid in ni mogel proučevati najmodernejše slovenske cerkvene glasbe. Ko sem ga vprašal, kaj misli o najmodernejši glasbi, je rekel: Lepa je, a zahteva dobrih orgel, dobrega organista, dobrih pevcev in rednih vaj.

Pogačnikova pesem je taka, kakršen je Pogačnik sam. Resnična, mehka, premišljena, občutena, resna. Kdo ne bi poslušal lepo zapete »Zelim, Zveličar moj!« Kdo ne bi občutil njegovih litanij op. 14.? ali niso višek njegovega glasbenega ustvarjanja.

Naj bi narod čutil, kar piše »Cerkveni Glasbenik« (1927, str. 20), da je organist in pevovodja orač, ki posega globoko v brazdo ljudskega življenja; svoje moči uporablja za stvar, ki je ljudstvu prepotrebna. Pravičen zgodovinar bo moral upoštevati tudi delovanje pevovodij k izobrazbi in moralni povzdigi naroda.

Milan Kalan:

† DUHOVNEMU SVETNIKU JAKOBU ALJAŽU V SPOMIN.

Dne 4. maja 1927 je umrl v 82. letu starosti na Dovjem župnik Jakob Aljaž, istotako znan kot slovenski turist kakor kot glasbenik.

Tu nas zanima le kot cerkveni glasbenik. Kot komponist cerkvenih skladb ni nastopil; na Dovjem pa še vedno pojejo njegovo skladbo »Slava bod' Gospod' Bogu«, katero morebiti pošljem v prilično priobčitev v »Cerkvenem Glasbeniku« (dr. Kimovec jo je pohvalil).

Kakor mi je sam pravil, je to skladbo zložil nekoč na sprehodu po polju. Je originalna, začetek in konec simetrična v D-duru, sredi nekak trio v G-duru, a zelo primerna in dobrega cerkvenega duha (v Foersterjevem stilu!).

Aljaž je kot glasbenik zmeren cecilijanec iz Foersterjeve dobe; s Foersterjem sta bila iskrena prijatelja, in se je še leta 1926 udeležil njegovega pogreba v Novem mestu.

Izredno vnet je bil za orgle in cerkveno petje. Leta 1914. je oskrbel nove orgle za dovško župno cerkev, menda zadnje delo † Ivana Milavca; postavil je dogotovljene orgle † Ivan Naraks leta 1915. Stale so, če se ne motim, 7000 dinarjev, velik del te vsote je plačal Aljaž iz svojega.

Kot pevovodja je bil v mlajših letih zelo natančen. Pele so se: Riharjeve pesmi, Foersterjeve, p. Angelika, p. Hugolina, Gerbičeva 1. maša in Tantum ergo, Cecilija, pa tudi novejša, n. pr. Faistove, je učil, tako zadnjo zbirko Premrlvih 10 mašnih, in so se ponovno proizvajale št. 1, 10. Trudil se je mnogo za lepo cerkveno glasbo. Redno je sviral ob 10 pri farni sv. maši na orgle, zadnjič o vseh svetih 1926. Zadnji čas je nekoliko opešal; čeprav ni učil, je vendar prihajal še vedno k pevskim vajam. Čeprav sem prijatelj modernih mlajših, imam globoko spoštovanje do starejših cecilijancev; vsaj smo se mi mlajši od njih učili, njihova požrtvovalna nesebičnost pa še danes more služiti kot zgled marsikomu.

Zadnjo majniško nedeljo 1926 sem bil poleg njega pri orglah. Čudno se mi je zdelo, da me je pustil vsa mašo orglati, čeprav je sam zelo rad sviral na male, sicer pa dobre orglice (2 manuala, popoln pedal, 21 pojočih spremenov z vsemi modernimi pripomočki, celo s crescendo-napravo).

Koncem maja je, če se ne motim, Aljaž sam določil Foersterjevo Marijino pesem iz Cecilije II. del, nova izdaja: Otrok sem tvoj, to up je moj, o Marija.

Izpeli smo vse kitice, zbor sam je kar spontano ponavljal 2. del 3. kitice, ki je ravno zdaj tako pomenljiva:

Ko vrne spet
se maja cvet
o Marija!
Spet zbor bo v pesmih te slavil,
o Marija!
Bog ve, če jaz — bom tvoj obraz
Takrat na zemlji še častil!
Enkrat vesel, bo zbor ti pel,
Ko grob bo moj samija.
O, naj tedaj
uživam raj,
o Marija!

Slutil je Aljaž, slutil sem jaz in morebiti tudi zbor, da je bil to Aljažev — zadnji maj na zemlji.

Upamo, da mu bo Marija, katero je tudi on zelo častil, izprosila kmalu — sveti raj, vsaj je Aljaž oskrbel kapelo lurške Marije v dovški župni cerkvi, kapelico Marijinega vnebovzvetja na Kredarici. Pri povečevanju Marijinega svetišča na Brezjah v oktobru 1899 je Jakob Aljaž pel tenor pri slovesni pontifikalni maši kardinalovi (pela se je: Stehle: Missa Salve Regina pod vodstvom p. Hugolina) v oktetu.

Anton Sever:

CERKVENA GLASBA V JULIJSKI KRAJINI IN NJEN PROBLEM.

Vsak svetilnik sveti čim dalje tem šibkeje in pravtako je tudi s kulturnimi centri. Izjeme nastanejo samo včasih; če se pa popolnoma zastreš pred žarki, ostaneš v temi. — V Julijski Krajini, oziroma v bivši Primorski, so se razvijale cerkvenoglasbene razmere v zadnjih petdesetih let precej drugače nego v ostalem delu Slovenije. Dočim je n. pr. imela Kranjska z ustanovitvijo »Cecilijinega društva«, z otvoritvijo orglarske šole in z rojstvom »Cerkvenega Glasbenika« priliko in ugodno možnost, otresti se v kratkem času svoječasne »cerkvene muzike« in rajnih protiliturgičnih razvad z vsem, kar je bilo običajno in tipično za tedanjo dobo, je bila Primorska od vsega tega v dobri meri prikrajšana. Neglede na večjo oddaljenost od Ljubljane in na deželno mejo, jo je obremenjevala močna tradicija, ki se je ukoreninila tekom časa v njej kot posledica narodne meje. Znano je namreč, da je cecilijska ideja mnogim krajem bivše, še bolj pa italijanskemu delu sedanje furlanske pokrajine še danes španska vas. Ko se je pa ustanovilo tudi v Gorici »Cecilijsko društvo«, je začela prodirati njegova misel z veliko silo v celo deželo in društvo je zamoglo v kratki dobi uveljaviti in izvesti svoj program v poslednji cerkvi in to vkljub vsem oviram in težkočam. Vse večje težave kot cecilijski ideji, so se postavile na pot naprednim idejam »Cerkvenega Glasbenika«. Dasi je to naše glasilo propovedovalo Kranjcem in Primorcem z enako ljubeznijo in z enako vnemo, ni dobivalo na Primorskem dovolj ljudi, ki bi imeli za novejšo glasbo odprta ušesa in odprto srce, in to je tudi glavni vzrok in izvor vsemu, kar je oviralo in obteževalo hojo po poti k napredku. Le pogledimo tozadevne razmere v zadnjih petdesetih letih! Med 1878. in 1890. letom se je razšlo po Kranjski že več učencev, ki so se vzgojili v Ljubljani pri nositeljih glasbene napredne misli. Primorska je pa pošiljala v

ljubljsko orglarsko šolo sila malo svojih ljudi, kar je postalo tem bolj občutno, čimbolj so rastle potrebe po dobrih organistih. Nedostajal je skozi ves čas do vojne kvalificiran »materijal«, ki so ga nadomeščali v prav redkih slučajih nekateri učenci pokojnih Danila Fajglja in Ivana Kokošarja; tu je potrebno ugotoviti, da sta vzgojila ta dva moža sicer prav malo, a to dobre moči. Ostali naraščaj se je rekrutiral pri »šomaštrih« in pri »fajmoštrih«, ki so umevali organistovsko nalogo žalibog pač samo v duhu tedanjega in prejšnjega časa. Učitelj je bil navadno zadovoljen, če je mogel izročiti učencu »diplomo« že po dveh do štirih mesecih pouka in učenec je bil kajpak takisto zadovoljen in odfrčal je ves vesel in blažen v svojo faro »prepevat Bogu čast in slavo« in ni si težko misliti, kako je vršil to svoje delo. Take razmere so vladale na Primorskem v vseh zadnjih petdesetih letih. — Med 1890. in 1908. l. je delovalo na cerkvenih korih v nekaterih krajih še učiteljstvo, ki je bilo sposobno že po splošni in tudi po strokovni izobrazbi dvigati cerkveno glasbo in je res storilo tedaj marsikaj v njen prosep. Po letu 1908. so se pa začela širiti po deželi razna katoliška izobraževalna in narodno napredna društva; pevski zbori so se množili kot gobe po dežju. Marsikateri učitelj je opustil cerkveno petje in se je oprijel le posvetnega; mnogi so opustili kor tudi vsled liberalnega naziranja, ki se je vgnezdilo tedaj v deželi in ki je privedlo do nevzdržne zagrizenosti, za kakršno ne more biti danes več tal med slovenskim ljudstvom. Služba na cerkvenem koru je postala učitelju preponiževalna in preveč nazadnjaška. V takih razmerah je prišla vojna in za njo povojna doba. V svetni reproduktivni glasbi lahko rečemo, da je dosegla na Primorskem koncem sedmih povojnih let svoj višek, čeprav pod težkimi razmerami in s trdim delom posameznikov in skupnosti. Kaj pa s cerkveno v tem času? Revica je zopet utrpela škodo na korist svetne. Organisti in pevovodje, ki so imeli obilo posla z društvenim petjem, niso mogli slediti obenem naglemu povojnemu razvoju cerkvene glasbe. Pojdi danes po korih primorskih cerkvâ in' videl boš z malimi izjemami kvalitetno prav tak inventar kot leta 1904. — Iz dosedanjega smo videli, da še ni zasijala Primorski daljša doba, v kateri bi se mogla cerkvena glasba razmahniti na celi črti. Če so se pojavile momentano ugodnejše prilike, je vedno prišlo kaj vmes, kar je oviralo napredek.

Pustimo bližnjo in prejšnjo preteklost in ozrimo se na razmere, kakršne so danes! Bilo bi neumestno, kritično razsojati stanje cerkvenoglasbenega nivoja iz najnovejšega časa in pravtako pogrešno bi bilo, če bi na splošno hvalili, ali na splošno grajali. Kjer ni tako, kot bi bilo želeti, tam je več vzrokov za to in ti vzroki opravičujejo večino slučajev; kjer je pa petje bolj vzorno, je to tembolj hvalevredno in taki slučajji niso, hvala Bogu, ravno tako osamljeni. Razmere se spreminjajo z veliko naglico, kakor pač na vseh poljih in v vsem življenju Jul. Krajine. Kjer je bilo petje pred letom še zgledno, ga danes mogoče sploh več ni; kjer so donele pred meseci med službo božjo orgle, tam prepeva danes cela cerkev »na suho« ljudske in druge pesmi, ki jih ima v spominu. Primanjkuje in zmanjkujee namreč organistov. Le težko je reči, kaj bi bilo za današnje primorske razmere bolj potrebno: ali večje povprečnih ali manjše število kvalificiranih moči. Praktične potrebe, ki jih ustvarja splošni položaj, kličejo po številu, interes razvoja slovenske cerkvene glasbe pa kliče i po številu i po kvaliteti. — Meja, ki loči Slovence, vpliva skrajno slabo in to v prvi vrsti na reproduktivno, nekaj tudi na produktivno glasbo. Pomislimo samo na to, da stane primorskega organista včasih sila mnogo truda in pazljivosti že to, če hoče za nove skladbe samo doznati. Še težje je dobiti te skladbe v roke in to ne morda samo radi denarnih stisk, ampak mnogo bolj radi tehničnih ovir. Podobno kot z muzikalijami, je tudi z glasbenimi listi: marsikdo bi si naročil list, ko bi vedel, da ga bo dobival redno, marsikdo bi se rad pozanimal za to in ono, če bi n. pr. dobival pobudo iz raznih člankov, oglasov, glasbenih

poročil in iz drugih virov, do katerih ne more priti. Take in enake razmere imajo velik vpliv na človeka, ker trajajo že dolgo in ker se poleg tega še potencirajo iz dneva v dan. Njihov vpliv je fizičen, še večji pa moralen. Fizično jemljejo človeku ono telesno voljo in čilost, ki je neobhodno potrebna, moralno pa ga odvezujejo na uprav zapeljiv in prihlinjen način od dolžnosti, ki jih je prej izpolnjeval kot strogo obvezne; take razmere kradejo in uničujejo primorskemu organistu hvalevredno ambicijo in tudi ono pridnost, ki je izviralala iz lokalnega patriotizma in ki je bila mnogokrat gonilna sila za pevca in za pevovodjo. — Kot rečeno zgoraj, vplivajo današnje razmere negativno tudi na produktivno glasbo in to že iz vzrokov, ki se tičejo produktivne, morejo ali pa bi mogle vplivati še tudi drugače: Znano je in v dobri meri tudi naravno, da gredo ljudstvu še vedno lahke, gladkotekoče in prijetne pesmice bolj k srcu, kot pa novejša skladba, ki posegajo v tekst na globok način in bolj v sodobnem smislu glasbenega izražanja; v splošnem in pa že tudi v glasbenem interesu je, da se take prijetne kantilence širijo in da zadobe med primorskim ljudstvom čim bolj odprta srca, ki jih sprejmejo in ohranijo v sebi. To dejstvo bi bilo v stanu utrjevati produktivnega glasbenika v konservativizmu in vplivati kot balzam na njegovo komoditeto... Takim vplivom bi se pač ne mogel vedno zoperstavljati niti Kranjec niti Štajerc ne Hrvat, ker so tako naravnega značaja, da bolj ne morejo biti.

Slabo je, da je za enkrat odzvonilo v Julijski Krajini napredku svetnega petja. Slabše bo pa, če ne bomo pri tem obrnili večje pažnje in večje nege na cerkveno petje, v katerem leži brezdvomno veliko mnogovrstnih in mnogostranskih zakladov. Življenskega pomena za cerkveno in za svetno petje in glasbo pa je in ostane vprašanje naraščaja. Dokler se pozitivno ne reši to vprašanje, ni misliti, da bo ostalo pri tem kot je danes, še manj pa na kaj boljšega. Če bo za cerkveno glasbo kaj ukrenjeno, bo prav; če pa ne bo nič ukrenjeno, bo ta cerkvena glasba umirala še nadalje in naposled umrla.

Franc Kolenc:

† ANDREJ VILFAN.

Kakor je »Cerkveni Glasbenik« že v zadnji številki omenil, je v nedeljo 6. marca zvečer umrl na svojem domu v Žabnici, šolski upravitelj v Sori, Andrej Vilfan. Rojen je bil v Žabnici 29. novembra 1878. Star že blizu 20 let je vstopil v orglarsko šolo v Ljubljani. Ko jo je dovršil, ga je gnala želja, postati duhovnik, k salezijancem na Rakovniku. Po dovršenih štirih gimnazijskih razredih so ga poslali v noviciat v Galicijo. Pa božja volja je hotela drugače. Zbolel je in moral zapustiti noviciat, nakar se je vpisal na učiteljske. Kot učitelj je služboval v Preski, Šmartnem pod Šmarno goro, pri salezijancih na Rakovniku in nazadnje v Sori. Povsod je z veliko vnemo opravljal tudi službo organista. Bil je blagega in odločno krščanskega značaja. Dokler je le mogel, je vsak dan pristopal k mizi Gospodovi. Njegovega prepričanja ni mogla omajati nobena sila. Ko so mu, že bolehnemu, v dobi preganjanja grozili, da ga bodo prestavili v hribe, je rekel: »Vem, da bo to moja smrt, toda svojega prepričanja ne pustim.« Posebno ljubezen je imel do mladine. Vzgajal jo je v krščanskem duhu z besedo in še bolj z zgledom. Ni se omejil samo na šolo, temveč je ostal v stiku zlasti s fanti tudi pozneje in jih odvrčal od slabih potov. Bil je tudi neumoren delavec v naših organizacijah, zlasti mladinskih. To mu je nakopalo mnogo sovraštva od nasprotnikov, pa se za to ni zmenil. Kot organist se je zelo trudil za lepo petje v pravem cerkvenem duhu. V Sori je zbral vsled nerodnosti, ki so se godile pri cer-

kvenem zboru, nov zbor in ga v kratkem času tako izvežbal, da je bil kmalu najboljši v okolici. Vodil je tudi društveno petje. Pri svojem zboru je pazil, da niso peveci častili Boga samo z brezhibnim petjem, temveč tudi z lepim obnašanjem v cerkvi in izven nje. — Ob novem letu 1926. se je njegova bolezen — jetika — toliko poslabšala, da je moral na dopust na svoj dom v Zabnico. Najtežja mu je bila ločitev od tako ljubljenega mu pevskega zbora, o katerem je vedno izpraševal, ko smo ga v boleznih obiskovali. Upal je trdno, da bo še prišel nazaj, toda božja Previdnost je ukrenila drugače. Po več ko enoletnem dopustu je Bog poklical svojega zvestega služabnika po plačilo dne 6. marca zvečer. Pogreb 9. marca je bil krasen. Poleg šolske mladine iz Sore in Zabnice, velikega števila njegovih stanovskih tovarišev-učiteljev, se ga je udeležilo več njegovih bivših učencev in učenk, staršev, katerih otrokom je bil vzgojitelj in velika množica drugih. V slovo mu je pel učiteljski oktet. V imenu učiteljstva se je poslovil od njega ob odprtem grobu zastopnik stanovske organizacije; kot od vernega, odločno krščanskega moža pa njegov prijatelj organist Hafner. Daj mu Bog uživati večno plačilo za svoja obilna dobra dela, nam naj pa obudi še veliko takih mož, ki jih ravno v teh časih tako potrebujemo!

Franc Pirc C. M.:

K MLADOSTI IN MOČI.

Petdesetletnico praznuje »Cerkveni Glasbenik«. In ugotoviti moramo: Ne pozna se mu teh 50 let, odkar obstoja. Nasprotno: Čim starejši v letih, tem mlajši po duhu, tem čvrstejši v svoji zgradbi. To stori glasba in napredek v njej, ki raste v mladost.

Petdeset let obstoja: znamenje, da je bil in je še potreben. In se še niti preveč ni boril za obstanek; no trda je včasih tudi šla, pa so potrpegi gg. Gnjezda, Karlin in Premrl, zato vstajajo sedaj boljši časi. Pomlajen si, mladosten si, dragi »Cerkveni Glasbenik«, kot fant, ki si poje pesem o življenju.

Slovensko Cecilijino društvo, kojega glasilo je »Cerkveni Glasbenik«, je vzrastlo iz potrebe časa, iz nevzdržnih razmer na cerkvenoglasbenem polju, po vzorcu nemške regensburške šole. Cilj je bil obema skupen, skupen jima je bil boj in skupne tudi pridobitve. Regensburška šola se pozna v začetku v načelih in skladbah. Pa vstal je naš cerkvenoglasbeni velikan Ant. Foerster, vodil orglarsko šolo, urejeval »Cerkveni Glasbenik« in je v resne cerkvene skladbe vlil toliko izvirne slovanske živahnosti, da je zmagal proti vsem, tudi vplivnim nasprotnikom. Kot glasbeni učitelj in vzgojitelj je vzbudil in vodil mnogo mladih talentov. Ti in drugi so za njegovega časa kar vsuli čez Slovenijo cvetje lepe, dostojanstvene in vendar domače zveneče cerkvene glasbe.

Toda pota so bila izhojena. Napredek je potreben. Pa so se dvignili najboljši izmed dobrih naših glasbenikov, in ustvarili pesem polno mladosti, moči in pestrosti. Sam Foerster je bil s tem v enem oziru premagan, in čast mu, ker on nam je kazal pot navzgor. Današnja cerkvena glasba, ki jo uči in zagovarja »Cerkveni Glasbenik«, je nujna posledica razvitka. Seme, ki ga je Foerster usadil, se je razvilo in rodi sedaj najlepše sadove. Čutili in mislili so ti glasbeniki tako kot je govoril pred letom gosp. Stanko Premrl, ko sva slučajno razmotrivala neko skladbo Walczynskega, ki jo je pred več kot 10 leti izdal »Cerkveni Glasbenik«: Meni se ne dopade ta stari slog, ta vezanost glasov, hočem poleta, naj vsak glas izraža in se giblje po svojih potih.«

Ne bom tu hvalil in opisoval naše najnovejše cerkvene glasbe. Saj se to godi sedaj v vsaki številki »Cerkvenega Glasbenika«. Počasi poskušaj vsak zbor! Če se začnem učiti tako skladbo in vidim, da ne gre, jo odložim, čez leto dni gre sama ob sebi. Poslušam in poslušam: Hotene disonance se v zboru krasno glase; na to opozarjam pri vajah svoj zbor. Ne bojmo se jih!

Če gremo po tem potu naprej, bomo vzgojili rod, ki ne bo mogel prenesti čisto diatonične pesmi, ki mu bo hromatika in disonanca v zabavo in potrebo. V to pa je treba vztrajnosti in pouka. Za oboje se potruji naš jubilar, ki mu želimo za njegovo petdesetletnico, da bi rastel tudi po številu in vplivu med slovenskim ljudstvom, med našimi zbori in tako pripomogel k še večji in še lepši časti božji med nami.

Stanko Premrl:

NEKOLIKO STATISTIKE O CERKVENIH KONCERTIH NA SLOVENSKEM.

Cerkveni koncerti, kakor se danes pri nas vršijo, še pred nedavnim časom po Slovenskem niso bili tako v navadi. Vršile so se pač semtertje tuinfam izvenliturgične cerkvenoglasbene prireditve, n. pr. pri raznih občnih zbora naših Cecilijinih škofijskih in župnih društev. Nekak cerkven koncert je bila proslava 25 letnega papeževanja Leona XIII. v ljubljanski stolnici leta 1902. Leta 1903. je ljubljanska Glasbena Matica izvajala v ljubljanski stolnici P. Hartmanov oratorij »Sv. Frančišek«. Leta 1910. se je vršil na Bledu cerkven koncert o priliki blagoslovitve novih orgel v župni cerkvi.

Glavno pobudo za cerkvene koncerte na Slovenskem pa je dal cerkven koncert v ljubljanski stolnici, ki ga je priredilo Cecilijino društvo za stolno župnijo v Ljubljani 14. febr. 1912 o priliki dovršitve novih stolnih Milavčevih orgel. Od takrat dalje so se cerkveni koncerti pri nas začeli pogosteje in redneje vršiti in ne le po mestih, temveč tudi po deželi. Sledili so v tem-le redu:

V ljubljanski stolnici 27. nov. 1912, v Kamniku v nadžupni cerkvi 10. sept. 1913, na Brezjah 2. okt. 1913, v ljubljanski stolnici 3. dec. 1913, v frančiškanski cerkvi v Ljubljani 11. marca 1914, v ljubljanski stolnici 11. febr. 1915, v mariborski stolnici 3. dec. 1915, v ljubljanski stolnici 1. marca 1916, v Kamniku v nadžupni cerkvi 29. aprila 1916, v Novem mestu v kapiteljski cerkvi 8. okt. 1916, v frančiškanski cerkvi v Ljubljani je Glasbena Matica izvajala 13. febr. 1917 Mozartov Requiem, v frančiškanski cerkvi v Ljubljani 7. maja 1917, v ljubljanski stolnici 8. marca 1920, v Žireh 10. okt. 1920, v frančiškanski cerkvi v Ljubljani je dr. Čerin izvajal 15. in 16. marca 1921 Bachov pasijon, v ljubljanski stolnici 19. marca 1921, v Kamniku v nadžupni cerkvi 24. maja 1921, v frančiškanski cerkvi v Ljubljani 20. in 21. nov. 1921 (Sattnerjev oratorij »Assumptio«), na Viču 9. aprila 1922, v Celju v kapucinski cerkvi 18. nov. 1923, v ljubljanski stolnici 12. marca 1924, v frančiškanski cerkvi v Ljubljani je Glasbena Matica izvajala 13. aprila 1924 Dvořakov Stabat Mater, v Šmihelu pri Novem mestu 11. maja 1924, na Viču 18. maja 1924, v ljubljanski stolnici je »Ljubljanac« 16. junija 1924 pela ruske cerkvene skladbe, na Selih pri Kamniku 22. junija 1924 mal cerkven koncert, v Trziču 12. okt. 1924, v Trstu 15. nov. 1924 in eden leta 1925., v ljubljanski stolnici 23. marca 1925,

v Celju 5. aprila 1925, v Idriji 17. maja 1925, v Boštanjju 1. junija 1925, v frančiškanski cerkvi v Ljubljani je Glasbena Matica 4. junija 1925 izvajala Cesar Franckove »Blagre«, v Mokronogu 12. julija 1925, na Vrhniki 18. avg. 1925, v ljubljanski stolnici je 7. sept. 1925 »Ljubljana« izvajala pod imenom »Marijin oratorij« slovenske Marijine pesmi vseh dob, v Kamniku ljubljanski frančiškanski pevski zbor 11. sept. 1925, v Podzemlju 19. julija 1925, v Metliki isti dan, v Semiču 26. julija 1925 in v Črnomlju, kmalu nato istega leta v Sevnici in v Kranjski gori, v trnovski cerkvi v Ljubljani 9. nov. 1925, v Tržiču 25. aprila 1926, v Ptuju 9. maja 1926 (dva), v Višnji gori 13. jun. 1926, na Vrhniki 29. jun. 1926, na Bučki 4. jul. 1926, v Žireh 29. avg. 1926, v Šmartnem pri Litiji 12. sept. 1926, v ljubljanski frančiškanski cerkvi je koncertiral »Ljubljanski Zvon« 18. okt. 1926, ljubljanski frančiškanski »Sattnerjev« zbor je priredil cerkvene koncerte: v Škofji Loki 17. okt. 1926, na Viču 7. nov. 1926, v Gor. Logatcu 16. dec. 1926, v Celju v opatijski cerkvi 27. marca 1927, v Šiški 10. apr. 1927 in v Mariboru v frančiškanski cerkvi 24. apr. 1927, v Ptuju cerkven koncert 24. okt. 1926, viški cerkveni pevski zbor je priredil cerkven koncert začetkom leta 1927. v Mengšu, Cecilijino društvo za stolno župnijo v Ljubljani pa 6. apr. 1927 v ljubljanski stolnici svoj deseti cerkven koncert.

Potemtakem se je vršilo od leta 1912. do leta 1927. tekem 15 let na Slovenskem nad 60 cerkvenih koncertov.

Franc Kramar:

KATERE STARE CERKVE NE PESMI Z NAPEVI SEM ZAPISAL MED SLOVENSKIM NARODOM?

(Dalje.)

36. Vstanite brž, pasterčiki. (Ilova gora na Dolenjskem.)
37. O kaj je to, de je nebo * Necoj takó svetló? (Ilova gora.)
38. Jožef, perletni mož * Svet in pravičen mož. (Ilova gora.)
39. Oh vesel donanšni dan, * Ker je peršu Jezus k nam! (Ilova gora.)
40. Kaj vam pravim, sosede, * V luftu se sliši en glas. (Bičje na Dolenjskem.)
41. Gor, gor se sprebudite, * Kai tako terdno spite! (Ilova gora na Dolenjskem.)
42. O lubi bratec, pejd' z menoj, * Poslušej, kaj t' povem. (Iz Ihana na Gor.)
43. Prerok'van' je b'vo popret, * De čez štiri tavžent let. (Iz Ihana na Gor.)
44. Slišov s'm lépo pet', * Pa s'm biv ves zavzet. (Iz Ihana na Gor.)
45. Že polnoči bije. (Iz Kleč na Gorenjskem.)
46. Vstanite, moji bratci. (Iz Strahomerja pod Krimom.)
47. »Marijin marš«: »O joh, moja Marija! * Žalostno pošto ti povem!« (Iz Strahomerja.)
48. Glh komaj s'm legu, s'm mogu ustati'. (Iz Kroke na Gorenjskem.)
49. O bratec, povzdigni glavó, * Zaspati mogoče ne bo. (Iz Kroke na Gorenjskem.)
50. Nocoj se nam spolnuje. (Iz Kroke na Gorenjskem.)
51. Poglejte v samoto, tam štal'ca stoji. (Iz Kroke na Gorenjskem.)
52. Ena zvezda prišla gori. (Iz Kroke na Gorenjskem.)
53. Čujte, čujte pastirci vi. (Iz Žaline na Dolenjskem.)
54. Še eden me kliče. (Kranj na Gorenjskem.)
55. Nemarni ljudjé, * Kokó trdno spé. (Iz Vinj na Gorenjskem.)
56. »O Jožef moj, kam pojdemo necoj?« (Iz Zatolč pri Ptuju.)
57. Počivaj sladko, Dete ti, * Počivaj Jezus moj! (Št. Jernej na Dolenjskem.)

58. Poštuvan, moj kristjan, * Bodi gnes veseli. (Iz Zatolič pri Ptuj.)
59. Pastirci, spanjé * Vsi veržte od sè. (Iz Zatolič pri Ptuj.)
60. Pastirci, gor stante, * Ino se ne brante. (Iz Zatolič pri Ptuj.)
61. Kaj more to le bit'? (Iz Kicarja pri Ptuj.)
62. Kaj štalica takó svetli? (Iz Zatolič pri Ptuj.)
63. Lubi pastirci, le hitro vstanite. (Iz Zatolič pri Ptuj.)
64. An šajn s'm jest vidu, * K' se svejti prov faj. (Iz Matene pri Igu.)
65. Zvonovi zvonijo, * Nas s spanja budijo. (Iz Zatolič pri Ptuj.)
66. Kristjani, le góri vstajajte. (Iz Iške vasi pri Igu.)
67. Spad nieba s'm slišov an pejtje n'cuoj. (Iz Iške vasi pri Igu.)
68. Dananšni dan je ta spomin. (Ižanska.)
69. Vstanite gori vsi ljudjé. (Ižanska.)
70. Vesele vam oznanim. (Ižanska.)
71. Pastirčki tam na ravnem pul'. (Iška Loka pri Igu.)
72. Svet' Jožef in Marija * V Betlehem rajžata. (Iz Iške vasi.)
73. Svet' Jožef ta stari se n'coj veseli. (Gradež na Dolenjskem.)
74. Dvanajst je urca ódbila, * Marija nam je ródila. (Gradež na Dolenjskem.)
75. Prešla je nuč, pršu je dan, * Kdu se na b' veseliv. (Dobropolje na Dolenjskem.)
76. Svet' Jožef, Marija, kam gresta na pot? (Belokranjska.)
77. Vesele ptíčice, * Kakú lepú pajó! (Iz Podgrada na Dol.)
78. Nocoj ga nemam gmaha. (Globodol na Dolenjskem.)
79. Veselite se ljudjé. (Globodol na Dolenjskem.)
80. Tam stoji 'na štal'ca. (Globodol na Dolenjskem.)
81. Ta sveti večer smo dovčakali zdej. (Srednji Bitenj pri Kranju.)
82. Pastirci vi, ustánite, * Na zaspíte... (Srednji Bitenj pri Kranju.)
83. I, i, i, * Ja glih o polnoči. (Iz Češnjice v Bohinju.)
84. Vi pastirci, al' spítè? * Vstánte góri, slište me. (Nemški Rovt v Bohinju.)
85. Pojmo za pastirci mi. (Bohinj.)
86. Angelci v luftu lepo pojo. (Bohinj.)
87. »Le gori vstajajte, sosedje moj!« (Gorjuše v Bohinju.)
88. V nebeških višavah se čudo godi. (Gorjuše v Bohinju.)
89. Oj bratje, veselje se bliža zdej nam. (Gorjuše v Bohinju.)
90. Kakor ljudstva kdaj vesele * So na Galilejskem b'lé. (Gorjuše v Bohinju.)
91. Pastirci, poglejte, kaj tam se godi. (Goriška.)
92. Čuj, čuj, čuj, * Moj bratec na meruj. (Gozd nad Kamnikom.)
93. Včakali spet smo veseli to noč. (Gozd nad Kamnikom.)
94. Tihu, tihu, kaj vam povem, * Betlehemska štal'ca gorí! * Angeleci dromlajo, * tičee lepó pojó itd. (Pela neka stara ženica iz Mekinj pri Kamniku.)
95. Veseli se serčice moje. (Mekinke, Dobropolje itd.)
96. Encoj nam je Roien naš Jezus zares. (Srednji Bitenj pri Kranju.)
97. Pastirčekí moj, * Vstanite necoj. (Srednji Bitenj pri Kranju.)
98. Sveti se. Svetloba nebes se razliva. (Valta vas na Dolenjskem.)
99. Čujte, čujte, čujte pastirci vi. (Podturen pri Toplicah.)
100. En čudu se nam kaže. (Podturen pri Toplicah.)
101. Angelci lépo zapojó. (Dolenjska.)
102. Prišla je gnadepolna noč. (Št. Jernej na Dolenjskem.)
103. Ura je polnoči, * Vstajajte gor ludf. (Št. Jernej na Dolenjskem.)
104. Lih zdei sem zaslišóu * Uro dvanajst bit'. (Velika Goba na Dolenjskem.)
105. Vstani, vstani, bratec moj, * Tecí... (Velika Goba na Dolenjskem.)
106. Ura je bila, dan deleč že ni. (Stražišče pri Kranju.)
107. Kakó se svetli, * Oh kaj se godi! (Iz Šutne pri Škofji Loki.)
108. Hvalimo zdej Kralja svetá. (Iz Šutne pri Škofji Loki.)
109. Le pojdi o človek v Betlagem zdej. (Iz Šutne pri Škofji Loki.)

(Dalje prih.)

VPLIV ZVONA NA DUŠEVNOST ČLOVEKA.

(Po razlagah veščakov.)

Naše cerkveno življenje se javlja v skupnih molitvah, nabožnih pesmih, v glasovih orgel in zvonov. To so pota, po katerih pošiljamo svoje prošnje in zahvale do prestola dobrotljivega Stvarnika. V molitvah in v petju dvigamo v nebo svoje lastne misli in želje, orgle pa nam objektivno tolmačijo naša skupna čuvstva. Toda s tem bi bila naša duhovna opravila omejena le na cerkvene prostore. Zvezo z zunanjim svetom nam oskrbujejo zvonovi. To je njihov glavna naloga v dopolnjevanju našega cerkvenega življenja.

To nalogo je izročilo krščanstvo zvonovom že v davnih stoletjih. Žive priče so nam izza XII. stoletja izhajajoči vtiskovani jim napisi v lapidarnem slogu sestavljenih izrekov, od katerih najbolj znan je: *Vivos voco, mortuos plango, fulgura frango*. V teh rekih se zrcali deležnost zvoná na življenje človeka in celo narave. V prekipevajočem bogastvu poezije in proze, pravljice in resnice, šeg in vraž se verno izpričuje, kako globoko je zrasel pomen zvoná z bogoljubnim in svetnim ljudskim mišljenjem in čuvstvovanjem. Težko bi bilo najti drug predmet, da ga je bajka in mistika tako bogato obtkala in obstrla. Kakor otrok z mrtvo igračo, tako živi domišljija ljudstva z zvonom ter ga obličji v nekako živo bitje. V napisih na okrilju mu daje misliti in izražati lastne čutiljaje. In z tega, stoletja starega ukvarjanja ljudske duše s tem posebnim bitjem zvoná se je porodilo bogato slovstvo. Najboljši pesniki so vedno in zopet vedno opevali zvon ter ga vpletali celo v dramatična dejanja.

Kako globoko je vtisnjena v ljudsko srce ljubezen do zvonov, je presenetljivo izkazala svetovna vojna. V širokih plasteh cerkvi udanega ljudstva ni nobena vojna odredba izzvala tako potrnost in žalost kot nasilno odvzetje cerkvenih zvonov. S solznimi očmi se je staro in mlado poslavljaljo od svojih bronastih ljubljencev. Kak lep dokaz za velik kulturni pomen zvonovskih glasov! In danes se razgrinja čez naše cerkvene občine velika skrb za nabavo novih zvonov. Tudi v teh obupnih, siromašnih dneh ni našemu ljudstvu nobena tozadevna žrtev prevelika. Kak praznik, kak dan veselja je dan prihoda novih zvonov! Celó cerkvi neprijazni krogi se ne morejo odtegovati temu splošnemu veselju, tem velikim žrtvam. To nenavadno spoštovanje do neživega predmeta so si zvonovi pridobili s stoletnim sodelovanjem v življenju ljudstev. — Kako naj si to očarljivo moč razlagamo?

Kdor govori preprosto o glasbi zvonov ter bi hotel od nje izhajati, ne najde pravega odgovora in kdor označuje glas zvoná za prazen zvok, ni še ničesar zasledil od bistva zvoná. Da to doumemo, moramo iziti iz dejstva, da vsebuje zvon teoretično neomejeno število delnih glasov ter da se ti po udarcu s kembljem več ali manj razločno oglašajo. Lega teh delnih glasov je v obsegu posamnega zvoná neizpremenljiva in tako bi se moglo govoriti pri njem o neki okoreli zvočni podobi. Zelo gibljiva pa postaja ta akustična vsebina s tem, da zaslišujemo te delne glasove v neprestano menjajoči se moči ter se ta glasovna zmes, potemtakem tudi glasovna barvnost, izpreminja v pisani menjavi. Na to vplivajo mnoge okolnosti, ki jih moramo iskati nekaj v zvonu in njega kemblju, nekaj v okolici, v vetru in vremenu, potem pa tudi v vsakokratni poslušavčevi naklonjenosti in razpoloženosti za tolmačenje slušnih vtisov.

Nekatere teh delnih glasov zaznava pri nekoliko pazljivosti celo manj izurjeno uho. Zlasti prvi, drugi, tretji in peti v vrsti v teh glasov stopajo očitno v ospredje in takoj je uvideti, kako važna mora biti medsebojna lega teh glasov. V resnici se določa dobrota zvoná v prvi vrsti v isti meri, kot tvori vrsta teh glasov več ali manj harmonično soglasje. Kdor natančno zasleduje

to razmerje in pri tem izpoznava veliko mnogovrstnost v razvrstitvi teh glasov v skupine, ta se zaveda tega, kar je občutnost ljudstva nevede že davno zaslutila, namreč, da se da zvon primerjati živemu bitju in sicer se mu godi tako kot človeku: Tudi zvon more celo kot nečisto zvočno soglasje s posebnim svojstvom svojega znaka zanimivo učinkovati na poslušavca, toda le v harmonični čistosti se zlaga z drugimi zvonovi.

Posebno značilno učinkuje tretji delni glas v svojem intervalnem razmerju k drugemu kot mala ali velika terca. To dvoglasje opazovati je jako dražestno, s tem se nam zvon duševno približuje. Vendar se pa pri dur-zvonu še ni posrečilo urediti tudi ostale delne glasove v popolnoma harmoničnem razmerju. Le v mol-zvonu se da to razmerje docela doseči, namreč z natančno spodnjo in gornjo oktavo in z udarnim glasom, soglasnim s temeljnim glasom. — Izpolnjenje teh pogojev naj torej cerkvene občine v prvi vrsti zahtevajo, ko naročajo nove zvonove.

S tem pa ni še nikakor pojasnjena globoko segajoča učinkovitost zvonskega zvoka. — Z zvonjenjem začne zvon kolebati. Vir glasu preminja svoj prostor ter se poslušavcu približuje ali oddaljuje, če ta ne stoji prav v smeri nihaja. Kako odlične važnosti je ta relativnost prostornega in zvočnega gibanja nihajočega zvoná za njegov glas in celo zvonilo! Za to so se za čudo malbrigali doslej tudi strokovnjaki.

Vtis višine glasu je — kakor znano — učinek čisto fiziološke tvornosti, pri čemer ni odločilno število v časovni enoti iz zvočnega vira izhajajočih valov, ampak število do ušesa prihajajočih zračnih pritiskov. To zadnje, tudi na časovno enoto nanašajoče se število se mora naravno preminjati, če se med donenjem zvoná izpreminja razdalja med virom in poslušavcem, in sicer se glas zviša pri bližanju in zniža pri oddaljevanju. Na ta način pri zvonu nastalo glasovno omahovanje je preračunjeno določeno, da znaša razlika pri zvonu srednje velikosti v normalni obsestvi dvestotni del ene oktave, torej nekako šestnajstino celega glasu.

Kakor se zdi tak interval izginljivo majhen, tako pomenljiv je za naše vprašanje. Tu naletimo namreč na pojav, s katerim se računi v izvajanju glasbe bodi neprostoovoljno bodi namenoma. Neprostoovoljno nastopa tako omahovanje pri sviranju vseh instrumentov s tako imenovano prosto intonacijo kot so v orkestru godala in pihala in sicer v isti meri, kot je svirač tehnično in muzikalično manj ali več izurjen. Pa tudi umetnik rabi to sredstvo zavedoma, da daje s trepetanjem in tresljanjem glasu toploto in sviranju dušo. Pri pevcu se ne da ta način tremoliranja glasu pogrešati, če se drži v mejah umetniškega okusa.

Pa še prikladnejša je primera glašenja zvoná z modulacijo človeškega govora, kakor ni dana le s poudarkom smisla v stavku, ampak pride še več do izraza v zlogu in v obrazbi posamnega samoglasnika. To je ono trepetanje, ki daje našemu govoru življenje in dušo ter omogočuje, da prenašamo na druge svoja razveta čustva. To razodevanje notranjega ganjenja s pomočjo omahovanja glasu ni le za vzgojo otroka, ampak sploh za нравoslovno izobrazbo človeka tolikšnega pomena, da se končno naslanja ves versko-nravni napredek na vpliv govornje besede, kakor nam jo posredujejo z materinščino starši, učitelji in propovedniki.

Temu človeškemu besedovanju je zvon s svojimi glasovnimi gibljami blizu soroden. Tudi on ima v lasti govor in duševno bitje. Kar ste mu pripovedka in bajka izmislili, to ni bil končno kak prazen dozdevek, ampak se ozira na fizikalno utemeljene in matematiški izpričane stvarnosti. Zvon živi istinito v glasovih in naš dušni stan tolmači njega gibljaje od zibeli do groba. V tem tiči nepopisni čar, neizčrpna moč glasu zvoná in zvonil, v tem tiči tudi razlaga, da so krščanska ljudstva že zgodaj izbrala ta instrument za bogoslužje

pripravo in da se čutijo vse ljudske plasti iskreno zrasle ž njim kot s trdno vezjo cerkve z zunanjim svetom do vraževernega češčenja prejšnjih časov.

Zdaj moremo tudi presoditi, da zasluži in zahteva nabava takih instrumentov največjo skrbnost. Prva zahteva je popolna harmonična čistost v glasovih zvoná. Pa tudi napačna obesitev v zvoniku more oškodovati to, kar je v govoru zvoná človeško ganljivega. Najtežje so poškodbe, ki zadenejo zvonove v združitvi v zvonila, upirajoči se njih naravi. Tu se lahko govori o daleč razširjeni brezmiselnosti, ki zadušuje duševno vsebino posamnega zvoná v sirovi kolo-bociji glasovnih tvarin in hkratu otepeva nežno občutljivost ušesa.

Pripis. Iz tega razlaganja uvidevamo jasno, kako pomanjkljivo in nedostatno je zadovoljevanje s preizkušnjo nepremično visečih zvonov v zvonarnah ali v razstavah. Taka preizkušnja se bavi z glasom zvoná kot neizpremenljivo »okorelo zvočno podobo«. Ta zvočna podoba pa nam šele oživi, če »zaslišujemo delne glasove v neprestano menjajoči se moči«, kar nam omogočuje le pravilno in definitivno obešeni zvoneči zvon. Za to je prav tako važno montiranje in armatura zvoná kot njega glasovna vsebina. V tem tiči tudi drugi glavni vzrok popolne ponesrečbe državnih zvonov tostran meje. Zvonovi so bili ocenjevani le v zvonarnah in to nalogo so izvrševali in izvršujejo še vedno le preprosti »professori di musica«, nevešči zvonoznanstva.

IZ ODBORA CECILIJINEGA DRUŠTVA V LJUBLJANI.

Odborova seja dne 4. maja 1927. Navzoči: predsednik p. Hugolin, monsignor Steska, gg. Premrl in Zdešar. Prebere in odobri se zapisnik zadnje seje. Določi se spored 50 letnega jubileja. Dne 13. junija bo v frančiškanski cerkvi ob 8 zvečer vokalni koncert, program prinese »Glasbenik« na drugem mestu. Dne 14. junija bo v stolnici ob 9 pontifikalna sv. maša, Premrl, Missa S. Joseph, slovenski Te Deum, kanonik dr. Kimovec. — Nato bo v škofijski dvorani, II. nadstropje, slavnostno zborovanje: nagovor predsednika, pozdrav gostov, slavnostni govor dr. Kimovca. — Zatem takoj občni zbor: referati tajnika, blagajnika in šolskega vodje, volitev novega odbora. — Ob eni bo skupen obed v Ljubljanskem dvoru, kuvert 23 Din brez pijače; prigras za obed na škof. ordinariat do 10. junija.

Tiskana vabila se razpošljejo gostom v smislu sklepa zadnje seje 15. dec.

Na ministrstvo prosvete se vložijo prošnja za podporo. Z enako prošnjo se društvo obrne na mestni magistrat in oblastno skupščino.

Prihodnja seja bo 1. junija ob 4 popoldne, h kateri naj prineso gospodje referenti spisane referate, da se tvarina lepo razdeli, nepotrebno ne ponavlja, nič ne izpusti.

ORGANISTOVSKÉ ZADEVE.

Franc Klančnik:

Kako zboljšati gmotni položaj organistov.

Vsak prijatelj cerkvene glasbe, posebno pa še mi organisti čutimo, da postaja to vprašanje čedalje bolj pereče. Občuti se to v cerkveni glasbi, ki se še po mnogih krajih ne more razviti kakor je želeli; vidi se to pri organistih, ki so večinoma slabo plačani, da postajajo čedalje bolj apatični, zapuščajo svoj stan in se podajajo v druge službe in to večinoma najboljši muziki. Njihova mesta pa po navadi zasedejo manj nadarjeni in slabo izučeni organisti.

Precej se je o tem že pisalo, še več govorilo pri raznih sejah, sestankih itd. toda kaj posebno izdatnega se do danes še ni moglo kaj doseči. Vzrokov je več. Hočem jih nekaj navesti, seveda pa ne bom trdil, da so moje misli

popolnoma pravilne. Mogoče, da se kje motim. Želim, da bi se še kdo oglasil in povedal svoje mnenje. Pregovor pravi, da vsi ljudje vse vedo.

Eden vzrokov je to, da je javnost o rešitvi našega vprašanja premalo zainteresirana. Ljudstvo sploh večinoma povsodi misli, da je organist velik gospod, in da mu prav dobro gre. So organisti, ki svojo bedo iz sramežljivosti celo prikrivajo in se sramujejo prositi poboljšanje plače. Da pa je javnost premalo poučena o slabem gmotnem položaju organistov, je mnogokje krivo tudi cerkveno predstojništvo. Če organist prosi za zboljšanje plače, dobi navadno odgovor, da cerkev nima sredstev. To je tudi navadno resnica, ker cerkve nimajo premoženja. Ker pa mora vsak delavec dobiti svoje plačilo, je v tem oziru dolžnost cerkvenega predstojništva, da o tem zainteresira župljane, posebno župana, občinski in cerkveno-konkurenčni odbor itd. Cerkveno predstojništvo bi imelo gotovo pri zgoraj navedenih več vpliva kakor sam organist. Če je organist na svojem mestu in če se cerkveno predstojništvo zanj prav odločno potegne, bo gotovo vsaj nekaj uspeha.

Cerkvena predstojništva bi naj tudi skušala doseči, da bi se razne službe n. pr. občinsko tajništvo, združništvo, v konsumih itd., oddajalo organistom. S tem bi bil organistom obstanek omogočen, ljudstvu bi pa ne bilo treba posebnih novih bremen.

Precej so pa krivi tudi nekateri organisti sami! Kljub temu, da obstoji v ljubljanski in v mariborski škofiji društvo organistov, je še veliko takšnih, ki niso člani teh dveh prekoristnih društev. To pač kaže, kako malo imajo stanovske zavednosti in smisla za organizacijo. S tesno organizacijo, ki bomo v nji združeni prav vsi organisti, si bomo lahko marsikaj izboljšali.

Cecilijanski društvi v Ljubljani in v Mariboru naj bi tudi sodelovali pri rešitvi našega vprašanja. S tem bi veliko storili za povzdigo cerkvene glasbe. Po mojih mislih bi ti društvi lahko za nas kaj dosegli pri kn.-šk. ordinariatih v Ljubljani in v Mariboru.

Nekaj reforme bi bilo tudi treba pri orglarskih šolah, v kolikor se tuintam to še ni zgodilo. Učenci, ki nimajo zmožnosti in talenta, kakršnega je treba dobremu organistu, ne spadajo v orglarsko šolo. Zato naj bi se pri sprejemu v šole oziralo pri učencih na posluh, glas itd., bolj kakor se tuintam. O sprejemu učencev naj odloča komisija strokovnjakov, ki naj pred njo vsak vstopajoči učenec napravi sprejemni izpit. Na ta način bi odpadli organisti, ki niso glasbi v nikako korist in šoli v nobeno čast.

V orglarskih šolah naj bi se, kolikor se tuintam še ni, vpeljal kot obvezen predmet pouk o občinskem in združnem tajnistvu. To pa ne morda samo eno uro na teden, ampak vsak dan. Le na ta način bo organist dobil o teh rečeh temeljito znanje. Takšne organiste bodo gotovo povsodi radi sprejemali, ker jih bodo lahko vsestransko uporabljali. S tem jim bo pa tudi zasiguran ali vsaj zelo izboljšan njih obstoj. Zato se naj šolnina zviša. Kdor se hoče v orglarski šoli temeljito izučiti, bo že nekaj za to žrtvoval. Če pa bo za to kakšen učenec manj, nič ne de. Saj ni pomanjkanja organistov. V orglarskih šolah se naj gleda tudi na to, da dobijo učenci izobrazbo tudi v osebnem vedenju in imajo lep nastop. O tem sem semtertje že slišal pritožbe. Tudi bi ne bilo napačno, če bi se zahtevalo, da izvrši vsak poprej en ali dva razreda meščanske šole. To pride v poznejšem življenju vedno prav.

Sploh naj bi se v orglarskih šolah gledalo na to, da se učenci kolikor mogoče veliko učijo, se uporabijo kolikor mogoče vsi pripomočki, da se usposobijo za življenjski boj, kateri jih čaka. Ako bodo organisti vsestransko izobraženi in poučeni, si bodo gotovo lažje služili kruh, kakor če ne znajo drugega kakor orglati in klavir igrati in včasih še to slabo. Takšni se bodo vedno težko preživljali in bodo ostali reveži do smrti.

Kn.-šk. ordinariata v Ljubljani in v Mariboru pa naj to reformo od orglarskih šol — v kolikor tuintam še ni izvedena — zahtevata, ter vršita tudi revizijo o tem.

Občni zbor društva organistov in glasbenikov za Slovenijo se je vršil dne 27. aprila 1927 v Celju. Udeležba je bila prav zadovoljiva; okrog 80 organistov, kar kaže, da so se začeli organisti zavedati svojega stanu in pomena stanovske organizacije.

Na dnevnem redu sta bili poleg drugih tudi dve važni točki in sicer: razgovor, oziroma poročilo zastopnika pokojninskega zavoda v Ljubljani glede zavarovanja organistov, in sprememba društvenih pravil v smislu prejšnjih dogovorov in v svrhu širše in tesnejše organizacije organistovskih društev v Celju in Ljubljani, ter odobrenje pravil za ustanovitev »Zveze« teh dveh društev.

Občnega zbora sta se udeležila tudi zastopnik pokojninskega zavoda v Ljubljani dr. Vrančič in zastopnik organistovskega društva v Ljubljani Ivan Zdešar. Dr. Vrančič je prav temeljito razložil in z mnogimi zgledi pojasnil, kako naj se postopa pri tem zavarovanju in kateri organisti so lahko, oziroma morajo biti zavarovani. Gosp. Fr. Klančnik je prečital in obrazložil nova pravila, ki jih je občni zbor po kratki debati odobril in soglasno sprejel, kakor tudi pravila »Zveze« organistov.

Dosedanji predsednik g. K. Bervar je bil ponovno izvoljen za predsednika. Občni zbor je izvolil tudi 10 delegatov, ki jih odpošlje na »Zvezin« občni zbor, kadar se ta ustanovi. Pričel se je občni zbor ob 9. uri dopoldne. Potekel je zelo mirno in resno. Sprejetih je bilo še nekaj sklepov z ozirom na zboljšanje službenih razmer, na kar je predsednik zaključil občni zbor 1. uri popoldne.

Organisti, poslušajte!

Kakor je že bilo priobčeno v zadnji številki »Cerkvenega Glasbenika«, je dne 25. januarja t. l. umrl v Braslovčah organist Vinko Rojnik. Imenovani je bil zavarovan pri »Pokojninskem uradu za nameščence v Ljubljani«. Od vseh živečih otrok je še samo eden, ki je star pod 18 let. Vdova je takoj vložila prošnjo za pokojnino za sebe in tega pod 18 let starega sina. Pokojninski zavod je njeno prošnjo takoj rešil in izdal vdovi odlok, glasom katerega dobiva pokojnino mesečno 600 Din. Obenem ji je tudi takoj nakazal pokojnino za dva meseca.

To naj prečitajo vsi tisti organisti in cerkvena predstojništva, ki se tega zavarovanja tako branijo in pravijo, da ne bode nobeden nikoli nič dobil. Kaj bi sedaj počela uboga vdova, če bi te pokojnine ne dobila? Kdo bi skrbel za njo? Nihče! Zato se vsi pobrigajte za to, da ste zavarovani pri tem zavodu.

Pokojninskemu zavodu v Ljubljani pa bodi s tem izrečena zahvala za tako hitro uradovanje in pomoč.

Fran Klančnik.

Seja podpornega društva organistov v Ljubljani dne 11. maja 1927.

Predsednik je poročal o sestanku z zastopniki štajerskih organistov v Trbovljah in o občnem zboru društva organistov v Celju, kjer so bila sprejeta nova društvena pravila, ki imajo namen združiti vse organiste v tesnejšo organizacijo. Na tej seji je tudi odbor ljubljanskega društva odobril ta pravila in je sklenil, da se vrši dne 14. junija 1927 izredni občni društveni zbor, ki naj ta pravila sprejme. Občni zbor se bo vršil na dan praznovanja petdesetletnice »Cecilijinega društva v Ljubljani«, ker bo takrat že itak precej organistov zbranih v Ljubljani.

Organistu M. Zupetu je odbor dovolil podporo v znesku 200 Din.

CERKVEN KONCERT V LJUBLJANSKI STOLNICI.

Cecilijno društvo za stolno župnijo v Ljubljani je priredilo 6. t. m. v stolnici koncert. Spored je obsegal orgelske skladbe Bacha, Liszta, Beethovna, Springerja, Martinija in Guilmanta, tri a capella zборе Palestrine ter 6 zborov z orglami slovenskih skladateljev Železnika, Kimovca, Premrla in Klemenčiča. Orgelske skladbe je izvajal ravnatelj stolnega kora Stanko Premrl, stolni pevski zbor sta vodila pevovodja »Ljubljanec« Anton Dolinar in ravnatelj Premrl.

S koncertom je stolno Cecilijino društvo izpolnilo svojo častno nalogo, ki jo vrši izven bogoslužja, in počastilo hkrati spomin dveh velikanov Beethovna in Palestrine. (100 letnico Beethovnovne smrti in 400 letnico Palestrinovega rojstva.)

Spored torej ni bil stilno sestavljen, pač pa je bil po svoji kvaliteti na višku in je bil pomemben tudi v estetskem in orientacijskem oziru.

Za uvod nam je podal Premrl Bachovo Fantazijo in fugo v c-molu, ki je sicer malo poznata a izvrstno delo, objavljeno eno leto po mojstrove smrti (1751) in zatorej tem verodostojnejše. Spada med one orgelske kompozicije Bachove, ki so še proste vpliva koralnih melodij in zasnovane v strogem slogu. Odveč bi bilo na tem mestu govoriti o pomenu Bacha za svetovno muziko. Iz njegovih del veje samostojno notranje življenje, ki narekuje estetično nujno ono gibanje, ono časovno napredovanje, ki je bistvo njegove — in sploh glasbene umetnosti. Ali nima najmlajši pokret sodobne glasbene tvornosti s svojo tendenco po atonalni polifoniji in strogih formah več sorodstva z Bachovo absolutno glasbo kot s katerikoli drugim glasbenim slogom? Zatorej ima ena Bachova fuga morda več smiselne pobude za naš sicer še skriti kompozitorski naraščaj nego cel koncert že preživetih impresionizmov. In še prav posebno, če poda to takšno kvaliteto orgelski virtuoz, kakršen je Premrl z njemu lastno glasbeno poglobljeno igro.

Sledeči Lisztov »Introitus« je učinkoval kot stilno in kvalitetno docelo različna kontrastna skladba s težiščem v akustičnih efektih.

V drugem delu koncerta smo slišali Beethovnovno Marcia funebre iz znane klavirske sonate op. 26. Izvajana je bila iz klavirskega parta, in je v nji Premrl s posrečenimi kombinacijami registrov dosegel naravnost orkestralne efekte. Vendar sem imel občutek, da ni mogoče docela izčrpati z orglami mogočne dinamične linije, strogo v klavirskem slogu pisane skladbe. Nekatera mesta kot so n. pr. značilni tremolo pri prehodu v f, so pri vsej iznajdljivosti zvenela dokaj apartno.

Springerjeva Fugeta št. 3 op. 14, ena izmed 6ih fuget na ime Bach (B-a-c-h) je bolj vzgojnega pomena pa manj kvalitetne vrednosti, zato je učinkovala kot koncertna točka nekoliko suho in sholastično. Močnejše sta se reprezentirali v tretjem delu Martinijev Allegretto, fantazija, tehnično dokaj zanimivejša nego vsebinsko, in Guilmantova koračnica op. 15, efektna skladba na Händlov tema.

Z izvedbo orgelskih točk je gosp. ravnatelj ponovno dokazal, da imamo Slovenci v njem najpriznanejšega orgelskega virtuozu, ki nas stalno seznanja s svetovno literaturo. Njegovo neumorno delo na skladateljskem in pedagoško-organizatoričnem polju pa je za nas seveda mnogo večjega pomena. Med pionirji naše cerkvene glasbe, ki so ji ustvarili trdne temelje in ugled na znotraj in zunaj, je treba med prvimi imenovati tudi Premrla.

Stolni kor je pod Dolinarjevim vodstvom zapel v prvem delu tri Železnikove postne z orglami, ki kažejo sicer vse novejšje harmonične pridobitve, pa se še vse drže dosledne homofonije. Melodična invencija je sicer priprosta, jasna, pa nekoliko šablonska. Treba bo več proste iznajdljivosti najnovejše stilne orientacije in samostojnosti, proste vpliva učiteljevega, ki je bil dosti močan.

V drugem delu je zapel zbor pod Premrlovim vodstvom tri Palestrinove a capella zборе, stilno zanimive, kvalitetno visoko stoječe skladbe, od katerih je bila Gloria iz naše »Lauda Sion« najmočnejša. Zbor strogega a capella stavka ni toliko vajen kakor

običajnega pevanja z orglami, kar se je nekoliko poznalo. Palestrinov slog zahteva velike vaje, polnega izenačenja glasovnih skupin — basi so bili za nianso prešibki — in mirnega samostojnega vodstva melodičnih linij, ki so bile ob izvajanju semtertja forsirane in mestoma vstopi burni.

V tretjem delu, ki ga je vodil zopet Dolinar, smo slišali tri zборе z orglami in sicer Kimovčevo za njegov prehodni slog karakteristično Antifono »To je dan« in Premrlovo »Sveti Frančišek«, ki se odlikuje po svoji nežni prikupljivi melodiki in mogočnem sklepu; obe skladbi nosita značaj uravnovešenega, jasnega sloga. Klemenčičeva »Poglejte duše, grob odprt« je po svoji moderni koncepciji in močni invenciji zapustila dosti močan vtis.

Razveseljivo je pri tem dejstvo, da gosp. ravnatelj dosledno forsira najmlajši naraščaj, ki ga je itak večinoma sam vzgojil, kar je edino pravilno in za razvoj »najmlajših« neobhodno potrebno. Stolni zbor je topot pokazal močan napredek. Je krepak, zveni dosti enotno, je pri tem elastičen in zmožen komornih nalog.

Koncert je bil jako dobro obiskan in je potemtakem uspel v vsakem oziru. Zeleli bi si le več takih prireditvev, in sicer stilno urejenih, ki bi nas česče seznanjale s svetovno literaturo in z najnovejšimi proizvodi naše cerkvene glasbe.

SPLOŠNA KONCERTNA POROČILA.

I. Koncerti v Ljubljani. V proslavo 100letnice Ludwig van Beethovneve smrti (26. marca 1927) se je izvajala njegova slavna deveta simfonija petkrat. V dveh zaporednih koncertih sta jo 10. in 12. marca izvajali Godbeniška podzveza in Orkestralno društvo s pomnoženim zborom Glasbene Matice pod vodstvom ravnatelja opere Mirka Poliča. Kot solisti so sodelovali operni pevci: ga. Zaludova, ga. Medved-Škrljeva, g. Knittl in v. Betetto. Kot šolski koncert so jo isti izvajalci ponovili 26. marca. 19. marca je Beethovno deveto simfonijo dopoldne v generalni vaji, zvečer pa v slavnostnem koncertu podal višji vojni kapelnik dr. Josip Čerin. Sodelovali so: Muzika Dravske divizije v Ljubljani, Mariborska vojna muzika, Orkestralno društvo Glasbene Matice v Ljubljani, pomnožen pevski zbor mariborske Glasbene Matice in solisti: Zdenka Zikova, Marta Pospišilova, Peter Burja in Josip Križaj. Obe prireditvi sta popolnoma uspeli. Bili sta tudi zanimivi po različni zamisli obeh kapelnikov: Polič je podal Beethovna bolj moderno, Čerin bolj klasično. Čast obema, ki sta znala obvladati velikanski aparat in mu vliti enotno dušo. Koncerti so bili vselej polni. — 14. marca se je vršil klavirski večer slovenske pianistke Jadvice Poženele. Nudil je Bachovo Partito št. 1., Beethovno sonato op. 26., en Debussyjev, dva Severacova in tri Albenizove komade. Poženele je dovršila konservatorij Glasbene Matice v Ljubljani, ter se potem izobraževala še v Parizu in v Madridu kot učenka slavne Blanche Selve. Pianistično brezdvomno nadarjena se je v tujini v marsičem še izpopolnila. Bachov slog je dobro pogodila, Beethovna je igrala gladko in umerjeno. Na splošno je njena igra nežna, bolj na poetično stran nagnjena. Upamo, da nam bo še večkrat zaigrala in se bomo mogli v drugi priliki o njeni igri še podrobneje izraziti. — 28. marca se je slovenskemu občinstvu predstavil v klavirskem koncertu prvovrstni francoski pianist Robert Lortat. Tega žal nismo slišali. Igral je po spredu Ramoja, Couperina, Dequina, Debussyja in Albenizja. Dodal pa še Beethovna, Chopina in Liszta. Hkrati je predaval o razvoju francoske klavirske literature. — Pevski odsek »Grafika« je priredil koncert 30. marca pod vodstvom prof. A. Gröbminga s sodelovanjem opernega pevcu L. Kovača in godbe Dravske divizijske oblasti pod dr. Čerinovim vodstvom. Zbor 24 pevcev je izborno zapel 9 skladb à capella (Jereba, Adamiča, Rosenberga, Deva, Mirka in Marolta) in Rubinsteinovo »Jutro« z orkestrom. Gosp. Kovač je pel Wagnerja in Lajovca, orkester je izvajal Parmov Intermezzo iz »Ksenije«. Koncert je prav častno potekel. — 2. aprila se je vršil

slavnostni koncert na korist fonda za spomenik kralju Osvo-
boditelju Petru I. v Ljubljani. Priredil ga je francoski institut v Ljubljani.
Sodelovali so: koncertna pevka Maja de Strozzi in njen soprog pianist Bela Pečić iz
Zagreba, violinist Karel Rupel in pianist Marjan Lipovšek, gojenca ljubljanskega
konservatorija. Pred koncertom je imel slavnosti primeren nagovor profesor francošine
na ljubljanski univerzi R. Martel. Koncert je nudil mnogo umetniškega užitka, bil pa
je slabo obiskan. — 6. aprila je priredilo Cecilijino društvo za stolno
župnijo v Ljubljani svoj X. cerkven koncert. Stolni pevski zbor je pod
vodstvom g. Ant. Dolinarja in podpisane^a izvajal devet pevskih točk, med njimi M. Ze-
leznikove postne pesmi iz njegove letos izišle zbirke postnih, v spomin 400 letnice Pale-
strinovega rojstva tri njegove á capella skladbe: moteta »O Domine Jesu Christe«, »O vos
omnes« ter »Gloria« iz naše »Lauda Sion«, izmed domače novejšje literature pa še dr. Ki-
movčeve antifono »To je dan«, Premrlovega sv. Frančiška in Klemenčičevo velikončno
»Poglejte, duše, grob odprt« iz prilog »C. Gl.« 1926. Podpisani sem igral Bachovo Fanta-
zijo in fugo v C-molu, Lisztov Introit, Beethovnoval Zalobno koračnico iz klavirske so-
nate op. 26 (to skladbo v počaščenje 100 letnice Beethovne smrti; skladbo sem igral
iz klavirske partiture), Springerjevo Fugeto na ime »Bach« št. 3, Martinijev Allegretto
in Guilmanovo koračnico na Händlov tema v F-duru. Koncert je bil dobro obiskan in
je v umetniškem oziru izvrstno uspel. Na drugem mestu prinašamo o koncertu še po-
seben članek.

Sattnerjev zbor je priredil cerkven koncert dne 10. aprila v
šišenski cerkvi sv. Frančiška. Izvajal je Welckersovo Himno sv. Frančiška,
dr. Kimovčev Oče naš, Haufovo balado »Sv. Frančišek«, Sattnerjev sklepni zbor iz
oratorija »Vnebovzetje Marijino« in pesem »Marija, kako si lepa«, dr. Bunceev zbor
»Spomni se«, Jobstov Sv. Križ in I. B. Foersterjev Stabat Mater. Koncerta nisem slišal.
Brezdvomno je lepo uspel. — 11. aprila je bil koncert pevskega zbora
Glasbene Matice pod vodstvom kons. ravnatelja Mateja Hubada in s sode-
lovanjem zagrebške sopranistinje ge. Z. Vilfan-Kunc in g. Božidara Kunca (klavir).
Matični pevski zbor, tehnično na višku, je izvajal dve Mokranjčevi rukoveti (IX. in
XIV.), tri ruske mešane zборе: Grečianinova »Sever in jug«, Tanjejeva »Solčni vzhod«
in Kjuja »Dve rožici«, dva češka moška zbora: Sukov »Dojčin Petar Ban Varadinski i kralj
Matjaš« in Novakovo »Božično uspavanko«, Hrvata Štolcerja »Molitvu dobrim očim«
in slovenske skladbe: Sattnerjeve »Ruškine sanje«, Mirkov »Rokoko« in tri Emil Ada-
ničeve. Zanimale so zlasti krepko, samoraslo in zelo plastično zložene ruske skladbe,
zlasti prvi dve, češki, zlasti »Uspavanka«, najbolj pa Štolcerjeva res moderno zamišljena
pesem. Od slovenskih skladateljev bi se moglo dobiti še marsikaj dobrega in še neizva-
janega. Gospa Vilfan-Kunc je zapela tri ruske, štiri hrvatske in tri slovenske samospeve
z ne ravno posebno barvenim in izrazitim, a izredno dobro šolanim glasom in veliko
notranjo poglobitvijo in najiskrenejšim občutom. Koncert je bil le srednje obiskan.

— 2. maja je Narodno železničarsko glasbeno društvo »Sloga« priredilo koncert.
Prvi del je bil posvečen stoletnici Beethovna. Operna pevka ga. Ribičeva je lepo zapela
Beethovnov pesemski cikel »Ljubici tam daleč«, društveni zbor pa Beethovnov zbor
»Tišina na morju in uspela vožnja« z orkestrom. Skladba je bila zelo dobro podana in
je blagodejno učinkovala. V drugem delu je zbor, glasovno sicer še šibek, a dobro
pripravljen in šolan, izvajal Glazunovo pesem »Ej uhnem«, Mussorgskega »Poraz Sena-
heriba« in dve Čerepninovi skladbi: »Moč« in »Stara pesem«, zadnje z orkestrom. Ruske
skladbe so zanimale, vendar se je kazala v njih nekoliko enoličnost. Spremljal je operni
orkester, vodil pa izvrsten dirigent Heri Svetel. — 5. maja je Pomladek Rdečega
križa na II. drž. realni gimnaziji priredil pod vodstvom prof. Jos. Brnobiča
prav uspelo, le nekoliko predolgo glasbeno akademijo. Nastopil je dijaški mešani zbor
in razni solisti. — 6. maja sta priredili koncert dve domači umetnici: violinistka
Vida Jerajeva in koncertna pevka Fanči Čadež. Jerajeva je igrala Beetho-
vno Kreutzerjevo sonato, Faurejevo sonato v A in par Ernest Blochovih skladb;
Čadeževa pa je zapela tri operne arije. Koncerta, žal, nisem slišal. — 9. maja se je

vršil Slavnostni večer Akademije znanosti in umetnosti in Narodne galerije. Slavnostni govor je imel dr. Dragotin Lončar, član Znanstvenega društva za humanistične vede. Orkestralno društvo Glasbene Matice je pod E. Adamičevim vodstvom izvajalo Jurij Mihevčevu uverturo »Planet«, E. Adamičevu Turkestansko ljubavno pesem števil. 3 in njegov Scherzo — Potrkan ples, pod L. M. Škrjančevim vodstvom pa štiri odlomke Škerjančevega »Zlahtnega meščana« in njegovo novo uverturo »Mlado Bredo«. Gospod Ivan Levar je recitiral Cankarja in Župančiča, gospa Lovšetova in gospod Julij Betetto sta zapela vsak po tri novejše slovenske samospeve. G. Betetto je tri še dodal. Cela prireditev je v najlepšem redu potekla in je obiskovavcem vnila novega navdušenja za slovensko stvar, za slovensko znanost in umetnost. — 14. maja je »Društvo učiteljc v Ljubljani« priredilo Mladinski koncert. Sodelovali so: gđ. Milena Verbičeva, učiteljica glasbe, učenke I. mestne deklške osnovne šole, učenke licejske osnovne šole in učenke II. deklške meščanske šole pod vodstvom učiteljic gđ. Albine Svetkove in gđ. Milke Umbergerjeve. Koncert je zelo lepo uspel.

II. Koncerti drugod. 6. marca je bil koncert v Trbovljah. Priredil ga je tamošnji organist Mihael Ličar s cerkvenim pevskim zborom. Pelj so zbere E. Adamiča, Vodopivca, Ferjančiča, Volariča in Sattnerjevo »Jeftejevo prisego« s spremljevanjem klavirja. — 8. marca se je vršil v Mariboru koncert učencev violinistinj Brandlove. — Kamniški godalni kvartet je koncertiral 9. marca v Kočevju, 10. marca v Ribnici. Izvajal je Godarda, Šantla in Savinška. — Glasbeno društvo »Ljubljana« je priredilo 13. marca jako uspel pevski koncert v Tržiču. Vodil ga je pevovodja Anton Dolinar. — Na Ljudski univerzi v Mariboru je koncertiral 11. marca hrvatski baritonist Drago Hržič. Pel je hrvatske samospeve. Spremljal ga je kapelnik zagrebške opere Oskar Smodek. — Beethovnovi IX. simfoniji so izvajali v Mariboru 16. in 17. marca, prvič pod vodstvom kapelnika Hladeka-Bohinjskega, drugič pod dr. Čerinovim vodstvom. Nekoliko pozneje so jo dali v Celju. — 27. marca se je vršil v Celju v opatijski cerkvi cerkven koncert Sattnerjevega zbora iz Ljubljane. Izvajali so pod Sattnerjevim vodstvom Spindlerjevo »O kam, Gospod«, Haufovo balado sv. Frančiška, Benedictus iz Beethovnovi maše v C, Sattnerjev sklepni zbor iz njegovega oratorija in eno Marijino, Bunčevo »Spomni se«, eno Hummelovo in I. B. Foersterjev »Stabat Mater«. — 1. aprila je Glasbena Matica v Ptujju proslavila 100 letnico Beethovnovi smrti s predavanjem in Beethovnovimi skladbami za klavir, gosli in klavir, klavir in orkester in samo za orkester. Koncert je vodil ravnatelj Karel Pahor. — »Dravac« v Mariboru je priredila 2. in 3. aprila dva velika koncerta v proslavo P. H. Sattnerjeve 75 letnice in izvajala njegovo »Ob nevihti« in kantato »Oljki«. Oba koncerta, ki je bil pri njih tudi skladatelj-slavljenec pričujoč, je vodil prof. Viktor Schweiger. — 3. aprila je naraščaj Rdečega Križa v Litiji priredil akademijo kot Beethovnovi proslavo. Gđ. B. Čerinova je predavala o Beethovnu ter igrala s svojo sestro gospo L. Čerin-Dörflerjevo Beethovnovi klavirski kontre-plese. Razen njiju so sodelovali dr. Čerinovi godbeniki in g. operni pevec L. Kovač. — Isti dan je »Grafika«, pevski odsek ljubljanskega grafičnega delavstva, priredila koncert na Golniku. Vodil ga je prof. A. Gröbming. — 6. aprila so gojenke drž. ženskega učiteljišča v Mariboru priredile akademijo pod vodstvom prof. Ervine Ropasove. — 12. aprila je bil v Mariboru koncert pevca Sliwinskega. — 23. aprila je nastopil ravnatelj dunajski humoristični »Danubius-kvartet«. — 24. aprila pa je koncertiral Sattnerjev zbor iz Ljubljane in izvajal pod Sattnerjevim vodstvom v baziliki Matere Milosti Beethovnovi mašo v C. Sodelovala je mariborska vojaška godba. — V šmartnem pri Litiji je isti dan Izobraževalno društvo priredilo Lavtižarjevo opereto »Mlado Bredo« hkrati s pevskim koncertom.

1. maja se je vršila Pevska akademija celjskega kat. dijaštva v Celju. — 2. maja je ljubljanska operna pevka Žaludova pela na Ljudski univerzi v Mariboru. — 7. maja je Drž. realna gimnazija v Kočevju

priredila glasbeno akademijo. — Kamniški godalni kvartet je nastopil v maju v št. Vidu nad Ljubljano.

St. Premrl.

Koncerti v Mariboru. Dne 16. in 17. marca t. l. so izvajali Beethovnovno IX. simfonijo; prvi dan pod vodstvom ravnatelja »Glasbene Matice« Josipa Hladeka, drugi dan pod vodstvom višjega vojaškega kapelnika dr. Cerina. Orkester je obstojal ponajveč iz članov mariborske in ljubljanske vojaške godbe; zbor »Glasbene Matice« v Mariboru; solisti: Zikova, Pospišilova, Burja, Križaj. Izvedba je bila spričo danih sredstev dobra in vsekakor jako dostojna. Orkester je bil — razumljivo — najmanj popoln sestavni del celega aparata. Zbor na višini, solisti, ki imajo vobče nehvaležno nalogo, dobri. Izvedba gotovo ni bila taka, kakor so slavne Weingartnerjeve, vendar se nam je sramovati tudi ni treba, saj dokazuje presenetljiv višek naših glasbeno-reproduktivnih zmožnosti.

Železničarsko glasbeno društvo »Drava« v Mariboru je pod vodstvom profesorja Švajgerja izvajalo 2. in 3. aprila t. l. Hugolina Sattnerja »O nevihti« (prvikrat z orkestrom) in »Oljki«. Orkester, sestavljen iz članov »Drave«, vojaške godbe in drugih, je preveč naličil konglomeratu; manjkalo mu je vigranosti, elastičnosti. Zbor »Drave«, ki je nedavno pel še manjše stvari, tudi ni vglajen in prožen, ima pa lep material, je poln zanosa in svežosti. Solisti: Bajukova, Vedralova in p. Kolb so k uspehu odlično pripomogli. Prof. Švajgerju je precej riskantno podjetje v celoti lepo uspelo; interpretacija je bila simpatična, dokazuje dober umetniški okus in lepe sposobnosti mladega ambicioznega dirigenta. Koralisti stolnega zbora so izvedli svojo partijo izvrstno, peli so v stranski dvorani, kar je bilo celotnemu razpoloženju le v prid. Prireditev je imel značaj oficialne proslave nestorja naših skladateljev p. Hugolina Sattnerja, ki je bil osebno navzoč in bil predmet splošnih najprisrčnejših ovacij.

Dne 24. aprila je izvajal Sattnerjev zbor iz Ljubljane v frančiškanski cerkvi v Mariboru Beethovnovno mašo v C-duru za mešani zbor, solo in orkester. Maša je bila podana objektivno v naravnem, neumetničenem pojmovanju Sattnerja. Takozvani Sattnerjev zbor je pokazal velike pevske kvalitete; je krasno vpet, izenačen, mehkega tona, prožen in zmožen zmagojučih viškov in to kljub razmeroma malemu številu pevcev in pevk (menda okoli 30). Solisti — istotako člani zbora — so zadoščali; posebej pa je omeniti Vedralovo, ki obeta postati pevka velikega formata. Sattner dirigira skromno, brez velikih gest, pravzaprav bije takt in kakor da prisluškava zboru, ki poje in daje takorekoč sam iz sebe. Tudi tak način dirigiranja je mogoč, je lahko tudi sugestiven, čeprav je redek; pri tem postane razumljivo, če je Liszt pri velikih koncertih tupatam odložil taktirko in se kot poslušalec zatopil v izvajanje. Izvajanje maše in še par lepih slovenskih skladb je napravilo na poslušalce, ki jih je bila cerkev polna, globok vtis.

Dr. Fran Mlinar-Cigale.

DOPISI.

Ziri. Dovolite mi, gospod urednik, da ob jubileju našega starosta slovenskih glasbenih listov napišem par vrstic iz naše nesrečne žirovske doline. Pravim nesrečne, kajti dvakrat je povodenj strašno in obupno gospodarila po naši dolini. Domovi porušeni, zemlja razkopana in odnešena. S težavo si ljudje zopet popravljajo zemljišča in porušene domove, kar se sploh še popraviti da. Podrobnosti so itak poročali naši dnevniki.

Da so te strašne katastrofe uplivala tudi moralično, je umevno. Vendar na glasbenem polju, mislim, nismo preveč nazadovali, pa tudi ne kaj prida napredovali. Je naša obmejna dolina precej široka, a pevcev se ne najde ravno preveč.

Zbor šteje danes 25 grl brez naraščaja. So to starejši, že dokaj izurjeni pevci. Kaj in kako pojemo, ne bom na dolgo in široko poročal. Zbor je vzgojen na novejšo glasbo, starejših, lepih skladb tudi ne zametujemo. Skušnje imamo redno dvakrat tedensko. Izborne orgle se držijo brez vsakega defekta in so v čast in ponos fari in rajnkemu mojstru Milavcu. Slava mu!

V splošnem ni ljudstvu pri nas novejša glasba nič več novega in jo radi poslušajo razen par starejših godrnjačev, ki bi radi še pogrevali stare egiptovske lonce.

Ob 50 letnici »Cerkvenega Glasbenika« bi bila zelo zanimiva statistika oziroma poročila iz vseh krajev, kjer je imel dostop ta list. Da se je v dobi, kar misijonari med nami »Cerkveni Glasbenik«, dvignila cerkvena glasba na častno stopnjo, je brezdvomno. Sistematično in polagoma je začel vcepljati med ljudstvo pravega duha cerkvene glasbe, in če je bilo treba tudi hudih bojov. Kot neustrašen borec je šel svojo pot do zmage. Kakšna je bila cerkvena glasba pred njim in kakšna je danes? Plemenita, resna, vsem časom primerna stopa svojo pot. Dobro obiskani cerkveni koncerti nam pričajo o velikem napredku in priljubljenosti naše cerkvene glasbe. Vzgojiti si je znal »Cerkveni Glasbenik« v svojih vrstah tudi lepo število skladateljev in dvignil cerkvenoglasbeno literaturo, ki nič ne zaostaja za svetno glasbeno in to posebno pod Premrlvim uredništvom.

Hvaležni smo našemu jubilarntu za njegovo kulturno delo. Ob 50 letnici mu želimo čvrst razvoj v naprej in kar največ vnetih sotrudnikov, plačujočih naročnikov in podpornikov.

A. Jobst.

Dovje. Velika noč! Aljaž bolan v postelji, organistinja gre od doma! Prevzel sem tedaj vodstvo petja. Pri procesiji: po »aleluja« Riharjeva; Zveličar naš je vstal iz groba, p. Angelika št. 24, 23. Po odhodu; za Regina coeli (peli so svojčas Foersterjevo še 1925, za mladi pevski naraščaj je pa pretežka) smo peli iz Cecilije: Raduj nebeška se Gospa, ki ima dosti prikladen značaj (razpoloženja) za Veliko noč. Za Te Deum: Aljaževo: Hvala bod' Gospod Bogu! Responsoriji enoglasno z orglami. Tantum ergo Foersterjev v B-duru. Pri jutranji maši Tantum ergo in Genitori Foersterjev iz Cecilije št. XIII. Slovenska maša Weissova v B-duru, nato velikonočne pesmi, 14, 17, 22. Ob 10. uri: Foersterjev Vidi aquam (prav prikladen); Senjska staroslovenska maša v harmonizaciji Karla Adamiča, Vero iz Premrlove št. 10 (novejša zbirka), Hladnika velikonočni v A; po povzdigovanju št. 62 iz Slava presv. Evharistiji, velikonočna št. 25 p. Angelika, Tantum ergo št. XIV. iz Cecilije (tudi staroslovenski). Popoldne: Zopet velikonočna Angelikova št. 24, Raduj nebeška se Gospa, Tantum ergo Gerdenov iz »Cerkvenega Glasbenika« (B).

Staroslovenska maša je preprosto, a dobro harmonizirana. Ti preprosti, toda prisrčni in tako domači napevi, kakor pravljica iz davnih dni! Pravi pristni duh otroške pobožnosti mehke slovanske duše! Ako se iskreno in pobožno zapoje, mislim, da se tudi ljubi Bog ne more ustavljati, da bi ne uslišal prošenj težko poskušane slovanske duše! Res, staroslovensko liturgično petje je lepo, in sploh petje katoliškega vzhoda! Ko sem leta 1925. prisostvoval slovenski škofovi maši (dr. Njaradija) v ljubljanski stolnici, je sicer motilo mojo pozornost, da sem bil slabo spočit, in sem moral ves čas stati, vendar melodije so mi ostale v najblažjem neizbrisnem spominu in vsakomur priporočam, ako ima priliko, da si da poživiti ob teh lepih blagoglasnih napevih navdušenje za sveto stvar — službo božjo! Tudi starosta Aljaž je takrat maševal že ob 4. uri, da je mogel priti v Ljubljano.

M. Kalan.

Novo mesto. (Koncert »Slogec.«) Narodno železničarsko glasbeno društvo »Slogac« v Ljubljani je priredilo dne 30. aprila t. l. zvečer v novomeškem »Narodnem domu« zelo zanimiv koncert, ki je bil vreden mnogo večje udeležbe. Da je bila udeležba primeroma pičila, k temu so pripomogli razni faktorji. Pred vsem je gotovo, da zadnji dan meseca ni posebno pripraven za take prireditve, ko so zasebne blagajne večinoma že suhe. Tudi je tik pred koncertom bila v isti dvorani druga predstava, vsled katere se je moral koncert preložiti šele na 9. uro. Pa tudi ob tej uri se koncert še ni mogel vršiti, ker je novomeška godba — kot vsako leto na predvečer prvega majnika — imela zunaj svoj mirozov. Tako se je koncert srečno pričel šele ob pol 10, kar je vsekako prepozno.

Nekaj nenavadnega pri tem koncertu je bilo to, da je vse točke — izvzemši edinole Glazumowo »Ej u h n e m« — obligatno spremljal klavir. Prvi dve točki sta bili posvečeni Beethovnovemu spominu, namreč njegova krasna skladba »Tišina na

morju in uspela vožnja« za mešani zbor s klavirjem in njegova takozvana Kreutzerjeva sonata za violino in klavir. Violino je mojstrsko igrala gdč. Vida Jerajeva. Njo kakor tudi vse ostale točke je spremljal vrli pianist in operni kapelnik g. dr. Švara. Zadnje tri skladbe za mešani zbor in klavir, namreč Mussorgskega »Poraz Senaheribac«, Čerepninova »Noč« in istega skladatelja »Stara pesem« so silno zanimive pristno ruske kompozicije, ki so name napravile najboljši vtis. Žal, da je bilo na posameznih mestih klavirsko spremljevanje nekoliko preglasno; ta pomanjkljivost se je zlasti občutila pri zares krasni skladbi »Noč«. Klavir bi se moral z zborom zlit v eno celoto. Seveda je bil tudi klavir tak, da ga g. dr. Švara najbrže ni mogel biti bogvedi kako vesel. Zbor sam je častno rešil svojo nalogo, četudi so soprani tuptam nekoliko detonirali. Peti so z občutkom in dinamično pravilno. Glavno zaslugo pri tem ima kajpada zborovodja g. H. Svetel, ki se je s svojim nastopom izkazal kot izbornega dirigenta. Ako vežba svoj zbor — kakor mi je bilo rečeno — šele pol leta, mu moramo le čestitati k tako naglemu in lepemu uspehu.

Fr. Ferjančič.

Zagreb. — J. S. Bachov večer v zagrebški stolnici (2. maja 1927). Zagrebško pevsko društvo »Kolo« je izvedlo pod vodstvom svojega pevovodje Srečka Kumarja na tem večeru J. S. Bachove: Motet št. 6 (Hvalite svi višnjeg Boga), motet št. 3 (Krist je radost moja) in kantato št. 12 (Suze, tugu, patnju, stravu). V motetu št. 6 za mešani zbor in orgle sta izpeljani dve temi fugirano najprej vsaka zase, se nato združita in se bogato razvijeta v krajših in daljših melizmatičnih frazah, nakar sledi zaključni Aleluja v obliki fuge. Motet št. 3 obstoja iz deset delov, ki so deloma homofono prirejen — deloma figuriran koral, deloma polifoni. Peti del se odlikuje po svoji dramatičnosti. Kantato št. 12 tvori Sinfonia (orkester), Lento (zbor in orkester), Recitativ in aria (alt), Aria (bas), Aria (tenor) in zaključni koral »U pravdi svojoj Gospod Bog« — vse s spremljevanjem orkestra. Srečko Kumar je naštudiral cel program s škropulantno tankovestnostjo in je podal resničnega Bacha, čigar vokalna dela zahtevajo od zbora poleg dovršene glasovne tehnike, še potanko pripravo vsakega glasu posebe, brez katere jih ni mogoče pravilno izvajati. — Pevski zbor »Kolo« ima izvrstne, lepo doneče in v eno celoto zlite glasove z vso potrebno prožnostjo in je izvedel svoje težke in skrajno naporene partije z eleganco, ki jo je občudovati; žal le, da ni imel v orkestru enakovrednega druga. — Pri koncertu so sodelovali poleg zbora in orkestra še prof. Dugan, ki je uvedel v koncert z Bachovim Preludijem in fugo v C-duru (orgle), Marta Pospíšil-Ivanova (alt), B. Vičar (tenor) in J. Križaj (bas). Prireditelj, ki jo je posetilo ca 3000 ljudi, je znatno dvignila ugled »Kola«.

A. Sever.

Cavtat. O. Kosto Selak zauzeo je odlično mjesto blagopoč. o. Frana Jurića, sa drugim riječima on jedini nastavio je rad crkvenog i pjevanja uopće, je je isto smrću oca Jurića zamrlo u našem lijevom Cavtatu.

O. Kosto izvrstan je glazbenik i oduševljeni radnik na ovom polju. U kratko vrijeme svoga boravka mnogo je toga do sada pokrenuo i reformirao. Osnovao je muški zbor tako da je svojim trudom za samih petnaest dana istog pripravio da na blagdan Sv. Nikole izvede Schweitzerovu misu. Čast i pjevačima a nada sve gg. o. Bernardu, K. Quarantottu, N. Narsete, J. Vodopiji i t. d. Pored svega ostalog osnovao je o. Kosto muški, ženski i dječji zbor. Svakog dana drži kušnje jer pripravlja veliki koncert crkveni i to još ovoga mjeseca. Silno je zanimanje i krasan glasovni materijal.

Njegova je također zasluga da je bio u Cavtatu poznati naš muzičar o. Bernardin Sokol, koji je kolaudirao obnovljene orgulje u franjevačkoj crkvi »Gospa od Cavtata« i na večer priredio vrlo uspješni koncert na istim sa slijedećim:

1. a) Mendelsohn: Sonata, b) Adagio (iz II. Sonate); 2. a) S. S. Bach: Mali preludij i fuga I., b) Capocci: Melodia; 3. a) Volkmar: Preludij I., b) Bossi Melodia; 4. a) Canestrari: Preludij, b) Capocci: Elegia; 5. a) Volkmar: Preludij II., b) Mendelsohn: Andante religioso (iz IV. sonate); 6. a) Bossi: Pastorale; 7. Canestrari: Allegretto festoso di concerto. Izvedba ovog zanimivog programa bila je božanstvena kakovu mogu pružiti uhu samo virtuozne ruke dr. Sokola. Svak je bio zadivljen. Slušatelji su

napunili dupkom crkvo Naše Gospe. O. B. Sokol davni je poznanec Cavtata, jer god. 1912. boravio je u našem ubavom gradiću nekoliko mjeseci radi poboljšanja svoga zdravlja.

Moram da spomenem odlični koncerat 30. januara 1926 kojeg je aranžirao o. Kosto, sastavivši istog od solo pjevanja, orguljanja, solo uz pratnju orgulja i violina i t. d.

Osobito treba istaknuti, da se zboru svidaju slovenski muzici a poimence: Premrl, Sattner, Kimovec, Železnik, Mav, Hladnik, Adamič, Jobst koji su redovito na programu.

Otrag mjesec dana poslao je na dan o. Kostu najveći njemački muzičar i komponist dr. P. Griesbacher jedan Si queris posvećen Cavtatskom zboru. Komponiran je za bariton solo i zbor, većina unisono. Divan je uz najmoderniju partiju, pun nenatkriljivih akorda, koje može da stvori samo čuveni Griesbacher. Obećao je da će za isti zbor komponirati i jednu misu u najkraćem vremenu. U ime svih pjevača g. dr. Griesbacheru najsrdačnija zahvala kao i od ljubitelja glazbe na ovom prekrasnom daru i to u svom vlastitom manuskriptu.

Josip Vodopija.

Dunaj. Slavnostni dnevni stoletnice Beethovne smrti so za nami. Dunaj je v dnevih od 26. do 31. marca v široko zasnovanem programu pokazal svetu delo velikega mojstra. Najodličnejše glasbene moči, domače in tuje, so sodelovale; zastopniki skoraj vseh evropskih držav so se prišli poklonit glasbenemu geniju; pred njegovim spomenikom venijo venci, poslani celo iz prekomorskih dežel. Lahko rečemo, da se je ves glasbeni svet združil v proslavo tega, za poznejši glasbeni razvoj tako pomembnega moža. To velja posebno danes, v času radija, ko je lahko vsak, ki ima radio-aparat, poslušal slavnostno zborovanje in razne prireditve. Tistim, ki si pa tega niso mogli privoščiti, naj služi sledeči oris vsaj glavnih točk slavnosti.

Vrsto prireditev je otvorilo slavnostno zborovanje v soboto 26. marca, na dan, ko je poteklo ravno sto let od Beethovne smrti. Na sporedu sta bili dve Beethovnovi deli, eno iz študijske, drugo iz zrele dobe: žalna kantata ob smrti cesarja Jožefa II. za zbor, soli in orkester ter fantazija za klavir, zbor in orkester, nekaka predštudija k zadnjemu stavku IX. simfonije. Središče so pa tvorili pozdravi zastopnikov raznih držav. Isti dan popoldan je bila otvorjena razstava »Beethoven in sodobna dunajska kultura«, ki je ostala odprta še cel mesec april. Kakor je vsak umetnik v gotovem smislu produkt svojega časa, tako tudi Beethovna bolje razumemo, ako poznamo krajevne, družabne in kulturne razmere njegovega časa. Na razstavi so vsaj z glavnimi deli zastopani tedanji pisatelji, pesniki, slikarji, kiparji, glasbeniki. Zanimiva je zbirka instrumentov tedanje dobe. Glavni del razstave je seveda posvečen Beethovnu. Vidimo več kot sto rokopisov, pisem, skic za razna dela, osebnih dokumentov, portretov, sobno opravo, instrumente, katere je rabil. Ohranjen je celo zvezek kontrapunktičnih nalog; opombe strogega učitelja Albrechtsbergerja pričajo, da je imel tudi Beethoven svoje težave s kontrapunktom, kar je marsikateremu obiskovalcu v tolažbo. — V nedeljo, 27. marca, je izvajal operni zbor in orkester njegovo »Missa solemnis«, katero Beethoven sam imenuje svoje največje in najbolj posrečeno delo. Maša je najboljši spomenik njegovega umetniškega znanja, obenem pa tudi izraz globokega verskega prepričanja. — V naslednjih dnevih so bila na vrsti njegova znamenitejša vokalna, instrumentalna, komorna dela. Omenim zlasti gala-predstavo opere »Fidelio«. En večer je bil posvečen predhodnikom in učiteljem Beethovnovim, ki so imeli na njegov umetniški razvoj odločilen vpliv. Historični operni večer je pokazal starejšo operno umetnost Angležev (Purcell: Dido in Aeneas), Francozov (Balet, sestavljen po Rameaujevih plesih R. Strauss) in Italijanov (Pergolesi: La serva padrona). Igralci so nastopili v zgodovinskih kostumih. V okviru mednarodnega glasbeno-zgodovinskega kongresa, ki je zboroval v dnevih slavnosti, je bila zanimiva prireditve: »gotško večglasje v XIII. do XV. stoletju«, ki je kot ilustracija teoretičnih razmotritvanj kongresa pokazala, kako se naj praktično izvajajo srednjeveška dela, ki v zadnjem času vedno bolj vzbujajo zanimanje med glasbeniki. Cerkveno-glasbeni odsek je obdelaval vprašanja, tičočna se cerkvene glasbe (razvoj moderne cerkvene glasbe; koral; cecilijansko gibanje; organistovski razmere; orglarstvo itd.). Tako se je obravnavale v okviru slavnosti cela vrsta vprašanj, a središče je tvoril velikan — Beethoven.

M. Tomc.

Przemysl. G. urednik! Zahvaljujem se Vam za »Glasbenik«, ki mi ga redno pošiljate in ki mi vzbuja spomine na Ljubljano in Rakovnik, kjer sem preživel toliko lepih trenutkov. Upam, da mi bo še mogoče priti v Vašo domovino.

Naša salezijanska orglarska šola se lepo razvija. 22. novembra 1926 smo obhajali 10 letnico njene ustanovitve. Na to veliko slovesnost so prišli: naš največji organist in komponist Feliks Nowowjejski, ki je ob tej priliki koncertiral na novih 38 registrskih orglah tvrdke Rieger in ki jih je blagoslovil 6. decembra 1925 naš prevz. škof g. Nowak. Recital 21. novembra 1926 je bil največji in prvi cerkven koncert v Przemyslu. Naša nova v gotskem slogu zidana cerkev je bila polna ljudi, ki jim je spored zelo ugajal. Bil pa je tudi zelo umetno izvajan. Najbolj zanimiva je bila Nowowjejskega lastna skladba »Mir«. Vzorno je igral zlasti Bacha in Regerja. Najtežje točke je izvajal z veliko tehniko in lahkoto. Pevski zbor salezijanske orglarske šole je izvedel tri komade zelo točno ter vobče zelo zadovoljil. Cerkvenega koncerta se je udeležil tudi g. provincijal dr. Hlond iz Varšave in mnogo predstojnikov iz raznih zavodov ter skoro vsa duhovščina iz Przemysla z g. škofom vred. — Pozdravljam Vas vdani

Janko Rzepka, salezijanec.

OGLASNIK ZA CERKVENO IN SVETNO GLASBO.

Anton Jobst: 6 mašnih pesmi za mešani zbor z orglami. Z dovoljenjem kn. škof. ordinariata v Ljubljani, dne 22. marca 1927, št. 919. 1927. Samozaložba. — Jobsta naša glasbena javnost že precej pozna, zlasti po njegovih postnih in Marijinih pesmih. V pričujočih mašnih stopa svojo sebi lastno pot odločno dalje. Vseh šest pesmi in je krepkih, zanosnih ter harmonsko bujnih. Prva je primeroma — modulacijsko — precej nemirna, druga, prijetno domača, se naslanja nekoliko na Železniku priljubljen pedalni ton, deloma prinese v drugi polovici majhen spomin na mojo sedmo mašo iz II. zbirke, tretja ni težka, večinoma enoglasna. Zanimivo zložena je četrta, značilno Jobstovi sta zopet peta in šesta, obe mogočni. Pesmi toplo priporočamo, zlasti boljšim zborom.

Anton Jobstove **Marijine** so izšle v novem natisu.

Morò-Premrl: **Povsod Boga.** Jugoslovanska knjigarna je oskrbela ponatis zadnji čas tudi pri nas udomačene in priljubljene himne. Cena poldrug dinar.

Alojzij Mihežič: **Mašne pesmi** za moški zbor. Z dovoljenjem kn. škof. ordinariata v Ljubljani z dne 31. decembra 1926, št. 5090. 1927. Samozaložba. Celje. — Pet pesmi in gladkem, pevnem in ne težkem slogu rad priporočam. Dobe se v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani, pri Goričar-Leskovšku in v Slomškovi zadrugi ter pri skladatelju v Celju. Cena 8 Din.

Dr. Antun Goglia: **Hrvatski glasbeni zavod 1827.—1927.** Zagreb 1927. — Bogato opremljen in izčrpno podan popis stoletnega razvoja na hrvatskem glasbenem zavodu v Zagrebu. 125 strani.

St. Premrl.

Franc Marolt: **Kraljici slave.** 12 Marijinih pesmi za soli, mešani zbor z orglami zložil: Fr. Marolt. Z dovoljenjem kn. škof. ordinariata v Ljubljani z dne 15. febr. 1927, št. 686. Samozaložba. 1927. Ljubljana. Cena 12 Din; 6 izvodov 8 Din.

Nič posebno novega, nič posebno izrazitega, pa marsikaj, zlasti melodična plat pokaže, da je v skladatelju nekaj zazvenelo, le da občutu ni znal vselej najti izraza. Splošno so pesmi melodično boljše, gladkeje tekoče kakor njih harmonična oprema, ki je včasih preveč nejasna, zavita, da celo napev zamegli ali mu da čisto drug značaj, kakor ga ima sam po sebi. Ne morem si n. pr. predstavljati, kako naj bi se 7. pesem pela po predpisu »lahno«, ko ji harmonični ustroj vsiljuje značaj »težko — grave«. Mnogo je tudi neenakosti v istih skladbah. Napev n. pr. kar lepo, plemenito začne, pa se nenadoma čisto vsakdanje preokrene. Prav tako je harmonična plat mestoma kar lepa, prijetna, jasna, pa kar naemkrat postane površna; včasih se pripravlja krepka harmonična napetost, ki se pa prav tam, kjer bi človek pričakoval višek, izgubi v peščenih plitvinah, ki pa poleg njih pogosto zajezuje in lovi množico nepotrebnih dissonanc, da se zdi, kot oni prijatelj, ki je komponiral nekaj pesmi in poročevalcu dejal: »Jih že

imam; izvrstne so; le kake pol dvanajstorice dissonanc moram še v vsako spraviti.« Iz vsega se kaže talent, ki je še ves v razvoju. — Večine naših zborov omenjene slabosti ne bodo prida motile, v skladbah bodo gledali le tisto, kar je prijetno in lepo.

Kimovec.

Oskar Dev: *Svatba na poljani*. Štirje zbori. Gorica 1927. Katoliška knjigarna v Gorici. — Oskar Dev: *Aj, ljubica, zdaj je dan...* Dva zbora. Gorica 1927. Katoliška knjigarna v Gorici. — Trije zbori so mešani, dva moška, eden pa 6 glasen ženski. Vsi so nekoliko daljši kakor si običajno predstavljamo pod pesemsko skladbo; besedilo je namreč celotno komponirano. Skladbe se odlikujejo po veliki blagoglasnosti, sočni, mestoma dehteči harmonski barvitosti, pestri modulatorični živahnosti. — In še eno je, kar bo na poslušavce izvrstno vplivalo: kontrapunktično imitatorična mesta. V ljubkem, živem ženskem zboru »Zajček teče po zeleni trati« imamo celo dvojen — na videz kar mnogokrat kontrapunkt. Poleg tega je mnogo zelo izrazito podanih reči, n. pr. v »Svatbi« čmrljev bas. Najbolj učinkovit bo pač »Turek«, zlasti v sredini. Še bolj groteskno bi to mesto učinkovalo, se zdi, če bi kontrapunkt v fugeti izpolnil osmišnsko pavzo. Besedilo naj bi se ob koncu pod temo na sledeči način podložilo:

Kimovec.

NAŠI GLASBENI LISTI.

Pevec, 1927, 1. in 2. Vsebuje nadaljevanje dr. I. Čerinove razprave: Zgodovinski razvoj vojaških oz. turških godb, poročilo o gibanju Pevske zveze, poročila koncertov v Zagorju ob Savi, Radovljici, Gorici, Vrhniki, Žireh. Ocenjene so Premrlove mašne in Rajukove narodne. Iz glasbenih listov. Priloga prinaša dr. Kimovčev moški zbor z baritonskim samospévom »Oj z Bogom, ti planinski svet«, Mavov meš. zbor »Angel tvoj se zjokati greč in Mirkov meš. zbor »Odkrij nam, zarja, svoj obraz«. — V 3. in 4. številki piše urednik Anton Dolinar o Beethovnu in prav dobro osvetli njegovo glasbo. Dr. Čerin piše o janičarskih godbah in končno ugotavlja, da so bile janičarske godbe prvi organizirani stalni orkestri na svetu. In ker so janičarji bili od Turkov ugrabljeni Hrvatje in Slovenci, smo mi s Hrvati vred tvorili prve organizirane orkestre. Sledi Vestnik Pevske zveze ter poročila iz Rajhenburga, Begumj pri Lescah, Grobelj pri Domžalah ter mariborskega pevskega okrožja. Med ocenami novih skladb je važna dr. Kimovčeva Železnikovih postnih. Če je še kateri pevovodja pri nas, ki se ne more sprijazniti z Železnikom, naj prebere to dr. Kimovčevo oceno! Anton Sever na kratko pa točno poroča o ljubljanskem koncertnem življenju. Urednik se spominja dr. Čerinove 60 letnice. Iz glasbenih listov. Priloga prinaša dve novi zborovi skladbi: Premrlovo »Molitev« in Vodopivčevo »Vipavska«.

Zbori 1927, 3. in 4. Prinašajo ponatisk od anonimnega pisatelja »Onysa« v zagrebškem tedniku »Narodno djelo« z dne 6. febr. 1927 objavljenega članka »Naši muzički putovi«, kjer si je nekdo na jako nelep način privoščil slovensko umetno in narodno glasbo. Zbori mu prinašajo odgovore desetih slovenskih glasbenikov: E. Adamiča, A. Dolinarja, H. Družoviča, dr. G. Kreka, dr. J. Mantuanija, A. Neffata, St. Premrla, neimenovanega skladatelja, L. M. Škerjanca in dr. St. Vurnika. Dr. J. Mantuani nadaljuje o jugoslovanski glasbi. Med našimi skladatelji srečamo in spoznamo natančneje Karola Pahorja, ravnatelja ptujske Glasbene Matice. Slede poročila o pevskih društvih, glasbenih listih; operna in koncertna poročila. Nove skladbe in izdaje. Razno. Priloga prinaša V. Mirkov meš. zbor »Neven kolo«, E. Adamičevo »Tožbo« za ženski zbor (dvospev) in klavir, K. Pahorja meš. zbor »Vipavska« in M. Železnikov meš. zbor »Pri ločitvi«.

Sv. Cecilija 1927, 2. Ima sledečo vsebino: Hrvatski glazbeni zavod u Zagrebu 1827—1927 (dr. A. Goglija); Pučka glazbena umjetnost u Makedoniji (L. Kuba); Frančišek Ksaver Križman, izdelovalec orgel (dr. J. Mantuani); † Aleksander Dimitriević Kastaljskij (S. P. Orlov); Ludwig van Beethoven (V. Lončar); Orijaške orgulje na otvorenem prostoru (W. E. Ehrenhofer-Zirm); Pismo iz Strasbourga (I. Kokot); Savez hrvatskih pjevačkih junačkih in divojačkih društava in Gradišću (M. Meršić); Stjepan Kraljević, organista u Somboru (M. Zjalić); Glazbena sezona u Zagrebu (L. Safranek-Kavić); Iz hrvatske glazbene prošlosti. Tekst Krajačevićeva napjeva »Hranila djevojka tri sive sokole« (A. Šimčik); Dopisi; Glazbena literatura; Pregled štampe o glazbi; Razne vijesti; Iz Cecilijina društva; Nek je svašta. Glasbena priloga prinaša Franjo Duganov meš. zbor »Sv. Cirilu i Metodiju« in Fra Miron Kozinovičev Tantum ergo, tudi za mešani zbor.

Tamburaš 1927, 1. in 2. prinaša koncertni valček »Volga, Volga...«, za tamburaški zbor uglasbil E. A.

Jugoslovenski muzičar 1927, 3. Prof. M. Bajuk razvija nekaj misli, kako naj bi se Zveza glasbenikov postavila na širjo podlago. O organizacijskih zadevah sledi še troje člankov. St. Stražnicki piše o glasbenem življenju v Zagrebu. Z. Grgošević o VII. in VIII. matineji Zagrebške filharmonije, A. B. Bersenjev o bolgarski glasbi, »Muzikant« o bolgarski glasbeni tvorbi, I. Šopar o organizatorskih zadevah. Zvezne vesti. — Št. 4. »Dve deveti« (nekoliko odgovora na članek v »Slovencu« z dne 12. marca 1927, ki ga »Slovenec« ni objavil); aktualni problemi, tičeji se organizacije glasbenikov. Bajuk razpravlja vnovič o reorganizaciji Zveze. Glasbeni pregled. Bolgarska glasba II. Beethoven. Razno. Organistovske zadeve. Zvezne vesti.

Glazbeni Vjestnik je izšel do sedaj v treh številkah. Piše o krizi našega glasbenega življenja, o ruskih skladateljih M. P. Mussorgskem in M. I. Glinki; o Bachu, Beethovnu, o koncertnem življenju na Hrvatskem itd.

RAZNE VESTI.

Osebnosti. G. Anton Grum, organist na Vrhniki in znan cerkven skladatelj, je obhajal 8. aprila 50 letnico rojstva. — G. Josip Kamnikar, naš rojak, rojen 25. marca 1876 v Svibnem, je obhajal pred kratkim 25 letnico kot pevovodja pevskega društva »Lipa« v Osijeku. — Ravnatelj mariborske opere A. Mitrovič je 14. maja obhajal 25 letnico dirigentskega delovanja. — Č. M. Eleonora Hudovernik, uršulinka v Ljubljani, organistinja-virtuozinja in skladateljica, je praznovala pred kratkim 40 letnico redovnih obljub. — Vsem prav iskreno čestitamo.

P. Kosto Seljak, naš rojak, frančiškan in pevovodja v Cavtatu v Dalmaciji, je priredil letos tamkaj že tri uspele cerkvene koncerte: 30. januarja, 17. marca in 8. maja. Na sporedu so bile vsakokrat tudi novejšje slovenske cerkvene skladbe, na zadnjem koncertu pesmi Premrla, Sattnerja, Vodopivca, Ferjančiča, Zeleznika, Mava in Jobsta.

Na Dovjem je umrl 4. maja zaslužni slovenski skladatelj, zlatomašnik, duhovni svetnik in triglavski župnik Jakob Aljaž v 82. letu starosti. Izrednega moža, ki si je stekel največjih zaslug bodisi kot dušni pastir, glasbenik in planinec, se bomo v našem listu spominjali še v posebnem večjem članku. Pokoj njegovi duši!

Slovenski skladatelj Martin Zeleznik ima pripravljenih za izdajo več zbirk cerkvenih in svetnih pesmi. Med temi blagoslovne in himne Sv. Rešnjega Telesa, Marijine, božične in otroške.

Na frančiškanskem koru v Ljubljani so 25. marca na praznik Oznanjenja M. B. ob cerkvenem žegnanju izvajali Beethovnovo mašo v C-duru. O Veliki noči so jo ponovili. L. 1917. so jo ravnotam izvajali v cerkvenem koncertu. L. 1917. kakor tudi zdaj jo je naštudiral in izvajal s svojim zborom p. Hugolin Sattner.

V ljubljanski operi sta 12. marca gostovala v Smetanovi »Prodani nevesti« Oskar Nedbal kot dirigent in Josip Križaj kot Kecal.

V ljubljanski operi je 18. marca gostovala v Massenetovi operi Manon prima-dona bolgarske opere v Sofiji gospa Zolotarevič-Milkova — Naša izborna operna in koncertna pevska gospa Pavla Lovšetova pa je z velikim uspehom gostovala v Belgradu.

V ljubljanski operi so 10. maja prvič izvajali Beethovno edino opero »Fidelio«. Opera je nato odšla na naš jug na daljšo turnejo.

V ljubljanskem dramskem gledališču so dijaki I. drž. gimnazije (Naraščaj Rdečega Križa) 2. in 5. aprila uprizorili Sofoklejevo dramo »Kralj Ojdipus«. Pevske točke je zložil in vodil pri obeh predstavah dr. Frančišek Kimovec.

Ljubljanski konservatoristi so si ustanovili društvo.

Slovenski skladatelj Marij Kogoj je zložil opero »Črne maske« in jo sedaj instrumentira. Delo se mu je — kakor čujemo — zelo posrečilo.

Josip Lavtižarjevo ljudsko opereto »Mlada Breda« so zadnje čase uprizorili na Viču, na Črnučah, v Šmartnem pri Litiji, v Grižah in na Polzeli.

Glasbena Matica v Ljubljani otvori jeseni novo šolo za zborovo petje. Namen te šole bo vzgojiti dober, moderno izvežban naraščaj pevskega zboru. Pouk bo trajal približno 2 leti.

Ciklus predavanj o Beethovnu je imel na drž. konservatoriju v Ljubljani povodom 100 letnice Beethovne smrti prof. dr. Jos. Mantuani. Predavanja prinese »Čas«.

VI. pevski tečaj Pevske zveže se je vršil 20. in 21. aprila v Stični. Bil je precej dobro obiskan.

V tržaški operi so letos med drugimi deli izvajali Puccinijevo zadnje delo »Turandot« in Wagnerjevo »Valkiro«. Zadnje je dirigiral Nikišev učenc Albert Coattes, v Petrogradu rojen Anglež.

V Gorici snujejo orglarsko šolo. Bog daj uspeha!

V Lizboni je koncertna pevska Erna Romero Santos Fonsesa priredila 30. aprila koncert in pela na njem pesmi jugoslovenskih skladateljev: Berse, Dobroniča, Grgoševića, Lajovica, Manojloviča in Milojeviča. Naše pesmi so ugajale.

Od sezone 1899/1900 pa do sezone 1925/1926 je bilo v Nemčiji uprizorjenih (Ur- und Erstaufführungen) 760 odrskih glasbenih del. Od teh se je obdržalo v sezoni 1925/1926 samo 85 del, vsa ostala so padla v morje pozabljenosti. Med zadnjimi 85 deli pa so všteta razen nemških (v ogromni večini) tudi dela inozemskih avtorjev: Francozov (Debussy), Italijanov (Puccini), Čehov (Janaček) in Rusov (Stravinskij, Rimski-Kor-zakov). V sezoni 1925/1926 je bil največkrat vpriporjen Puccini (154 odrov) in R. Strauss (91 odrov).

TO IN ONO.

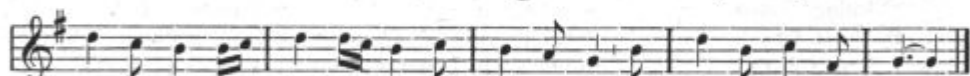
M. Slomškova pesem v čast Srcu Jezusovemu.

Srce Jezusovo 1854.

Andante.

1. Če - šče-no Sr-ce Je-zu-sa, iz tebe iz-vi-ra milost vsa, Tro - ji-ca sve-ta

se ča-sti po te-bi sve-to Sr-ce ti, o Sr-ce Je-zu-sa.

2. Ti angeljem deliš radost,
ljudem mir, pokoj in sladkost,
krepčaš, tolažiš revnega,
napolniš z upom grešnika,
ti Srce Jezusa.

3. O sedež božje milosti,
nebeški žar s tebe gori,
iz trnja venec te obda,
nas k vencu slave tje pelja,
o Srce Jezusa.

4. O Srce polno milosti,
dodelj dar ponižnosti,
ogrej ledeno nam srce,
naj mine nam slad greha vse,
o Srce Jezusa.
5. In če nevarnost nam preti,
bod' naša bramba Jezus ti,
glad, ogenj, kugo in vojsko
od nas odganjaj milostno,
o Srce Jezusa.
6. Od nas odžen' hudobe moč,
bod' varuh nam vsak dan in noč,
naš ščit na smrtni postelji,
sladkost nam tam v večnosti,
o Srce Jezusa.
7. Naj tvoje Srce naše bo,
in naše s tvojim sklenjeno,
veselje vedno tvoje bod',
nam radost bodi vsepovsod,
ti Srce Jezusa!

To pesem je zapisal 12. maja 1816 v Selcah, župnija Ponikva na juž. žel. rojeni in 31. julija 1905 pokopani učitelj in organist Janez Faiß, ko je služboval v Vuzenici. V istem času je tam dekanoval rajni mil. knez in škof Martin Slomšek, in je Faißu pesmi narekoval. Pesmi Srca Jezusovega je prejel kot spomin od očeta njegov sin organist Dragotin Faiß, umrl v Zavrču pri Ptuju 1. 1908. Nam jo je poslal sedanji završki organist g. Franc Borovinšek. Zelo verjetno je, da je z besedilom vred tudi napev Slomškov.

Naši skladatelji cerkvenih pesmi.

Slovenske cerkvene pesmi imamo do danes uglasbene že od najmanj 180 slovenskih glasbenikov. Njih pesmi so večinoma izšle v tisku, deloma so še v rokopisih.

Skladatelji¹ so sledeči:

Adamič Emil	* Foerster Anton	Jereb Peter
* Adamič Franc Ser.	* Fric Ivan	Jobst Anton
Adamič Karlo	Gašparič Ivan	Jovan Vinko
* Adamič Viktor	Gašperšič Jožef	Jurkovič Franc
Arnič Blaž	* Gerbič Franc	* Juvančič Josip
* Aljaž Jakob	Gerden Franc	Jus Andrej
Bajuk Marko	* Gnjezda Janez	* Kastelic Matija
* Belar Leopold	* Goršič Martin	Kimovec dr. Franc
Bernik Franc	Gostiša Vinko	Klemenčič Josip
Bervar Josip	Grilanc J.	* Klinar Karel
Bervar Karol	Grum Anton	Kogoj Marij
Bevk Gabriel	* Grundman F.	Kos Anton
Bolé Ivan	Grudnik Ivan (Sprachman)	Koporc Srečko
Blažič Franc	Gržinčič Jerko	* Kokošar Ivan
Bricelj Franc	Hafner Lovro	Kosi Anton
Bricelj Karol	* Hajdrih Anton	Kramar Franc
Budna Davorin	Hladnik Ignacij	Kramolz Luka
* Carli Ivan	* Hladnik Marija	Kristan Srečko
* Cvek Leopold	Hoimar Matej	Kristl Ferdinand
Čadež Anton	Hochreiter Emil	Krpač Ivan
Dolinar Anton (ml.)	* Hribar P. Angelik	Kumar Ciril
* Dolinar Luka	* Hribar Anton	* Kumar Metod
Doktorič David	* Hudovernik M. Eleonora	Kunšič Anton
* Fabjan Josip	Hudovernik Ludovik	Laharnar Ivan
Fabiani Ignacij	Hubad Matej	* Lavrenčič Alojzij
* Fajgelj Danilo	* Ipavec Josip	* Lavrenčič Primož
Ferjančič Franc	* Jakelj Gregor	Lavtižar Josip
Ferlič Zdravko	* Jelen Alojzij	* Leban Avgust
* Flašman Andrej	* Jenko Davorin	Leban Janko

¹ Z zvezdico zaznamovani so že umrli; o nekaterih pa mi ni znano.

* Lenček Blaž
 * Levičnik Josip
 Lovšin Vinko
 Lukman dr. Franc
 * Majar Matija
 Marčič Valentin
 Marolt Franc
 * Mašek Kašpar
 * Mašek Kamilo
 Mav Alojzij
 * Miglič Franc
 Mihelčič Alojzij
 Mihelčič Franc
 * Miklošič Ivan
 Mirk Vazilij
 Mlinar-Cigale dr. Franc
 Močnik Julij
 Modrič Jernej
 Neffat Anton
 * Nedved Anton
 Ocvirk Ivan
 Oštir Franjo
 Pahor Karol
 Pahor Roman
 * Pavčič Josip (starejši)
 Pavčič Josip (mlajši)
 * Pavčič (ded)
 Pišlar Ivan
 * Pirnat Stanko
 Pirnat Bernard
 Pogačnik Ivan

* Potočnik Blaž
 Potočnik Peter
 Požar M.
 Premrl Franc
 Premrl Stanko
 Puš Ludovik
 * Raktelj Ivan
 * Račič Alojzij
 * Redeskinj Maks
 * Repež Filip Jakob
 * Rihar Gregor (starejši)
 * Rihar Gregor (mlajši)
 Rojnik Josip
 Rozman Franc
 Rott Gotard
 * Rott Josip
 Rupnik J.
 * Rus Ivan
 * Sachs Alojzij
 Sattner P. Hugolin
 * Savinšek Jakob
 Slabé Franc
 Schwab dr. Anton
 Sicherl Josip
 * Slomšek Anton Martin
 * Smolej M.
 Spindler Franc
 Stare Franc
 Stazinski Anton
 Stiplošek Franc
 Stritar Albin

Stres Anton
 * Stržinar Ahač
 Svetel Herbert
 Škrbinc Janko
 Šonc Alojzij
 * Šorli Peter
 * Štolcer Valentin
 Tevž Anton
 * Tomc Miroslav
 Tomc Matija
 * Traven Janez
 * Trepal Anton
 Trinko Ivan
 Ukmar Vilko
 * Vavken Andrej
 Vilar Anton
 * Vilhar Miroslav
 Viternik Ludvik
 Vodopivec Vinko
 * Volarič Hrabroslav
 Vodeb Teofil
 Vornik Anton
 Vurnik Matej
 Weiß Josip Ludovik
 Zabret Franc
 Zalar Marija
 Zemljič Franc
 * Zupan Ivan
 Zupanec Rafael
 * Zupin Leopold
 Železnik Martin

S. P.

Iz pisma g. Iva Bučiča, gojenca Vzhodnega instituta v Rimu, g. J. Jagodicu, škof. tajniku v Ljubljani: »Zavedam se tudi tega, da bom pogrešal Premrlovih Jožefovih učenj in tudi lepe njegove pesmi sv. Jožefu v čast. Če vidiš g. Premrlo, ga iskreno pozdravi in mu povej, da tudi v Rimu pogrešam lepega, intimnega cerkvenega petja, kot sem ga bil vajen v ljubljanski stolnici v lepi Sloveniji. Tudi o božiču sem večkrat mislil na Ljubljano. Kajpada slišim lepo muziko v rimskih cerkvah, toda manjka ji tista 'štimunga', ki sem jo vžival v Ljubljani.«

Pri koncertu. Gospod, ki je bil v glasbi bolj slabo podkovan, se je svoji hčerki na ljubo udeležil z njo koncerta. Med koncertom mu hčerka šepne na uho: »Zdaj pa pride lepa tokata!« Oče pa, meneč, da mu hčerka napoveduje prihoda kake lepe gospe ali gospodične, se naglo obrne proti vhodu v dvorano ter radovedno vprašuje: »Kje pa, kje?«

F. F—l.

GLASBENO ZRNJE.

»Priznam glasbi absolutno mednarodni značaj, a vendar ima vsak narod pravico in dolžnost gojiti predvsem svojo glasbo.« (Marko Bajuk »Ob koncu sezone«, »Slovenec«, dne 16. aprila 1927.)

»Ako smem izreči še kako željo, bi bila ta: da bi se ljubljanski pevci in pevke, ki jih štejemo na stotine, malo bolj ogreli za sveto glasbo. Koliko posvetnih glasbenih zavodov je v našem mestu, kako radi prihajajo člani vanje, bodisi h koncertom ali vajam.

in vrhutega še plačujejo znatne doneske, da se morejo pokazati ali da poslušajo. — Za cerkev pa, za čast Najvišjega, nimajo ne časa ne glasu ne novcev — sploh ne veselja. Kakšno bi bilo lahko pri nas cerkveno petje, ako bi se zanj brigal vsaj četrti del posvetnega obojja in ako bi se le deseti del podpor, ki jih dobivajo gledališča in pevska društva, obračala v prospeh cerkvene glasbe. («— v »Cerkv. Glasb.« 1900, stran 39. Primerna beseda tudi za današnje prilike!)

DAROVI ZA CERKVENI GLASBENIK.

Ljudska posojilnica, Ljubljana, 500 Din; Alojzij Stroj, stolni kanonik, Ljubljana, 65 Din; Josip Kamnikar, pevovodja, Osijek, 50 Din; po 40 Din: Hiralnica sv. Jožefa v Ljubljani in šolske sestre v Marijanišču, Ljubljana; po 30 Din: dr. Franc Jerè, profesor, Št. Vid nad Ljubljano; po 20 Din: P. Kosto Seljak, frančiškan, Cavtat; po 15 Din: Franc Bricelj, organist, Št. Vid nad Ljubljano; šolske sestre, Maribor; Stana Komar, učiteljica, Šmartno pod Šmarno goro; Janko Barle, stolni kanonik in urednik »Sv. Cecilijec«, Zagreb; Ivan Dežman, Slov. Javornik; župni urad Boh. Srednja vas; Josip Juran, organist, Planina pri Rakeku; Franjo Cimerman, knjigovodja, Kranj; Milan Kalan, sodnik, Kranjska gora; Jakob Čadež, organist, Višnja gora; po 10 Din: Franc Gruden, Primskovo pri Kranju; Mihael Ličar, organist, Trbovlje; po 5 Din je došlo osem prispevkov. — Vsem darovalcem in za vsak dar se uredništvo najtopleje zahvaljuje in priporoča list nadaljnji naklonjenosti cenjenih naročnikov in prijateljev cerkvene glasbe. ((Dalje prihod.))

STARI LETNIKI CERKVENEGA GLASBENIKA NA PRODAJ.

Starejši letniki »Cerkv. Glasbenika« na prodaj. Pri upravi našega lista se dobe še sledeči starejši letniki: 1881, 1882, 1884—1894 (zadnji trije letniki brez prilog), 1895, 1897 in 1899 po 12 Din. — Letniki 1904, 1911, 1914—1916 in 1919 po 20 Din. — Letniki 1922—1926 po 30 Din.

NAŠE PRILOGE.

Današnji jubilejni številki je priložena glasbena priloga: Tebe Boga hvalimo, zložil dr. Fr. Kimovec. Kot dodatna priloga pa Kazalo spisov »Cerkvenega Glasbenika« od 1878—1926, sestavil prof. dr. Jos. Mantuani. Posamezni izvodi glasbene priloge se dobe pri naši upravi po 5 Din. — V današnji glasbeni prilogi se je primerilo nekaj tiskovnih pomot, ki naj jih blagovolijo p. n. naročniki sami popraviti. Na strani 2. mora stati v 2. taktu I. sistema v altu *gis*, v zadnjem taktu II. sistema v basu in tenoru *h*, v zadnjem taktu III. sistema v tenoru *d*; na strani 3. v 1. taktu I. sistema v basu *a*, v 3. taktu II. sistema v basu tudi *a*; na strani 4. v zadnjem sistemu v 3. taktu v orglah pedal *ais*; na strani 12. v 2. taktu I. sistema v tenoru in basu *e*; na strani 17. v 2. taktu zadnjega sistema v altu *a*.

LISTNICA UPRAVE.

Ker imamo z jubilejno številko izredno velike stroške, prosimo p. n. naročnike, ki naročnine za list še niso poravnali, da to čimprej, najbolje takoj store. Tudi naj ne bo nikogar med letošnjimi naročniki, ki bi vsaj nekoliko še posebej ne prispeval za naš jubilej.

Izhaja šestkrat na leto kot dvomesečnik. Cena listu z glasbeno prilogo vred 35 Din, za dijake 20 Din, za Italijo 40 Din, za Ameriko 1 dolar. Uredništvo in upravništvo: Pred škofijo 12/I. Odgovorni urednik lista in glasbene priloge in izdajatelj Stanko Premrl v Ljubljani. Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani Karel Čeč.